

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Mgr. Daniela Němcová

Vybrané metody alternativní medicíny v kontextu
spirituální teologie. Křesťanské chápání nemoci
a zdraví duše a těla.

Diplomová práce

Vedoucí práce: Marta Cincialová ThD.

Obor: Křesťanská výchova/kombinované studium

OLMOUC 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci zpracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 11. listopadu 2010

Mgr. Daniela Němcová

Poděkování

Velmi děkuji vedoucí práce Martě Cincialové ThD. za odborné rady a laskavé vedení.

Ráda bych touto cestou poděkovala také mnoha nejmenovaným známým i neznámým respondentům, kteří odpovídali na mé otázky, a z nichž některé jsem uvedla v příloze této práce. Také děkuji všem přátelům a známým za podporu, pomoc při shánění informací a za modlitby.

Především však chci poděkovat svému manželovi Leošovi a dětem Petříkovi a Haničce za podporu a trpělivost po celou dobu studia na CMTF.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1. VYBRANÉ METODY ALTERNATIVNÍ MEDICÍNY	9
1.1. Akupunktura	9
1.1.1. Další varianty akupunktury.....	12
1.1.2. Šiacu.....	13
1.2. Mikrosystémy	14
1.2.1. Reflexní terapie.....	16
1.3. Jóga	18
1.4. Taiči	21
1.5. New Age	22
1.5.1. Celostnost - holismus.....	24
1.5.2. Analogie mezi částí a celkem	26
1.5.3. Věda, relativita pravdy a intuice	27
1.5.4. Seberealizace, duchovno a spása	28
2. PŘÍSPĚVEK SPIRITUÁLNÍ TEOLOGIE.....	32
2.1. Člověk jako obraz Boží.....	33
2.2. Člověk jako jednota těla a duše	35
2.3. Lidská svoboda	36
2.4. Rozlišování duchů.....	39
2.5. Zhoubné duchovní odcizení.....	42
2.6. Padlý anděl.....	46
2.7. Význam Ježíšova uzdravování.....	48
2.8. Dar uzdravování a jeho zdroj.....	49
2.9. Tajemství a smysl utrpení	52
3. ZDRAVÍ A NEMOC V DNEŠNÍ DOBĚ.....	56
3.1. Současné pojetí zdraví	56
3.2. Křesťanské pojetí zdraví	58
3.2.1. Zdraví jako obnovení narušeného vztahu mezi člověkem a Bohem	58
3.2.2. Křesťanská dietetika - zdraví jako jednota duše a těla	59
3.3. Pojetí zdraví v principech alternativní medicíny	62
3.4. Současné pojetí nemoci	65

3.5. Křesťanské pojetí nemoci	66
3.5.1. Nemoc jako následek hříšného pádu	67
3.5.2. Nemoc jako symbol	69
3.5.3. Nemoc jako příležitost	71
3.6. Pojetí nemoci v alternativní medicíně.....	74
DISKUSE.....	76
ZÁVĚR	85
RESUME	88
SUMMARY	89
BIBLIOGRAFIE.....	90
I. Prameny	90
II. Slovníky a encyklopedie	91
III. Literatura.....	91
IV. Články z periodik.....	95
V. Internetové zdroje	96
PŘÍLOHA I.....	97
PŘÍLOHA II.	100
PŘÍLOHA III.	107

ÚVOD

Důvodem k zaměření této diplomové práce na vybrané metody alternativní medicíny byla skutečnost, že v současnosti můžeme mezi křesťany nalézt velmi rozdílné názory i zkušenosti z této oblasti. Vznikají stále nové metody a ty starší se stávají stále běžnějšími a dostupnějšími. Objevují se hlasy, které varují před nebezpečím skrývajícím se v těchto metodách. Jde o nebezpečí ztráty duchovního, duševního nebo fyzického zdraví – tedy přesně těch hodnot, kvůli jejichž nabytí se člověk ke zmíněným metodám uchyluje. Naopak existují i hlasy, které taková tvrzení popírají a poukazují na pozitivní vliv těchto metod jak na fyzické zdraví, tak na psychickou vyrovnanost a usebranost při modlitbě.

Cílem této práce je vnést více světla do zmíněné problematiky a za pomoci spirituální teologie dospět k rozlišovacím znakům sporných metod alternativní medicíny, pomocí nichž by si křesťan mohl odpovědět na otázku, zda je určitá konkrétní metoda v souladu s jeho vírou a neznamena pro něj žádné, zvláště duchovní nebezpečí.

Metody alternativní medicíny lze rozdělit do tří základních skupin. První skupinu tvoří klasické přírodní léčebné postupy jako klimatická léčba, léčení bylinkami, běžné tělesné masáže, léčba stravou či vodoléčba. Za předpokladu, že zvláště u bylinek a stravy vyloučíme jejich určování pomocí kyvadla, znamení zvěrokruhu nebo speciální tajuplnou přípravu, lze jejich účinky vysvětlit bez nutnosti změny křesťanského pohledu na svět.¹ Jako takové jsou zcela nekontroverzní, a proto se jimi v této práci nebudeme podrobněji zabývat.

Do druhé skupiny můžeme zařadit metody naopak jednoznačně neslučitelné s křesťanským pohledem na svět, které je možné rozpoznat podle určitých jasných znaků. Mezi tyto znaky patří především **sebezbožšťování**, dále prvky **jasnoviectví** a **věštění** a v neposlední řadě nutnost absolvování

¹ Srov. RUCKI, Š. *Alternativní medicína – pomoc, nebo nebezpečí?* Albrechtice: Nakladatelství Křesťanský život, 2008, 155 s., ISBN 978-80-7112-127-5.?, s. 13-14.

zasvěcovacích obřadů. Povědomí o nebezpečí metod z této skupiny, do které patří například Transcendentální meditace, Silvova metoda a určování čehokoli pomocí siderického kyvadla, je již (alespoň mezi křesťany) poměrně rozšířeno. Bylo o nich už poměrně mnoho řečeno a napsáno, a proto jim také není v této práci věnovaná větší pozornost.

Náš zájem se soustřeďuje na takzvanou „šedou zónu“², do které spadá především jóga, akupunktura, reflexní terapie a homeopatie. Jde o metody, které jsou širokou veřejností pozitivně přijímané, zatímco mezi křesťany můžeme najít dva základní tábory. Jeden – více charismaticky zaměřený – tyto metody jednoznačně odmítá a řadí do výše zmiňované druhé skupiny. Druhý tábor tvrdí, že za splnění určitých předpokladů tyto metody lze bez nebezpečí pro duchovní život praktikovat.

Protože se magisterium k této otázce zatím jednoznačně nevyjádřilo, chceme se v této práci zaměřit na všechny oblasti, které nějakým způsobem mohou přispět k objasnění tohoto sporu a najít argumenty podporující jedno nebo druhé tvrzení. Do hry vstupuje mnoho faktorů, včetně problému inkulturace, a celá problematika tak vyvolává řadu otázek, jako například:

- Je možné k této problematice přistoupit z hlediska inkulturace tak, že církve se od svého vzniku trvale měnila, přijímala z pohanského světa různé prvky, které pod vedením magisteria korigovala a plnila křesťanským obsahem? Jde tedy o pokusy hledat Boha, které potřebují pouze osvětlení a ozdravení (srov. AG 3)?
- Může se člověk pomocí některých metod (zde konkrétně jógy) snadněji povznést k uctívání Stvořitele a poznání Božího Slova, které ještě před tím, než se stalo tělem, aby spasilo všechny, bylo již ve světě jako „pravé světlo, které osvěcuje každého člověka“ (Jan 1,9)? Přispěje člověk tím, že se zabývá těmito metodami, k povznesení lidské rodiny k vyšším pojmům pravdy, dobra a krásy (srov. GS 57)?

² Srov. MACNUTT, F. *Služba osvobození od zlých duchů*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, 327 s., ISBN 978-80-7195-260-2, s. 233.

- Nakolik tyto metody – byť s výhradami a nějakým způsobem očištěné - můžeme přijmout s odůvodněním, že katolická církev přece uznává odraz Pravdy osvěcující všechny lidi i v mimokřesťanských náboženstvích, ze kterých tyto metody vycházejí? Co konkrétně je v těchto náboženstvích to pravdivé a svaté, co katolická církev neodmítá (srov. NA 2)?
- Nakolik je nutné podívat se na tuto problematiku spíše z druhé – temnější strany a na základě skutečnosti, že jsme vysvobozeni z moci tmy Kristem (srov. Kol 1,13), „který ruší d'áblovu vládu a staví se proti mnohotvárné zlobě hříchů“ (AG 9), uvažovat o potřebě osvobození těchto metod od nákazy zla (srov. tamtéž), či o úplném zřeknutí se těchto metod?
- Je eventuální uzdravení po použití některé z uvedených metod alternativní medicíny výsledkem placebo efektu, fyziologického reflexního působení nesouvisejícího s proklamovanými alternativními teoriemi nebo je snad ve hře i jasnovidectví a temné síly?

První část této práce bude věnovaná popisu některých konkrétních metod alternativní medicíny spadající do již zmiňované kontroverzní „šedé zóny“. Ve druhé části se pokusíme natolik vnořit do spirituálně-teologického probádání člověka jako osoby a jeho svobody, abychom po třetí části zabývající se výkladem křesťanského pohledu na zdraví a nemoc, mohli v diskusi vyvodit, k jakým závěrům nás celá problematika přivedla.

Příloha práce konečně obsahuje kromě návodných otázek pro konkrétní rozhodování také ilustrativní obrázky k některým metodám alternativní medicíny a několik osobních svědectví dokumentujících současný názorový rozptyl a osobní zkušenosti praktikujících křesťanů se zmiňovanými metodami alternativní medicíny.

1. VYBRANÉ METODY ALTERNATIVNÍ MEDICÍNY

Nejjednodušší definování alternativní medicíny nám říká, že jde o „souhrnný název pro diagnostické a léčebné metody, které nebyly zatím přijaty oficiální medicínou“³. Pod oficiální medicínou se pak rozumí ta věda, která se vyučuje na lékařských fakultách a opírá se o poznatky moderních přírodních věd. Přitom je pravdou, že tato oficiální medicína je zatížena mnoha negativními jevy, ale principiálně není v rozporu s křesťanským pojetím světa, což bohužel neplatí pro mnoho metod tzv. alternativní medicíny. V této práci budeme používat pro oficiální medicínu také označení vědecká medicína. Pro alternativní medicínu budeme v této práci používat zkratku AM.

1.1. Akupunktura

Akupunktura je tradiční čínskou lidovou medicínou, jejíž počátky se datují až o 5 tisíc let zpátky. Nelze jí porozumět bez seznámení s učením o **Tao**, podle kterého se staré čínské náboženství nazývá taoismem. Podle něj je Tao tou přírodní silou, která dala vznik tomuto světu.⁴ Tao má dvě podoby – jin a jang, což jsou dva protipóly, mezi kterými osciluje celý vesmír. Všechno v přírodě je pro Číňany výsledkem vzájemného působení jin a jang.⁵

Tao se dá přeložit jako „cesta vesmíru“ nebo „nebeská cesta“. Při pokusu popsat tuto cestu narážíme na zcela jiný způsob orientálního myšlení. Kdo chce totiž Tao, projevující se v přirozeném pořádku věcí, vnímat, nesmí

³ HEŘT, J. *Výkladový slovník esoteriky a pavěd*. 1. vydání Praha: nakladatelství Věra Nosková, 2008, 264 s., ISBN 978-80-903320-6-5., s. 12.

⁴ Srov. RUCKL, Š. *Alternativní medicína – pomoc, nebo nebezpečí?*, s. 59.

⁵ Srov. COATES, N.; JOLLYMAN, N. *Jde o život. Nejnovější poznatky špičkového zdravotnického pracoviště SPRINGHILL CENTRE, jak předcházet nemocem a jak je léčit*. 1. vyd. Praha: nakladatelství Erika, 1992, ISBN 80-85612-10-0, s. 223.

jej stále rozebírat a manipulovat s ním, ale musí se s ním ztotožnit. Proto jakýkoli pokus člověka protivit se přirozenému pořádku, něco za každou cenu udělat, znamená neznalost a nepochopení principů Taa.⁶

Známým symbolem Tao, představující jednotu protikladů, je čínská monáda, kde černá a bílá barva představují jin a jang (obě barvy vycházejí z jednoho zdroje a jsou v rovnováze). Taoistická filosofie tedy tvrdí, že základem všeho existujícího je jeden princip, vše pochází z jednoho zdroje: světlo i tma, dobro i zlo, čistota a nečistota... Takové filosofické učení se nazývá monismus.⁷

Hlavním úkolem člověka je jednat v souzvuku s vesmírem – v souladu s Tao. Skrze celý vesmír a také skrze každého člověka proudí životní síla zvaná **čchi**, jejíž dvě protikladné složky jsou jin a jang. Tato životní energie čchi protéká skrz lidský organismus složitým přesně vymezeným systémem kanálků zvaných **meridiány**, což jsou jakési dráhy nijak nesouvisející s tepnami, žilami nebo nervy. Je popsáno 12 základních párových meridiánů, přiřazených systematicky k různým orgánům a 8 drah nepárových, zvaných zázračné.⁸

Na meridiánech a zčásti i mimo ně leží **aktivní body**, skrze něž je možné ovlivňovat tok čchi a vyrovnávat tak její složky jin a jang. Velikost bodů je udávána 0,2 – 5 mm, ležící v různé hloubce až do několika centimetrů. Původně bylo udáváno 365 léčebných bodů, kolem roku 1000 již 600 a v současnosti jsou další nově objevovány a přidávány. Jsou rozeznávány různé druhy bodů (tlumivé, budivé, body pramene a další), jsou očíslovány na každé dráze zvlášť a některé významnější mají i svoje jméno (například bod „Tisíce mílí“, „Osm démonů“ nebo „Božský zázrak“).

Podle čínské filosofie mají na procesy probíhající v lidském organismu (**mikrokosmos**) vliv hvězdy a přírodní síly (**makrokosmos**). Proto může existovat úzká souvislost mezi přírodními živly, orgány lidského těla a kosmickou energií čchi. Pěti živlům je přiřazeno pět hlavních orgánů (například

⁶ Srov. CROMPTON, P. *Taiči*. Olomouc: Votobia, 1996, ISBN 80-7198-061-7, s. 8

⁷ Srov. ADO, A. V. A KOL. AUTORŮ. *Filozofický slovník*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1981, ISBN 25-017-81, s. 303.

⁸ Srov. obr. č. 2 a 3 v Příloze II. této práce.

srdci oheň, ledvinám voda). Dále existuje složitý systém souvislostí, kde má každý orgán vztah k určité planetě, ročnímu období, denní době atd..⁹

Diagnostika v akupunktuře spočívá především v pozorování, dotazování, poslouchání, čichání, hodnocení dechu, jazyka a pulsu. Je rozlišováno 28 druhů pulzu (hluboké, povrchní, různě silné a velké) informujících o stavu jednotlivých meridiánů, a také o prázdnotě či plnosti orgánů. Jelikož se tato schopnost jeví nepředstavitelnou, může být hodnocena jako otevřená brána pro intuici nebo také věštění a jasnovidectví.¹⁰

Někteří z těch, kteří se akupunkturou zabývají, věří v objasnění jejího fungování na základě zvládnutí elektronových procesů v organické hmotě a s tím souvisejícím vývojem organické mikroelektroniky.¹¹ Další tvrdí, že meridiány již byly měřeny a mapovány různými vědeckými metodami, a že akupunkturální body jsou zjistitelné elektronickými přístroji.¹² Toto tvrdí například i MUDr. Susa, když říká: „Ať si o drahách myslíme cokoliv, akupunkturální body skutečně existují, je možno je najít a pod mikroskopem sledovat jejich složení, odlišné od okolní tkáně. A dráždění těchto bodů skutečně ovlivňuje tělesné funkce. Body je možno nejen najít, ale i elektricky změřit jejich potenciál.“¹³

Ovšem jinde se dozvíme, že existence meridiánů i aktivních bodů odporuje biologickým poznatkům a nebyla objektivně potvrzena.¹⁴ Snaha dát akupunktuře vědeckou tvář a zbavit ji mystického nánosu se proto stále nedaří. Energie čchi je ztotožňována s elektrickým polem a aktivní body s body na kůži s nízkým elektrickým odporem, které mají být zjistitelné elektrodiagnostickými přístroji. V anatomickém ústavu Lékařské fakulty UK v Plzni ale takovým přístrojem (Stimul 3) nacházel každý z účastníků body na jiných místech ruky. Proto prý přístroj zamítli i někteří zastánci akupunktury.¹⁵ Z tohoto důvodu

⁹ Srov. RUCKI, Š. *Alternativní medicína – pomoc, nebo nebezpečí?*, s. 60 – 64.

¹⁰ Srov. *tamtéž*, s. 64.

¹¹ Srov. JONÁŠ, J. *Křížovka života*. 3. vyd. Nakladatelství Dialog, 1990, ISBN 80-85194-03-1, s. 253.

¹² Srov. COATES, N.; JOLLYMAN, N. *Jde o život*, s. 222.

¹³ SUSA, Z. *Tělo a duše ve zdraví a nemoci*. Brno: Facta Medica, s.r.o., 2008, ISBN 978-80-904260-0-9, s. 83. - Není zde uvedeno, odkud MUDr. Susa čerpá informace o odlišném anatomickém složení akupunkturálních bodů a možnosti měření jejich elektrického potenciálu.

¹⁴ Srov. HEŘT, J. *Výkladový slovník esoteriky a pavěd*, s. 10.

¹⁵ Srov. COATES, N.; JOLLYMAN, N. *Jde o život*, s. 65 – 66.

například Prof. Heřt a MUDr. Rucki hodnotí akupunkturu jako imaginární a mystický systém, který v lidském organismu reálně neexistuje.¹⁶

1.1.1. Další varianty akupunktury

Při léčení je hlavním cílem obnovení plynulosti toku energie čchi, tedy obnovení porušené rovnováhy mezi jang a jin. K tomu akupunktura využívá jehly vyrobené z různého materiálu (zlato, stříbro, ocel), skrze které podle původních představ vstupuje do organismu kosmická energie čchi a tak je jejím vyrovnáním navozována ztracená harmonie.

Aktivní body ovšem nemusí být ošetřovány výhradně jehličkami. Mohou být masírovány, pak se jedná o **akupresuru**¹⁷. Dále mohou být drážděny elektrickým výbojem či světelným paprskem. Také je možné je ošetřit požehováním pomocí speciálních cigaret vyrobených z pelyňku či normálními cigaretami svázanými lepicí páskou, které se přiblíží k bodu jen na vzdálenost pociťovanou jako slabé pálení a opět okamžitě oddálí, což je opakováno pětkrát až desetkrát.¹⁸ Tato metoda se nazývá **moxibusce** nebo lidověji **moxování**. Jistě ne poslední variantou je také **aurikulopunktura**¹⁹ specializující se na ošetřování akupunkturistických bodů na ušním boltci.

Je udáváno, že školený akupunkturista je schopen zjistit nerovnováhu v meridiánech nahmatáním hlubokých i povrchových pulsů nebo svalovým testováním podle systému **Touch for Health**, který se zaměřuje na překonávání menších nerovnováh v těle. Jde o systém **aplikované kinesiologie**, kterou může použít na pacientovi jen školený terapeut. Různé zjednodušené způsoby uvolňování napětí ve svalech se ale může člověk naučit a provádět je i sám.²⁰

¹⁶ Srov. RUCKI, Š. *Alternativní medicína – pomoc, nebo nebezpečí?*, s. 67.

¹⁷ Srov. obr. č. 5 v Příloze II. této práce.

¹⁸ Srov. JONÁŠ, J. *Křížovka života*, s. 255 – 256.

¹⁹ Srov. HEŘT, J. *Výkladový slovník esoteriky a pavěd*, s. 10. Také srov. obr. č. 4 v Příloze II. této práce.

²⁰ Srov. COATES, N.; JOLLYMAN, N. *Jde o život*, s. 222 – 223.

1.1.2. Šiacu

Šiacu je speciální masáž, která kombinuje tlak na akupunkturální body s masáží šlach, svalových úponů a kloubů. Vlastní název znamená v japonštině tlak prsty. Ovšem dnes se kromě prstů využívají k tlaku také lokty, kolena a někdy i chodidla nohou. Zvýšená pozornost je bĕnována břichu, jakožto místu životní energie.²¹

Kořeny Šiacu vychází z japonské masážní techniky Anma, která je založena na tradiční čínské medicínĕ přicházející do Japonska od 6. stol. n. l. Autor šiacu, pan Tenpaku Tamai, studoval kromĕ techniky Anma i další tradiční terapeutické metody a také západní anatomii, fyziologii a masážní techniky. Ve své práci, kde poprvĕ používá název „šiacu“, všechny tyto techniky spojil a rozšířil o duchovní rozmĕr.

Jeden z Tamaiových následovníků kvůli jeho oficiálnímu uznání Ministerstvem zdravotnictví v Japonsku (r. 1957) většinu východních vlivů z šiacu odstranil. Posléze ovšem vznik i styl zvaný **Zen šiacu**, kam byly opĕt duchovní aspekty tradiční východní léčby vráceny. Po roce 1980 se metoda šiacu dostala do USA a do Západní Evropy a tam se začala v různých modifikacích šířit.

Základním principem je pomoci masírovanĕmu spojit se s léčivou schopností vlastního tĕla, a tak působit preventivně zvláštĕ u ménĕ závažných či chronických nemocí, aby nepřerostly v závažné onemocnění. K tomuto účelu je využívána široká paleta technik s představou, že je pomocí protahování, dotyku nebo tlaku uvádĕna do pohybu energie v akupunkturálních drahách tak, aby byla obnovována energetická rovnováha tĕla.²²

²¹ Srov. JANČA, J. *Alternativní medicína: komplexní prevence a léčba přírodními prostředky*. 2. vyd. Praha: Eminent, 1993. ISBN 80-900176-3-0, s. 57.

²² Srov. *Wikipedie*: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%c5%AOiacu> [8.10.2010]

1.2. Mikrosystémy

Metody využívající mikrosystémů jsou principiálně velice blízké akupunktuře. Vycházejí z představy, že celý organismus člověka se ve své zmenšené a různě deformované podobě jakéhosi malého človíčka promítá na různé kožní a slizniční oblasti lidského těla. Jde vlastně o všechny části lidského těla, ale například Jonáš jmenuje: „oko, ušní boltec, ruce, nohy, záda, krk, tváře, ústní dutina, jazyk, vlasatá část hlavy, dlaně, genitál“²³. Zmiňovaný človíček je nazývaný „homunkulus“ a kopíruje uspořádání všech orgánů a tkání a kvalitu jejich funkce. Všichni homunkulové jsou vzájemně zastupitelní a všichni táhnou za jeden provaz.²⁴

Jonáš vidí tyto homunkuly jako jakési „displeje“ umístěné na povrchu lidského těla, které organismus využívá pro udržení své rovnováhy a tím i zdraví. To je z jeho pohledu jejich primární účel, stejně jako je tomu u meridiánů a aktivních bodů v akupunktuře.²⁵ Nepochybuje také o tom, že další displeje v podobě homunkulů budou i uvnitř orgánů.²⁶ I když je jejich primární účel jiný, člověk může tyto systémy cíleně využít k ovlivňování svého zdravotního stavu .

Co se týče historie vzniku této metody, postupy připomínající tento princip se ojediněle praktikovali už v dávné minulosti. A to nejenom v Číně, ale také v Egyptě a v Evropě. Skutečný rozvoj ovšem nastává až v druhé polovině devatenáctého století, o který se zasloužil Francouz Nogier „objevením“ **mikrosystému na ušním boltci**. Nogier si u svých pacientů všiml, že se někdy při nemoci určitého orgánu objevilo bolestivé místo na boltci. Postupně podrobně popsal projekční body všech částí těla a jeho orgánů a přišel s hypotézou, že se na ušní boltec promítá lidský plod v takové poloze, kterou zaujímá v děloze.

²³ JONÁŠ, J. *Křížovka života*, s. 26. Dále srov. obr. č. 4, 5 a 7 v Příloze II. této práce.

²⁴ Srov. JONÁŠ, J. *Křížovka života*, s. 26.

²⁵ Jonáš tuto svou myšlenku sebezdonalující a sebeorganizující funkce organismu vystihuje takto: „Budeme-li v obranném systému meridiány považovat za valy, aktivní body za střílny, tak mikrosystémy nazveme strážními věžemi. Hlídnou obdobným způsobem jako meridiány a body. Mají rovněž funkci seberegulační.“ JONÁŠ, J. *Křížovka života*, s. 25.

²⁶ Srov. JONÁŠ, J. *Křížovka života*, s. 26

Metoda se poté dostala do Číny, kde byla modifikována a stala se součástí akupunktury. Zatímco Nogier detailně popisuje projekce jednotlivých mozkových jader, ganglií, všech žláz s vnitřní sekrecí, kloubů atd., je čínská představa jednodušší. Popisuje asi 130 aktivních bodů v rozměrech asi 0,2 mm, které odpovídají určitým orgánům. Pomocí speciálních malých jehel, u nichž v závislosti na materiálu, směru vpichu i směru otáčení je údajně možné orgány aktivovat nebo zklidňovat. Kromě diagnostiky a terapie je možné tuto **aurikulopunkturu**, nejlépe v kombinaci s drážděním tradičních akupunkturních bodů, použít i pro operační znecitlivění.²⁷

Nogierovu koncepci dále rozšířil Ralph Alan Dale na další oblasti těla tak, že každý orgán se do jednotlivého mikrosystému promítá v poloze, která odpovídá jeho anatomické poloze v těle. Dalo by se to popsat jako „mnohočetné energetické hologramy“²⁸, které jsou rozesté po celém těle. Podle Daleho se v mikrosystémech nacházejí mikromeridiány, které odpovídají „makromeridiánům“, jejichž homeostázu lze skrze mikromeridiány ovlivňovat. Tuto metodu nazval **mikroakupunkturou**.²⁹

Nejužívanější z mikrosystémů je hned po ušním boltci mikrosystém na chodidle. Zde ovšem dochází k určitému „smíchání metod“, proti kterému se ohrazuje ing. Janča propagující reflexologii. Podle něj obě tyto metody působící tlakem ruky terapeuta na různá místa chodidla vycházejí z rozdílných teorií, mají rozdílné působení, a tím i efekt.³⁰ Reflexologii se budeme více věnovat v příští kapitole.

Jonáš také provádí jisté rozlišení, když předkládá dvojí pohled na nohu. V rámci prvního pohledu popisuje šest meridiánů přecházejících přes nohy a ve druhém čtyři základní reflexní zóny chodidla³¹, které se shodují se zónami předkládanými Jančou.

²⁷ Srov. HEŘT, J. Mikrosystémy. In KOLEKTIV AUTORŮ. *Alternativní medicína: možnosti a rizika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995, ISBN 80-7169-151-8, s. 39-44 (40).

²⁸ HEŘT, J. Mikrosystémy. In KOLEKTIV AUTORŮ. *Alternativní medicína: možnosti a rizika*, s. 40.

²⁹ Srov. HEŘT, J. Mikrosystémy. In KOLEKTIV AUTORŮ. *Alternativní medicína: možnosti a rizika*, s. 40.

³⁰ Srov. JANČA, J. *Reflexní terapie: tajemná řeč lidského těla*. 1. vyd. Praha: Eminent, 1991, ISBN 80-900302-6-2, s. 11. Dále srov. obr. č. 7 v Příloze II. této práce.

³¹ Srov. JONÁŠ, J. *Křížovka života*, s. 118-120.

1.2.1. Reflexní terapie

Principiální užití reflexní terapie je doloženo nezávisle na různých místech zeměkoule. Podle nástěnné malby v hrobce egyptského lékaře z roku 2330 př. n. l. byla masáž chodidla a dlaně používána ve starém Egyptě; Indiáni Severní Ameriky si byli vědomi souvislosti mezi reflexními ploškami a příslušnými orgány a v Asii nalezneme první zmínky o této metodě v díle Žlutého čísaře ze třetího tisíciletí př. n. l.. V Asii dokonce uvažovali o tom, zda není reflexní terapie předchůdkyní akupunktury.³²

Ačkoli staří Číňané znali reflexní zóny na plosce nohy, tuto léčbu nijak zvlášť nerozvinuli. Byli to až Italové a Němci, kdo ve středověku léčili bolesti těla ze vzdálených bodů na noze. Ovšem za novodobé objevení této metody na konci devatenáctého století vděčíme Dr. Williamu H. Fitzgeraldovi, jehož spolupracovník ji později nazval **terapií zón**.³³

Fitzgeraldovou pokračovatelkou, která metodu dále vylepšovala, byla americká terapeutka Eunice Inghamová a v Evropě ji rozšířila její žákyně, Hana Marquartová. Metoda vychází ze skutečnosti, že na všech tělesných „zakončeních“ jsou zároveň i zakončení nervová. Na tomto základě je tvrzeno, že na chodidle jsou reflexní plošky všech orgánů lidského těla. Tvar, velikost i umístění jsou pak dány jejich parametry, které mají reálně v lidském těle.

Aby mohly být reflexní plošky na chodidle lépe nalézány, jsou chodidla, stejně jako lidské tělo, rozdělena na zóny. Myšlenými svislými liniemi je lidské tělo rozděleno na deset pruhů a myšlenými vodorovnými liniemi na tři části. Stejným způsobem je rozděleno i chodidlo a je tak vytvořen jakýsi rastr či schéma, podle kterého se jako podle souřadnic přiřazuje ke každé reagující plošce na chodidle příslušný orgán nebo část těla.³⁴ Za autora principu dělení těla na zóny a oblasti je sice považován Dr. Fitzgerald, ale tyto principy můžeme najít

³² Srov. JANČA, J. *Reflexní terapie: tajemná řeč lidského těla*, s. 15.

³³ Srov. JONÁŠ, J. *Křížovka života*, s. 118.

³⁴ Srov. JANČA, J. *Alternativní medicína: komplexní prevence a léčba přírodními prostředky*, s. 38. Také srov. obr. č. 6 v Příloze II. této práce.

už u původního indiánského obyvatelstva.³⁵

Provádění reflexních masáží je pro maximální účinek podrobováno určitým zákonitostem. Patří mezi ně především správná lokalizace reflexní plošky (stejně jako se překrývají jednotlivé orgány v těle, jsou i reflexní plošky více orgánů uloženy v chodidle nad sebou), frekvence terapie (raději kratší doba a vícekrát denně) a také správná technika masáže (tlak kolmo na plošku). Pro masáže hlubokých orgánů je upřednostňována terapie druhou osobou, protože údajně nejde pouze o mechanický přitlak, ale také o předávání energie.³⁶

V minulé kapitole jsme už nastínili rozdíl mezi reflexní terapií nohy používající tlak ruky na reflexní zóny na chodidle a akupresurou chodidla, která využívá akupunkturálních bodů a teorie meridiánů. Rozdíl je, jak udává Janča, právě v teorii, o kterou se každý ze systémů opírá a dále také v samotné praxi, při které je při reflexní terapii možné podle okamžitého efektu ihned ověřit správnost určení konkrétní reflexní plošky. Dále pak uvádí možnost sice jen hrubé diagnózy, ale plně postačující pro preventivní terapii.³⁷

Méně jasný je důvod, proč Janča zdůrazňuje jako chybné zaměňování reflexní terapie a mikrosystému na plosce nohy³⁸, když jinde sám píše, že chodidlo vlastně představuje celé lidské tělo a navíc uvádí podobnost s aurikulopunkturou a s irisdiagnostikou.³⁹ Pro tuto podobnost reflexní terapii přece jen v této práci, podobně jako Heřt, k mikrosystémům schematicky zařazujeme.

Profesor Heřt ve své kritice mikrosystémů vypočítává množství důvodů pro celkové zamítnutí této teorie. Za nejzávažnější důvod považujeme odlišnou lokalizaci aktivních bodů mezi čínskou a Nogierovou (francouzskou) aurikulopunkturou. Podobně je to i s lokalizací reflexních zón na chodidle, které se mezi různými školami liší. Další logická námitka proti aurikulopunktuře spočívá v otázce, jak je možné lokalizovat bod o velikosti 0,2 mm s přihlédnutím

³⁵ Srov. JANČA, J. *Reflexní terapie: tajemná řeč lidského těla*, s. 16.

³⁶ Srov. JANČA, J. *Alternativní medicína: komplexní prevence a léčba přírodními prostředky*, s. 42-44.

³⁷ Srov. JANČA, J. *Reflexní terapie: tajemná řeč lidského těla*, s. 12.

³⁸ Srov. JANČA, J. *Alternativní medicína: komplexní prevence a léčba přírodními prostředky*, s. 37.

³⁹ Srov. JANČA, J. *Reflexní terapie: tajemná řeč lidského těla*, s. 19.

k velmi proměnlivému tvaru boltce a poměrně nepřesné lokalizaci. Jako u akupunktury, tak i v případě mikrosystémů autor zdůrazňuje také absenci morfologických důkazů existence aktivních bodů v mikrosystémech.⁴⁰

1.3. Jóga

Nejčastěji se dnes v západních zemích jógou rozumí metody různých tělesných a duševních cvičení, avšak sanskrtské slovo „jóga“ má mnoho významů. Například Apteho slovník jich popisuje třicet osm. Jeden z těchto významů je odvozovaný od slovesného kmene „judž“, což značí mimo jiné „spojování“ nebo „spřažení“ ve smyslu spojení člověka s bohem nebo jakési ujařmení nižších elementů lidské bytosti. Toto ujařmení je podmínkou, aby se zcela očištěné vědomí člověka - **átman**, mohlo ztotožnit s vědomím absolutním – **brahman**.

Jóga jako taková je součástí filosofického systému, o který se její techniky opíraly a jejímiž výsledky byl tento systém zpětně ovlivňován. Jde o filosoficko-náboženský systém zaznamenaný v posvátných staroindických textech: védách, upanišádách a Bhagavadgítě. Indické myšlení uznává jednotu veškerého života – jeden počátek, jeden cíl, jedna podstata. Jde tedy jako v případě čínského náboženství opět o náboženství **monistické**. V uskutečnění zmiňované jednoty vidí Ind poslední smysl života – nejvyšší dobro, slast, svobodu a spásu.⁴¹ Indické myšlení se vyvíjelo mimo jiné přes magickou moc oběti, magické rituály a formule – mantry, jimž jsou podřízeni i sami bohové, až k chápání jediné absolutní reality jako neosobního „brahman“.

Tato neosobní realita je jakési absolutní vědomí oživující vesmír, podobně jako vědomí člověka oživuje jeho tělo. Zároveň jsou ale všechny tyto představy a zvláště viditelný svět jen kosmickým klamem označovaným **mája**.

⁴⁰ Srov. HEŘT, J. Mikrosystémy. In *Alternativní medicína: možnosti a rizika*, s. 43.

⁴¹ Srov. BARTOŇOVÁ, M.; BAŠNÝ, Z.; MERHAUT, B.; SKARNITZL, R. *Jóga: od staré Indie k dnešku*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1971. ISBN 08-027-71, s. 9-10.

Tou je poutáno vědomí člověka, a proto považuje své tělo, mysl i smysly za své pravé já. Až se zbaví těchto představ a prohlédne závojem máji, pochopí, že átman zbavený všech svých obsahů je čisté vědomí totožné s vědomím absolutním – brahman.

Pokud k tomu dojde, mizí vědomí jogína, dochází k osvobození sebe sama a po zmizení jakékoli představy nastává nepopsatelné prožívání existence a blaha nazývané **samádhi** – známější jako buddhistická **nirvána**. Tento stav je společným cílem praktikování různých druhů jógy. Aby jej cvičící dosáhl, musí se vzdát všech sobeckých vztahů k předmětům světa, musí dokonale ovládnout funkce svého těla i své pudy, emoce, jednání a myšlení a nakonec se vzdát i své vlastní individuální existence.⁴²

Základními druhy jógy popisovanými v Bhagavadgítě jsou:

Karmajóga má ovládnout jednání, aby bylo dosaženo osvobození – mókša.

Džánajóga vede k vzdání se vlastní individuální existence tím, že analytickým myšlenkovým rozbořením se jógin dobere poznání její neskutečnosti.

Bhaktijóga obětuje všechny emoce tvůrci a pánu vesmíru, promítnutému do libovolně zvolené představy osobního boha.

Rádžajóga vede k ovládnutí mysli.

Hathajóga cílí k ovládnutí těla a jeho fyziologických pochodů. Tyto jednotlivé metody jógy se vzájemně doplňují a nejsou vždy přesně odlišovány.⁴³

Existuje mnoho systémů jógy, tisíce metod, ale všechny jsou zaměřeny na ryzí jasnost ducha, získání dokonalého zdraví a duševní plnosti, vyrovnanosti, zvýšení vnitřní energie, zdokonalení schopnosti soustředit se, poznání rozsáhlé moci vnitřního klidu a hlubokých meditací. „Jógová cvičení oživují smysly a učí nás plně ocenit život. Pokud jim to dovolíte, naplní vás.“⁴⁴

Typická jógová praxe známá na západě je **hathajóga** a sestává z řízeného dýchání, meditace a z tělesných cvičení. Během pomalu a plynule prováděných tělesných cvičení jsou zaujímány různé pozice těla zvané **ásany**, které mají za cíl povzbuzovat funkci jednotlivých orgánů a žláz s vnitřní sekrecí, udržovat celé tělo zdravé, mysl zušlechťovat a stimulovat životní sílu – **pránu**.

⁴² Srov. *tamtéž*, s. 43-46.

⁴³ *Tamtéž*, s. 45-46.

⁴⁴ KILHAM, CH. S. *Pět Tibeťanů. Rozšířený rituál tajných cvičení pro zdraví, energii a osobní sílu*. Praha: Levné knihy KMa, 2005, ISBN 80-7309-256-5, s. 17.

Hlubokým filosofickým významem ásan je pochopení, že všechny bytosti a tvary zaujímají v každém okamžiku nějakou pozici. „Ásana znamená uvědomění si této pozice, vhléd do kosmického zrcadla, které ji odráží.“⁴⁵

Kromě zaujetí určité pozice jsou velmi důležitá také dechová cvičení - **pránájáma**, při kterých je podle nejstarších představ přijímána do těla již zmiňovaná prána, chápaná opět jako kosmická energie. Ta se akumuluje v energetických centrech zvaných **čakry**, které jsou hlavními křižovatkami pro distribuci energie do celého těla a jejich fungování ovlivňuje prožívání života a vůbec veškeré aspekty lidského bytí.⁴⁶

Vznik hathajógy byl silně ovlivněn **tantrismem**, který se v Indii rozvinul v pátém až sedmém století našeho letopočtu a ovlivnil jak hinduismus, tak buddhismus. Šlo o nesourodý systém magického rituálu, který pro dosažení nejvyššího cíle – osvobození - používal magický rituál, kouzla, gesta a další fyzické prostředky. Zmíněné osvobození je dosaženo spojením nebo splynutím s božskou globalitou, čímž je přerušen koloběh reinkarnací. Dochází k tomu po překonání dualismu, který je všude ve světě a je považován za negativní.

Slovem **tantra** může být označováno nejen učení nebo spis tantrismu, ale také druh esoterických textů (k esoterice více v kapitole o New Age) popisujících tajné tantrické rituály a ceremonie i návody k meditaci. Tantry mají údajně božský původ. Zvlášť důležité postavení má v tantrismu guru, který uvádí do tantrických textů. Nesprávné zacházení s nimi totiž může být pro tělo i ducha nebezpečné. Jsou zde také předpokládány všemožné magické vztahy ve vesmíru. Například tělu každého člověka, což je **mikrokosmos**, odpovídá celý bezmezný vesmír viděný jako **makrokosmos**.⁴⁷

Ještě více než hathajóga je tantrismem ovlivněna **tantrická jóga** a v jejím rámci **jóga kundaliní**. Tělo člověka má podle tantrických představ sedm „jemnohmotných center“ (čaker) a v té nejspodnější je zobrazována jako

⁴⁵ BARTOŇOVÁ, M; BAŠNÝ, Z.; MERHAUT, B.; SKARNITZL, R. *Jóga: od staré Indie k dnešku*, s. 122.

⁴⁶ Srov. KILHAM, CH. S. *Pět Tibeťanů*, s. 27.

⁴⁷ Srov. BLEY, S. A KOLEKTIV AUTORŮ. *Malý slovník sekt*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, 143 s., ISBN 80-7192-246-3, s. 119.

spící stočený had (kundaliní) latentní tvůrčí energie. Pokud je spirituálními cvičeními probuzena a vystoupá až k nejvyšší čakře na temeni, čímž dojde ke spojení čaker, přichází rozkoš a osvětlení.⁴⁸

Cíl jógy není osobní a není také omezen časem nebo prostorem. Je nadčasový a tkví v nejhlubší podstatě člověka. Vede člověka zpět do jeho vlastního království harmonie a blaha, neboť každý člověk je ve svém nejvyšším, čistém vědomí Šivou.⁴⁹ (Šiva je bůh asketů a jóginů, který je neměnným principem ustavičné změny, je bdícím kosmickým vědomím). Jóga nás učí žít v přítomnosti a poznávat její cenu. Naše myšlenky by měly být nesený touhou po sebepoznání a osvobození od *advije*, nevědomostí. Oboje předchází vyššímu stupni sebeuskutečnění.⁵⁰

1.4. Taiči

Taiči je zkráceným názvem zdomácněným v západní společnosti, který celý správně zní Tchaj-t'i-čchiian. Jde o čínské umění pozvolných a klidných cviků vyvinuté z čínského bojového umění, které úzce souvisí s čínským učením o tao. Na základě této souvislosti lze říci, že nejdokonalejší pojetí taiči v podstatě pohybem vyjadřuje nejčistší ranou formu taoistické filosofie. Pozdější degenerovaná forma taoistického učení se totiž začala „mísit s magií, okultismem, manipulací s energií a metodami, které se protíví přirozenému pořádku věcí, namísto toho, aby uznávali jeho nadřazenost“.⁵¹

V kapitole o akupunktuře už jsme popisovali meridiány, tvořící další součást energetického systému člověka. Ten podle orientálních představ spojuje lidské tělo se sídlem vesmírné inteligence a přesahuje hranice lidského těla. To on energizuje a oživuje mysl a posiluje tělo. Praktikování jógy, taiči a dalších duševních a tělesných disciplín slouží k tomu, aby přimělo energetický systém člověka k přenášení silnějších energetických proudů a uschovalo tělo tuto energii přijmout.⁵²

⁴⁸ Srov. *tamtéž.*, s. 53.

⁴⁹ BARTOŇOVÁ, M.; BAŠNÝ, Z.; MERHAUT, B.; SKARNITZL, R. *Jóga: od staré Indie k dnešku*, s. 122.

⁵⁰ *Tamtéž.*, s. 123.

⁵¹ CROMPTON, P. *Taiči*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1996, 212 s., ISBN 80-7198-061-7, s. 8.

⁵² Srov. KILHAM, CHRISTOPHER S. *Pět Tibeťanů*, s. 20-21.

1.5. New Age

Při charakterizování výše popsaných metod alternativní medicíny jsme si mohli všimnout nápadných vzájemných podobností v pojetí zdraví, nemoci, člověka, a vůbec celkového pohledu na svět. A protože nám v této práci jde především o poukázání na základní principy (rozlišovací znaky) některých metod alternativní medicíny, považujeme za nutné věnovat se také určité síti (podhoubí), ze kterého tyto metody vyrůstají nebo skrze kterou procházejí a tak se transformují, a na kterou kvůli podpoře svých teorií také sami často odkazují.

Tuto síť, pozadí, či spojovací prvek, můžeme identifikovat s hnutím nazývaným „New Age“. Název „New Age“ vznikl na základě přesvědčení astrologů, že dvoutisíciletým výročím narození Krista končí věk Ryb známý jako křesťanství a nadchází nový věk, věk Vodnáře.⁵³ New Age – v překladu hnutí Nového věku - není nějakým uceleným, organizovaným hnutím s jasně daným a proklamovaným programem. Jde o „málo jasné spojení různých forem víry, terapií a praktik, často náhodně vybraných a promíchaných“, jež spojuje „vize světa, vědomě založená na **intuitivním myšlení**, pravé části mozku“⁵⁴.

Techniky používané v New Age převážně vychází z komplexních světonázorových učení vesměs z východu, přičemž ale dochází k jejich zjednodušování, zasazování do jiných souvislostí a často i k nánosům magie, okultních a esoterických prvků. Náboženské tradice Dálného východu jsou jistě bližší skutečnosti, hlubší a v určitém smyslu i křesťanštější (ve smyslu výroku K. Rahnera o „anonymních křesťanech“) než to, co je v Evropě prezentováno jako buddhismus, hinduismus nebo taoismus.⁵⁵

Protože hnutí New Age by chtělo představovat syntézu všech náboženství, která v minulosti existovala, jde o **synkretismus** – tedy splývání náboženských a kulturních prvků v jeden celek. Jsou zde přijímány tradice

⁵³ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO KULTURU, PAPEŽSKÁ RADA PRO MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*. Praha: Česká biskupská konference, 2003, s. 5.

⁵⁴ *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, s. 38.

⁵⁵ Srov. SUDBRACK, J. Křesťanství a nová religiozita. In *Teologické texty*, 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 110.

pocházející ze starých náboženství a z mudroslovné literatury nejrůznějšího kulturního původu (z indické Bhagavadgíty, tibetské Knihy mrtvých, židovské kabaly, islámského sufismu, archetypického výkladu biblických postav, esoteriky židovských a křesťanských apokryfů, spirituality Mistra Eckharta, Hildegardy z Bingenu, Františka z Assisi i Theilarda de Chardin).

Vytváří se synkretistický systém mýtů údajně spojující božský svět Keltů, Egyptanů, Tibetanů, Germánů i Helénů.⁵⁶ Dále je čerpáno ze středověké alchymie, renesančního hermetismu, zenového buddhismu, jógy atd.⁵⁷ Odkazování na všechny tyto prameny a vztahy slouží k tomu, aby vznikl dojem staré a úctyhodné moudrosti lidstva.⁵⁸ V tomto prostředí je Ježíš přijímán stejně jako Buddha, Mohamed nebo Kršna a je odmítáno „jakékoli zjevení, které by si dělalo nárok na plnost pravdy, a v první řadě křesťanské zjevení“.⁵⁹

V hnutí Nového věku existují různé oblasti, které se mohou stát vstupní branou k **esoterice** (z řeckého esoterikos - vnitřní⁶⁰), což je tisíciletý systém víry určený a srozumitelný pouze zasvěcencům, který odlišuje zjevnou vnější stránku věcí od skryté stránky vnitřní. Esoterika úzce souvisí s **gnozí** (z řeckého gnosis – vědění), jejíž představitelé ve 2. a 3. století spojovali křesťanskou teologii s náboženstvími starověkého východu a s novoplatonismem a pýthagoreismem.⁶¹ Podle gnostického pohledu na svět se „úplně všechno může stát zdrojem poznání, nakolik to má účast na **skryté božské moudrosti**“.⁶²

Gnosticismus 2. a 3. století zastával názory, v konfrontaci se kterými krystalizovaly a posléze byly definovány pravdy křesťanské víry. Gnóze se ovšem nikdy nestáhla z půdy křesťanství a dále žila sice ne v otevřeném, ale v rozhodném kontrastu se vším, co je svou podstatou křesťanské. Na tuto skutečnost spolu s upozorněním na nebezpečí znovuzrození gnostických

⁵⁶ Srov. WIDL, M. *Křesťanství a esoterika*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, ISBN 80-7192-217-X, s. 86.

⁵⁷ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, s. 15.

⁵⁸ Srov. WIDL, M. *Křesťanství a esoterika*, s. 92.

⁵⁹ PENNESI, A. O. *Křesťanství podle New Age*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2000. ISBN 80-7266-048-9, s. 50.

⁶⁰ Srov. ADO, A. V. A KOL. AUTORŮ. *Filozofický slovník*., s. 121.

⁶¹ Srov. *tamtéž.*, s. 161.

⁶² WIDL, M. *Křesťanství a esoterika*, s. 86.

myšlenek v takzvaném New Age poukazuje Jan Pavel II.⁶³

New Age má širokou síť stoupců, kteří se navzájem liší v chápání některých jednotlivých otázek, ale je jim společná touha hledat význam a smysl života, často v reakci proti převládající kultuře a jejich potřeby nenaplňujícímu organizovanému náboženství.⁶⁴ Vytvářejí tak „náboženství touhy“ a stávají se velkou výzvou, protože se dotýkají bolavých míst křesťanství.⁶⁵ A samozřejmě i bolavých míst současné oficiální medicíny (odosobnění, nadměrná specializace, problémy s řešením chronických nemocí a psychosomatických nemocí).

Budeme se nyní věnovat několika základním charakteristickým rysům nových proudů, které můžeme ve své většině objevit ve všech metodách alternativní medicíny a v závěru této práce je budeme konfrontovat s biblickým učením.

1.5.1. Celostnost - holismus

Alternativní medicína je často nazývána medicínou holistickou, ale význam tohoto termínu není zcela jednoznačný. Nejběžnější a nejprostší význam je ten, že léčitel neléčí nemoc, ale „celého člověka“ a proto mluví o celostní terapii. Při tomto tvrzení vychází z předpokladu, že léčí prostřednictvím centrální duchovní síly ovládající člověka.

Tato síla je v různých kulturách a náboženstvích nazývána různě: dynamis, prána, čchi, mana, orgonská – dnes kosmická energie, vitální síla, psychika nebo imunitní mechanismy.⁶⁶ Holismus tedy tvrdí, že existuje něco jako božská, tajemná a neosobní energie, která proniká celý vesmír. Je jakýmsi velkým vědomím, duší světa nebo životní silou přítomnou v každém bytí podle

⁶³ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, s. 9.

⁶⁴ Srov. *tamtéž*, s. 11-12.

⁶⁵ Srov. WIDL, M. *Křesťanství a esoterika*, s. 11.

⁶⁶ Srov. HEŘT, J. *Výkladový slovník esoteriky a pavěd*, s. 80.

stupňů.⁶⁷ Tato představa boha jako neosobního principu, který neexistuje mimo přírodu, ale je s ní totožný, je **panteistická**.⁶⁸ V jistém smyslu vše je Bůh.

Bůh už není osobní bytí, ale nejvyšší kosmické vlnění, nejvznešenější výraz transpersonálního vědomí. „Duch svatý je pouze Boží a Kristovou energií.“⁶⁹ „Existuje pouze jediná skutečnost božského kosmu a všechno ostatní je pouze klam - **maya**. Veškerá realita je z jediné substance.“⁷⁰

Holistický koncept říká, že: „1. všechno je v zásadě dobré a cenné a má to být respektováno ve své božské kvalitě; 2. všechno má jen omezený význam, a nesmí proto být v jednotlivostech přeceňováno; 3. celek je více než souhrn částí a pravda není „uprostřed“.“⁷¹

Ze zmíněných předpokladů vyplývají závažné skutečnosti týkající se mimo jiné zla a pravdy. Původcem zla se stává prohlášení jednotlivosti za obecnou a věčnou pravdu spolu s donucováním ostatních ji uznávat a každá pravda se stává relativní. Je určována různými faktory, a proto je směřodatné to, co se mi teď právě osvědčí. Je vhodné všechno vyzkoušet, protože pro druhého může být všechno jinak. Pravda stojí v hloubi za protiklady a pod nimi, kde existuje komplexita a hloubka věcí.⁷²

Ve vztahu k celostní medicíně je také důležité chápání přírody jako plynoucího toku dějů, jež se řídí neměnnými neomylnými zákonitostmi. Tyto principy je nutné nechat působit na naši intuici a emoce, abychom mohli léčit celostní medicínou. Konkrétnějším popisem holistického principu se zabýváme v kapitole zabývající se alternativním pojetím zdraví a nemoci.

Zde ještě zmíníme, že holismus z filosofického hlediska může znamenat také pojetí světa, v němž celek není pouhým souhrnem částí.⁷³ Jde o systémové nahrazení descartovského dualismu ducha a hmoty a mechanisticko-kauzálního newtonovského myšlení holografickým modelem, kde každý prvek

⁶⁷ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, s. 49.

⁶⁸ Srov. ADO, A. V. A KOL. AUTORŮ. *Filozofický slovník*, s. 349.

⁶⁹ PENNESI, A. O. *Křesťanství podle New Age*, s. 40.

⁷⁰ *Tamtéž*, s. 50 – 51.

⁷¹ WIDL, M. *Křesťanství a esoterika*, s. 107-108.

⁷² Srov. *tamtéž*, s. 108.

⁷³ Srov. *Teologické texty*, 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 132.

kosmu (včetně mozku člověka) obsahuje informace celého vesmíru a je s ním propojen systémem vzájemných vazeb.⁷⁴ Toto pojetí má dalekosáhlé důsledky a alespoň náznakově se těmito vztahy budeme zabývat v následující kapitole.

1.5.2. Analogie mezi částí a celkem

Analogie mezi částí a celkem nebo také mezi makrokosmem a mikrokosmem vychází z prastaré gnostické představy charakterizované výrokem mýtického egyptského boha Herma Trismegista: „Co je nahoře, je i dole“. Tato představa se dále vyvíjela a dnes jsou podle ní všechny informace našeho světa kopírovány do vesmírné (duchovní) paměti a odtud zpět ovlivňují náš materiální svět.⁷⁵ Podobně to funguje i v lidském těle: „Duch vzniká v každé buňce našeho těla spolu s tělem. Tělo vzniká v naší mysli společně s duchem.“⁷⁶

Jinými slovy: všechno ve vesmíru je propojeno, **celek se nachází v každé části a každá část je obrazem celku**. Na základě tohoto principu najdeme na lidském těle mnoho míst či orgánů, kde se celé tělo zobrazuje ve své minimalizované podobě (takzvaný homunkulus). Je to například v duhovce oka (iridologie), na ušním boltci (aurikulomedicína), na chodidle, na dlani,⁷⁷ v ústní dutině, na obličeji, na nose i na vlasové linii.⁷⁸

Řadou styčných znaků jsou na základě stejného principu analogie mezi mikrokosmem a makrokosmem propojeny i kovy a planety, planety a různé části lidského těla, světy viditelné a neviditelné. Takže lidé se mohou dostat do kontaktu s vyššími i nižšími světy a s centrální duchovní energií pomocí prostředníků nazývaných andělé či duchové nebo pomocí rituálů.⁷⁹ Je to možné proto, že existuje pouze jedna Mysl, jedna univerzální bytost a každá její část je

⁷⁴ Srov. GROM, B. *Esoterika dnes*. In *Teologické texty*, 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 91.

⁷⁵ Srov. HEŘT, J. *Výkladový slovník esoteriky a pavěd*, s. 80.

⁷⁶ JONÁŠ, J. *Tajenky života*, s. 115.

⁷⁷ Srov. RUCKI, Š. *Alternativní medicína – pomoc, nebo nebezpečí?*, s. 16.

⁷⁸ Srov. JONÁŠ, J. *Křížovka života*, s. 88 – 126.

⁷⁹ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, s. 24-30.

v kontaktu s dalšími částmi.

Skutečnost, že všechny bytosti jsou niterně propojeny a tvoří tak jednu živou rodinu, pouze na rozdílném stupni evoluce, hlásá takzvaná **hypotéza Gaia**. Každá lidská bytost je jakýmsi **hologramem**, protože ačkoli je pouze částí, obsahuje zároveň vždy i celou informaci o celku. Vše zde vibruje podle vlastní frekvence.⁸⁰

1.5.3. Věda, relativita pravdy a intuice

Hnutí New Age se často odvolává na přírodovědecká východiska svých základních idejí. Nejdůležitější roli zde hraje fyzika – konkrétně teorie relativity, kvantová mechanika a **bádání o chaosu**. Na základě **Einsteinovi teorie relativity**, která ukazuje prostor a čas ve vzájemném spojení, je ukazován kosmos jako jediná spolu souvisící duchovní a současně hmotná jednota. Tato se neustále mění a je možno ji zažívat v mystických stavech, které údajně spoludokazují, že izolované objekty a ega jsou jen iluze. Na základě **kvantové fyziky** pak je svět ukazován jako tkanivo, do něhož je jednotlivec zapředen jako účastník.⁸¹

Důležitá je také **kybernetika** a **teorie systémů**, jež svým přístupem spojujícím všechno se vším lze vykládat tak, že veškerou skutečnost lze pochopit jako stálou vzájemnou hru sil.

V takovém prostředí nelze nacházet jednoznačné odpovědi, z čehož je vyvozováno, že **veškeré poznání je relativní** a závisí na stanovisku a zájmu badatele. Samozřejmě potom nemůže existovat ani absolutní pravda a jakékoli její nárokování – zvláště katolickou církví – působí přinejmenším zastarale.⁸²

Dalším důsledkem tohoto jednostranného výkladu poznatků přírodních věd směrem do oblasti poznání, je upřednostňování **intuice**

⁸⁰ Srov. *tamtéž*, s. 32.

⁸¹ Srov. GROM, B. Esoterika dnes. In *Teologické texty*, 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 91.

⁸² Srov. WIDL, M *Křesťanství a esoterika*, s. 88 – 89.

před racionalitou a usuzování na vhodnost vlastního konání čistě na základě vlastního posouzení. Mravnost se tak zakládá na tom, co je pociťováno jako dobré a k pravdě se dochází cestou harmonie, extáze, plného uvolnění a kosmického cítění.⁸³ Není potom překvapující, když se o léčitelích a věštcích dočteme, že „byli nositeli vlastních ideí, hledali vlastní pravdy“.⁸⁴

Nechceme zde samozřejmě vyvolat dojem, že odmítáme výsledky práce výše zmíněných přírodních věd, nebo že tyto nelze skloubit s křesťanským pohledem na svět. Chceme pouze upozornit na možnost jejich poněkud jednostranného až zkreslujícího filosofického výkladu.

1.5.4. Seberealizace, duchovno a spása

Jak z holistického propojení všeho se vším, tak z analogie mezi mikrokosmem a makrokosmem vyplývá i další aspekt léčby alternativní medicínou. Vždy kromě pouhého obnovení zdraví nabízí i něco navíc. A tímto přídatkem je duchovno.

Léčebná opatření vedou k obnovení harmonie s přírodou a soulad s duchovním jsovcnem vesmíru. Člověk má pochopit a objevit svou božskou podstatu, což mu umožní ji dále rozvíjet a prožívat tak vlastní seberealizaci.⁸⁵ Je uváděn do tajemství kosmu, boha i sebe prostřednictvím duchovní cesty, kde pravým cílem je gnóze - tedy poznání. A nejvyšší stupeň gnóze se rovná spáse.⁸⁶

Ukazuje se zde přesvědčení, že lidé jsou božští a mají v sobě božskou jiskru⁸⁷. Člověk v sobě objevuje skrytý potenciál a podrobuje se cestě proměny vědomí. V sebezkušenosti na této cestě pak nachází kvalitu života, o niž usiluje.⁸⁸ Součástí myšlení a praxe New Age se tak stalo určité „zposvátnění psychologie“,

⁸³ Srov. PENNESI, A. O. . *Kristus podle New Age*, s. 70.

⁸⁴ ZEMANOVÁ, R. *Bionergie bez záhad*. 1. vyd. Praha: Bibtex, 1991. ISBN 80-900178-0-1, s. 81.

⁸⁵ Srov. RUCKI, Š. *Alternativní medicína – pomoc, nebo nebezpečí?*, s. 17 -18.

⁸⁶ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*. Praha: Česká biskupská konference, 2003, s. 24.

⁸⁷ Srov. PENNESI, A. O. . *Kristus podle New Age*, s. 50. Dále srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, s. 51.

⁸⁸ Srov. WIDL, M. *Křesťanství a esoterika*, s. 107.

vycházející mimo jiné i z myšlenek Carla Gustava Junga.

Tento švýcarský psychiatr osvětlil mnohé aspekty křesťanské víry, ale jeho obraz Boha zůstal v důsledku proměn jeho náboženského přesvědčení poněkud nejasný. Jung mluví o životní energii (libidu) v nitru každého člověka, přičemž má na mysli „vnitřního boha“. Cesta k této božské podstatě přítomné v každé lidské bytosti prochází nevědomím. Mluví také o kolektivním nevědomí, ve kterém se nachází harmonie mezi vnitřním a vnějším světem.

Jednu z nejstarších definic **pravědomí** a nadvědomí můžeme objevit v anonymním tantrickém spisu Džagannáthatantře:

Nadvědomí však je síla nesmírná a nekonečná, kterou se ten, kdo ji zvládne, stává pánem všehomíra. Proto svatí muži, kteří probudili Hadí sílu, mocnější jsou stoosmkrát nežli ti, co v bludu hníjí. Na pravědomí je možno vzpomenout a osvěžit je, k nadvědomí pak, můj žáku, lze se usilovně prodrat – jedno v minulosti vězí, druhé tkví zas v budoucnosti. Pravědomí je jak perla vyšlá z hloubi oceánu, nadvědomí je jak beryl ve výšinách himálajských.⁸⁹

Toto pravědomí prý ovládalo tělo, duši, vnímání i cit dávných lidí před tím, než se vyvinul rozum. Potom lidé začali myslet tak jako nyní a na tyto své schopnosti zapomněli. Zapomenuté funkce pravědomí lze opět probudit pomocí speciálních cvičení za vedení moudrého a zkušeného mistra – gurma. Nemůže je provádět jedinec sám, protože „při sebemenší chybě hrozí tělesné i duševní choroby, rakovina, (...), schizofrenie, sexuální aberace atp..⁹⁰

Proto je kromě správného vedení tak důležité hledání vhodných technik meditace, terapie či parapsychologických zážitků, které pomohou překonat osobní já a tak získat zážitky sjednocení s Bohem a kosmem.⁹¹ Pokud se pomocí správných technik otevíráme božství žijícímu v našem nitru, docházíme ke stále větší harmonii mezi sebou samými a božskou kosmickou energií. K výchozím bodům tohoto procesu spiritualizace, zdokonalení a osvětlení – tedy jakéhosi „samovykoupení“ - patří také **uvolnění sebeuzdravujících energií**.⁹²

Některé směry zaměřující se na sílu mysli dokonce hlásají, že pro

⁸⁹ MILTNER V. *Lékařství staré Indie*. 2. vydání Praha: Avicenum, 1990, ISBN 08 – 101 – 90, s. 164 – 165.

⁹⁰ *Tamtéž*, s. 169.

⁹¹ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, s. 26.

⁹² Srov. *tamtéž*, s. 29.

dosáhnutí uzdravení těla stačí odpoutat se duševně od příznaků a důkazů smyslů informujících o nemoci a přemýšlet o „Boží Léčebné Síle v nás“⁹³. Toto konstatování však nestačí. Jdou ještě dál a tvrdí, že:

Vy jste konající Ježíš, když víte, že uskutečnění vaší touhy vás zachrání před jakýmikoli nesnázemi. Vy jste Ježíš neboli duchovní člověk konající, zatímco vaše vědomí a podvědomí myslí souhlasí s uskutečněním vašeho přání nebo modlitby. Kdy už není další argument a kde je dosaženo souhlasu, tam jste vy Ježíšem Kristem, který koná. Ježíš představuje váš osvícený důvod a Kristus představuje sílu a moudrost, které jsou přítomné ve vašem subjektivním já.⁹⁴

Když zmiňované směry ukazují cíl života, zasazují jej do kontextu, který popisují takto:

V těchto souvislostech je cílem životního směřování vždy pokoj, harmonie, vědění a dokonalé zdraví a hřešit znamená minout znamení, cíl zdraví, štěstí a pokoj. Ovšem není nikoho, kdo by hříšníka soudil, protože „Pravda nebo Bůh nikdy nesoudí nebo neodsuzují. Absolutno nesoudí – všechny soudy jsou dány synovi. Všichni lidé jsou syny Nekonečna. Vaše mysl je synem nebo potomkem Ducha. (...) Mýlíte-li se ve svých soudech nebo rozhodnutích, zakoušíte automatickou nebo povinnou reakci vaší nevědomé mysli. Vaše mysl vám vždycky odpustí, protože ve chvíli, kdy jí představujete nové duševní představy a krásné vzorce myšlenek, reaguje podle vás. Neustále vám odpouští; tento proces se nazývá Láska Boží neboli Boží Milosrdenství.“⁹⁵

Všechny směry alternativní medicíny ovšem takto zjednodušeně neuvažují. Nezůstávají u člověka a posouvají tento princip dál. Netvrdí, že jsou to oni sami skrze sílu své mysli, kdo uzdravují, ale odvolávají se na již zmíněné velké vědomí - kolektivní nevědomí či pravědomí, popřípadě na vedení jinými duhovními entitami nazývanými většinou andělé.

1.5.5. Reinkarnace

Poslední základní charakteristikou, jejíž pomocí snad všechny směry New Age vysvětlují ideu spravedlivé odplaty za skutky tohoto života (i životů minulých) projevující se v životech následujících, je reinkarnace. S její pomocí člověk snázejí odhaluje spravedlivé důvody svého utrpení.

⁹³ MURPHY, J. *Léčebné síly v nás*. 1. vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 1996. ISBN 80-85975-93-9, s. 23.

⁹⁴ *Tamtéž*, s. 29.

⁹⁵ *Tamtéž*, s. 26 – 27.

Nové reinkarnační teorie sice navazují na hinduistické a buddhistické učení o reinkarnaci, ale zásadně se od nich liší. Zatímco v orientálním pojetí je cyklus znovuzrození něčím hrozivým, čemu je třeba uniknout (koloběh znovuzrození je kletbou a trestem), v dnešním západním pojetí jde naopak o novou pozitivní příležitost (nápravu toho, co bylo promarněno). Tato teorie je tak úzce spojena s novými evolučními teoriemi, „které se opírají o dynamiku sebeorganizace a sebetransformace stále se překračujícího vesmíru. (F. Capra)“⁹⁶

Zcela v souladu s těmito teoriemi někteří autoři New Age tvrdí, že jsme to my, kteří si volíme okolnosti svého života. V opakovaných inkarnacích pak dochází ke stále dokonalejšímu rozvinutí vlastních schopností, člověk se snaží získat sebekontrolu nad proměnou individuálního já v kosmické vědomí. Identita jednotlivé lidské bytosti se tak rozplývá v procesu inkarnací a v univerzálním bytí.⁹⁷

V této souvislosti bychom rádi poukázali na tvrzení Josefa Sudbracka, podle kterého dnes na západě známá reinkarnační teorie, která se tváří buddhisticky či hinduisticky, je vzdálenější dálnévýchodní zkušenosti karmy než křesťanská nauka o dědičném hříchu.⁹⁸

Z křesťanského pohledu reinkarnační teorie znamená, že člověk už není korunou stvoření povolánou jako obraz a podoba Boží k naplnění svého určení. Znamená vyhnání člověka z Bohem chtěného řádu stvoření⁹⁹, jehož cílem je přivést člověka skrze odpuštění hříchů (díky přijetí Kristovy oběti) k láskyplnému vztahu s Otcem. V tomto vztahu člověk prožívá a plně teprve bude prožívat pokoj a radost, ale za plného vědomí své individuální existence zcela závislé na Bohu.

⁹⁶ KASPER, W. Reinkarnace a křesťanství. In *Teologické texty* 1991, s. 119-120.

⁹⁷ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, s. 29.

⁹⁸ Srov. SUDBRACK, J. Křesťanství a nová religiozita. In *Teologické texty*, 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 110.

⁹⁹ WIDL, M. *Křesťanství a esoterika*, s. 89.

2. PŘÍSPĚVEK SPIRITUÁLNÍ TEOLOGIE

Prvním a zároveň posledním (nejhlubším) důvodem psaní této práce je záchrana duše pro život věčný. Z tohoto důvodu jistě nemůžeme opominout spirituální teologii jako „teologickou disciplínu, která se zabývá duchovním životem coby osobním vztahem k Bohu, se vším, co tento vztah zahrnuje.“¹⁰⁰

O teologii spirituality, či o spirituální teologii mluvíme vždy v souvislosti s promýšlením a reflektováním víry a praxe víry, které se děje v teologii a zaměřuje se na oblast spirituality. Můžeme tedy říci, že spiritualita je primárně praxe života.¹⁰¹

Výraz **spiritualita** odvozujeme od termínu **spiritus**, vycházejícího z latinského „spirare“ = dýchat.¹⁰² Obsahově tedy tento výraz odkazuje k Duchu svatému a jeho působení. Spiritualita tak znamená život vzbuzený a darovaný Božím Duchem - **duchovní život**. Také je důležité si uvědomit, že křesťanské pojetí duchovního života je založeno na dokonalosti vztahu (ne dokonalosti přirozenosti: kvalita ctností, síla vůle...), vztahu s Bohem.¹⁰³

Velmi výstižně charakterizuje spirituální teologii také Josef Sudbrack SJ jako „**vědu příčného řezu**“, když přirovnává úkol spirituální teologie ke spojně čočce, která poznatky všech ostatních věd koncentruje do ohniska setkání člověka s Kristem.¹⁰⁴ Je tedy zřejmé, že teologická reflexe spirituality

¹⁰⁰ ALTRICHTER, M. *Příručka spirituální teologie*, 1 vyd. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007. ISBN 978-80-86715-00-1, s. 11. Altrichter na tomto místě dále vymezuje tři předměty spirituální teologie: (a) Boží život (zvl. Kristovo tajemství), (b) člověk coby osoba a (c) duchovní zkušenost Boha (bohatství přebývání Boha v životě člověka). Dále také rozeznává teologii z naší strany a ze strany Boží, které se coby „pohyby“ v Duchu navzájem prostupují a sjednocují. *Tamtéž*, s. 11-12.

¹⁰¹ Srov. WEISMAYER, J. *Život v plnosti*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994, 231 s., ISBN 80-85527-52-9., s. 14.

¹⁰² Srov. CINCIALOVÁ M. L. *Spirituální teologie a úvod do duchovního života (skripta pro studenty VOŠ Caritas – CMTF UP, akad. rok 2008/9)*. Dostupné na: https://www.portalcmtf.upol.cz/index_dt.php [12.2.2010], s. 2.

¹⁰³ AMBROS, P. *Teologicky milovat církev*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2003, 459 s., ISBN 80-86715-11-6., s. 354 - 355. „Duchovní je (...) taková osobní přítomnost Ducha svatého, která postupně pronikne všechno to, co člověk je a co člověk má. (...) Boží vztah k nám a náš vztah k Bohu vede k tomu, že se stáváme tím, jak nás milující Bůh vidí. Jsme tím, co o nás Bůh Otec říká, dovedl nás k tomu Ježíš Kristus a uschoпил nás k tomu Duch svatý přítomný v církvi.“ *Tamtéž*, s. 355.

¹⁰⁴ Srov. WEISMAYER, J. *Život v plnosti*, s. 15.

zpracovává výsledky mnoha teologických disciplín a tímto je na nich svým způsobem závislá.

Z právě řečeného je patrné, že spirituální teologie je tou pravou disciplínou, která nám v následující kapitole svým pohledem na člověka a jeho svobodu pomůže ukázat kontext, v němž bychom měli uvažovat, když se snažíme posoudit přijatelnost či nepřijatelnost určitých metod AM.

2.1. Člověk jako obraz Boží

Pohled spirituální teologie zahájíme výkladem křesťanského pojetí toho, kdo je nositelem duchovního života, zdraví i nemoci – tedy člověkem.

Člověk je podle křesťanského učení jediným tvorem na zemi, kterého chtěl Bůh pro něho samého¹⁰⁵. Písmo svaté, tradice i magisterium dosvědčují, že lidské bytosti jsou stvořeny k Božímu obrazu (Gn 1,26-27; 5,1-3; 9,6). Jde o klíč k biblickému porozumění lidské přirozenosti, protože **Boží obraz je pro Bibli takřka definicí člověka**. Přitom platí, že Božím obrazem je celý člověk ve své úplnosti – ne pouze nějaký izolovaný aspekt lidské přirozenosti. **Bible tak vylučuje jak monismus, tak dualismus.**¹⁰⁶

Byli to především východní Otcové, kteří rozvinuli nauku o Božím obrazu. Tito mluví o jakési skice, či náčrtku jako „obrazu“, který dostáváme při křtu a odlišují jej od „podobnosti“, ke kterému dojdeme celoživotní snahou o dokonalost. Tato představa nám může pomoci také v lepším pochopení hříchu, který je jakýmsi „blátem“ špinícím obraz Boží v člověku. Hřích může dokonce Boží obraz úplně překrýt jiným obrazem (zvířete, ďábla). Pokání jej opět očistí a ctnosti mu dávají lesk. Tento obraz, který vidíme jeden v druhém – obraz Tvůrce, svatý obraz, je pak důvodem pro vzájemnou úctu a je nejpůvodnějším

¹⁰⁵ Srov. GS 24. Také srov. JAN PAVEL II. Encyklika *Veritatis splendor*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994, 131 s., ISBN 80-7113-114-8, čl. 13.

¹⁰⁶ Srov. MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Společenství a služba. Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, čl. 6-9.

důvodem toho, proč má člověk tak velkou cenu.¹⁰⁷

Svůj první a dokonalý obraz, jak říkají otcové, vymaloval Bůh sám v Ježíši Kristu, který skutečně je „obrazem neviditelného Boha“ (Ko 1,15; srov. 2 K 4,4 a Žd 1,3). Člověka potom stvořil ne „jako“, ale „podle“ (jak si můžeme všimnout v řeckém textu Genese) svého obrazu a podobenství – tedy podle Krista.¹⁰⁸

Člověk byl stvořen ve stavu svatosti (srov. GS 13), svou původní krásu a dokonalost Božího obrazu však znetvořil prvotním hříchem. Ale v Ježíši Kristu, kterého Bůh z lásky k nám vydal (srov. J 3,16), byl tento obraz opět v člověku obnoven a je dále zušlechťován Boží milostí.¹⁰⁹ Proto teprve Kristus „právě zjevením tajemství Otce a jeho lásky plně odhaluje člověka jemu samému a dává mu poznat vznešenost jeho povolání“ (GS 22).

Na schopnosti sjednocení a účasti na božském životě v Kristu (tedy na jeho božství a na jeho lidství) závisí zdokonalení člověka. Zdokonalování tedy není v překonávání sebe sama, v postupném nahrazování Boha člověkem, přirozeností, nadpřirozeností nebo nadlidstvím. Zároveň člověk není ani výtvorem kosmické evoluce v tom smyslu, že by byl synem ohromných přírodních procesů, během nichž by se automaticky zdokonaloval.¹¹⁰

Co se týče chápání člověka jako osoby, je zcela zásadní analogie Božího synovství s lidským synovstvím. Čím víc člověk poznává svou existenci jako synovskou a vstupuje do ní na základě svého svobodného rozhodnutí, tím hlouběji zakouší sebe samého jako osobu. Protože láska je vždy vztah osoby k osobě, je křesťanství personalistické. Pokud neexistuje osoba, nemůže existovat ani láska.¹¹¹

Z toho vidíme, že „lidská osoba je stvořena k Božímu obrazu proto, aby se těšila z osobního společenství s Otcem, Synem a Duchem svatým, v nich

¹⁰⁷ Srov. ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla. Příručka křesťanské dokonalosti*. 3. vyd. Velehrad: Refugium, 2005. ISBN 80-86715-34-5, s. 21.

¹⁰⁸ Srov. *tamtéž*.

¹⁰⁹ *Katechismus katolické církve*. Praha: Zvon, 1995, 793 s., ISBN 80-7113-132-6., 1701 (dále KKC).

¹¹⁰ Srov. TENACE, M. Pravá a falešná Sofia. In AMBROS, P. (red.) *Od Sofie k New Age. Studijní texty Centra Aletti*. Velehrad: Refugium, 2001. ISBN 80-86045-68-4, s. 46-47.

¹¹¹ Srov. *tamtéž*, s. 48.

pak s ostatními lidmi“¹¹². Ontologická struktura Božího obrazu je vztahová – člověk není izolovaným jedincem, ale osobou. A osoba je zásadně vztahová bytost.¹¹³

Bohu se zalíbilo spasit člověka vztahem. Vždyť i o víře můžeme mluvit jako o vztahu osoby s Osobou. A naopak bez vztahu nastává neživé kopírování sama pro sebe ve smyslu „budete znát jako Bůh“ (Gn 3,5) příznačné pro bytost satanskou.¹¹⁴

Osobním vztahem k Bohu jako k „Ty“ byl člověk osvobozen od posluhování přírodním mocnostem i politickým božstvům. Tímto vztahem je tedy nejenom daná svoboda člověka, ale člověk si také mnohem důsledněji než dříve uvědomuje sám sebe jako osobu.¹¹⁵

2.2. Člověk jako jednota těla a duše

Člověk je bytostí zároveň tělesnou i duchovou. Jednota duše a těla je tak hluboká, že duši je třeba považovat za formu těla. To znamená, že díky duchové duši je tělo, složené z hmoty, lidským a živým tělem. Duch a hmota tedy nejsou v člověku dvě sloučené přirozenosti, ale jejich spojení tvoří jednu jedinou přirozenost¹¹⁶.

Náhled Písma svatého vychází z jasného a rozhodného přesvědčení o podstatné jednotě člověka. Výrazy „tělo“ a „duše“ nevyjadřují jednu strukturální složku, ale vztahují se vždy na celou osobu v některém jejím rozměru.¹¹⁷ Jinak řečeno je „duchovnost nutným rozměrem člověka, ale není to člověk. Lidské bytí a jednání jsou myslitelné jen v podstatné jednotě tělesně-

¹¹² *Společenství a služba. Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu*, čl. 4.

¹¹³ Srov. *Společenství a služba. Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu*, čl. 10.

¹¹⁴ Srov. ALTRICHTER, M. *Příručka spirituální teologie*, s. 106-114.

¹¹⁵ Srov. POSPÍŠIL, C.V. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*, s. 37.

¹¹⁶ Srov. GS, čl. 14. Dále srov. KKC 362.

¹¹⁷ BOUBLÍK, V. *Teologická antropologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 188 s., ISBN 80-7192-490-3, s. 61. „Když mluví Semita o „těle“, myslí tím celého člověka v jeho otevřenosti k hmotnému světu. Když však zdůrazňuje duši, myslí na celého člověka v jeho vztahu k Bohu.“ *Tamtéž*, s. 61.

duchovní. V každém rozměru je přítomen celý člověk, ale každé samostatné uplatňování jediného rozměru se přičí skutečnosti, že člověk je na počátku i na konci svým původem i cílem JEDEN.¹¹⁸ To je také jeden z argumentů jak proti reinkarnaci, která nevyhnutně odděluje tělo a duši (aby posléze duši spojila s jiným tělem), tak proti degradování těla oproti duši.

Dalším nebezpečím moderní doby je zpsychologizování duše až do té míry, že se ztotožní s „psyché“, což vede k tomu, že „duchovní“ se stává „psychickým“ a duchovní život životem myšlenek, citů a vůle. Potom už je jenom krok k tomu, aby se duchovní praxe zaměnila s psychickým cvičením.¹¹⁹ V biblickém pojetí však je duchovní ten, ve kterém přebývá Duch boží. Nikoli ten, kdo se odvrací od hmotné skutečnosti. V tomto smyslu používá výrazy „duchovní“ a „tělesný“ i sv. Pavel: „Duchovní“ je to, co se nachází pod vlivem Ducha Božího, popř. co je jeho projevem, „tělesné“ je to, co odmítá Ducha Božího, co jedná proti Božímu zákonu.¹²⁰

2.3. Lidská svoboda

K celé problematice alternativní medicíny, kromě osoby člověka jako nositele zdraví či nemoci, patří zákonitě svoboda člověka. Protože svoboda je tím důvodem, díky kterému má člověk možnost si vybírat, rozhodovat se, a tak ovlivňovat nejenom svoje zdraví, ale všechno, co se člověka nějak týká.

Svoboda je božský prvek, protože je to ten největší dar, který nám Bůh ve své lásce dal. Je nevšedním znamením Božího obrazu v člověku (Srov. GS 17). Naše svoboda je svobodou oné Svobody, která nás uschopňuje dorůstat do celistvosti osobnosti. Je to vztahová hodnota a jako taková nezbytně potřebuje

¹¹⁸ *Tamtéž*, s. 64.

¹¹⁹ Srov. CINCIALOVÁ, M. L. *Spirituální teologie a úvod do duchovního života*, s. 4. Konkrétně se „modlitba ztotožní s meditací, a to ve smyslu koncentrace myšlenek, psychického vyprázdnění. Duchovní praktiky a cvičení, které nejsou náboženské, mají pak přivést člověka do stavu, v němž se „má dobře“. Unavený a stresovaný člověk se takto snaží dosáhnout vnitřní rovnováhy a harmonie.“ *Tamtéž*, s. 5.

¹²⁰ Srov. CINCIALOVÁ, M. L. *Spirituální teologie a úvod do duchovního života*, s. 5.

„objekt“, ke kterému se může vztáhnout. Bůh sám touží se mnou přebývat a já mám svobodu souhlasit či odmítnout. Pokud souhlasím, můžu „zakoušet propojení s Tím, Kdo bez nás nemůže být“¹²¹, mohu se nechat „vzít za ruku“, nechat se bez zábran prosvěcovat Světlem, aniž bych ze sebe něco ztrácel.

Nechat se prosvěcovat Světlem ale předpokládá rozhodnutí, umění rozlišovat, a tak moci neustále znovu svými rozhodnutími toto „prosvícení“ dovolovat. Z toho je jasné, že svoboda spočívá ve schopnosti dobro poznat, zvolit a uskutečnit. Pokud ale nižší dobro lživě předkládám své vůli jako dobro vyšší (i když jím ve skutečnosti není), potom nejsem v souladu se skutečností a případným souhlasem své vůle uskutečňuji ne svobodu, ale svévoli.¹²²

Nejsvobodnější je tedy ten, kdo je schopen realizovat nejvyšší dobro. Pro nás je ovšem svoboda spojena s bytím v možnosti a teprve se naplňuje. Pouze Bůh není bytím v možnosti, ale jeho bytí a chtění jsou dokonale identické. Pokud dojdeme spásy, bude to samé platit i o nás a staneme se zcela svobodnými. Svoboda tedy není pouhou možností vybrat si jakoukoli nabídku či řešení – to je pouze ubohá anarchie a již zmiňovaná svévole. Svoboda v eschatologickém věku nesouvisí s tím, že bude vyloučena možnost hřešit.¹²³ Skutečně svobodný člověk nemá žádný důvod zvolit si mezi nižším a vyšším dobrem to první. Mimo jiné i proto, že tato dvě od sebe neomylně rozpoznává.

A tady leží kámen úrazu převažujícího morálního myšlení dnešní doby: **rozpoznává**, ne **rozhoduje**. Člověk rozlišuje dobro od zla, případně větší dobro od menšího dobra světlem přirozeného rozumu, který je odleskem Božího světla v nás. Světlo přirozeného rozumu daroval Bůh člověku při stvoření a jeho silou se Boží morální zákon stává vlastním zákonem člověka

Protože Bůh dokonale zná, co je pro člověka dobré, předkládá mu to veden svou láskou právě v mravním zákonu. Proto Boží zákon nevylučuje ani nezmenšuje rozsáhlou lidskou svobodu, ale naopak ji rozvíjí. To, že lidská

¹²¹ Srov. ALTRICHTER, M. *Příručka spirituální teologie*, s. 114.

¹²² Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 3. vyd. Praha: Krystal OP a Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 415 s, ISBN 80-85929-80-5 (Krystal OP) a ISBN 80-7195-000-9 (Karmelitánské nakladatelství), s. 241.

¹²³ Srov. *tamtéž*, s. 241.

svoboda je rozsáhlá (Bůh dovoluje jíst „ze všech stromů zahrady“), ale ne neomezená, a zároveň že člověku nebylo od počátku vlastní poznání dobra a zla, ukazuje Bůh svým zákazem: „Ze všech stromů v zahradě smíš jíst, ale ze stromu poznání dobra a zla jíst nesmíš, neboť když z něho budeš jíst, musíš zemřít!“ (Gn 2,16-17).

Nezávislost praktického rozumu tedy znamená, že člověk má sám v sobě vlastní zákon obdrženy od Stvořitele. Neznamená to samostatné nezávislé tvoření vlastních morálních hodnot a pravidel. To by bylo v přímém protikladu s církevním učením týkajícím se **pravdy** o člověku. A protože je svoboda zásadně závislá na pravdě, znamenalo by to i smrt opravdové svobody člověka („když z něho budeš jíst, musíš zemřít“).¹²⁴

Svoboda také úzce souvisí s **láskou** – „láska obsahuje svobodu. Existuje-li láska, pak pouze ve svobodě. A naopak, pravý smysl svobody se dovršuje v lásce. Oddělit lásku od svobody znamená potlačit lásku a svobodu. Svoboda v lásce je však to nejvěcnější, co může lidská mysl pochopit, poněvadž umožňuje radikální uznání jiného jako objektivitu „v sobě samé“, a to i tehdy, když tato objektivita druhého zůstane svobodná.“¹²⁵

I když v **Písmu svatém** nenajdeme žádnou přesnou definici svobody, najdeme v něm cestu k pravé svobodě. Najdeme tvrzení, že člověk je schopen svobodně odpovědět na Boží záměr s ním. „Věřící je svobodný v tom smyslu, že se mu v Kristu dostalo moci a možnosti žít ve spojení s nebeským Otcem, bez porušení tohoto spojení hříchem, smrtí nebo Zákonem. (...) Křesťanské osvobození není výsledkem abstraktního nadčasového učení, ale důsledkem historické události, totiž Kristovy vítězné smrti a osobního spojení s ním ve křtu.“¹²⁶ Celá biblická tradice předpokládá lidskou osobní svobodu a z ní plynoucí schopnost volby, a také zodpovědnost za tuto volbu.

Protože je ale člověk zraněný ve své přirozenosti prvotním hříchem, je

¹²⁴ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika *Veritatis splendor*, čl. 34-42.

¹²⁵ RUPNIK, M. I. *Uvedení do duchovního života*. Velehrad: Refugium Velehrad – Roma, 2003, 68 s., ISBN 80-86715-09-4, s. 38.

¹²⁶ LÉON-DUFOUR, X. a kol. *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1991, s. 500.

nakloněn ke zlému v užívání své svobody a podléhá omylu. Z tohoto důvodu podle křesťanského učení může prvotním hříchem narušená lidská svoboda plně uskutečnit svou zaměřenost k Bohu pouze s pomocí Boží milosti (Srov. GS 17). V tomto světle je největším a základním osobním hříchem člověka selhání jeho svobody, které spočívá „v obrácení se zády vůči Božímu pozvání ke společenství“¹²⁷.

2.4. Rozlišování duchů

Pro jasnou představu o situaci člověka ve světě je učení o prvotním hříchu a vykoupení Kristovým utrpením nesmírně důležité. Poraněná přirozenost člověka náchylná ke zlu a dramatická situace světa, který je pod nadvládou zlého, totiž dělá z lidského života tvrdý boj. A podle křesťanského učení není člověk bez velké námahy a bez pomoci Boží schopen z vlastních sil tento boj vyhrát. (Srov. KKC 407-409)

Lidský boj spočívá v neustálém rozhodování, které vede člověka blíž k Bohu, anebo jej od Něj vzdaluje. Některými svými rozhodnutími může jít i přímo proti Bohu a tím potažmo i sám proti sobě. Proto je důležité umění rozlišovat.

V křesťanské tradici se tímto uměním rozlišování zabývá démonologie. I když samotné slovo „démon“ pochází z řečtiny, převzali křesťané z pohanské a židovské démonologie velmi málo a to proto, že se více zajímali o mravní otázky, než o kosmické systémy (v jaké sféře se andělé nachází atp.). Zajímalo je zvláště to, proč vlastně jsou v srdci člověka dvě tak rozdílné náklonnosti: k dobru a ke zlu a co vyvolává jejich projevení se.¹²⁸

Tento mechanismus - zvláště působení zlého ducha ve světě - není dnešnímu člověku snadné vysvětlit. Můžeme se o to ale pokusit za pomoci

¹²⁷ *Společenství a služba*, čl. 44.

¹²⁸ Srov. ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*, s. 267.

sociologie: I když nevěříme, že jsme jen produktem nějakých vnějších vlivů, přesto si dobře uvědomujeme, jak na nás tyto vlivy působí. Ať už se jedná o rodinné prostředí, výchovu, denní režim, stravu, podnebí či společnost s jejími hodnotami. Dobře si uvědomujeme, jak na nás – pozitivně nebo negativně – působí a jak nás ovlivňuje v chování samotná přítomnost určitého člověka či skupiny lidí s námi v jedné místnosti.¹²⁹

Součástí společenství jsme ale také v Kristu – jsme částí jeho mystického těla, církve. A toto společenství přesahuje prostor i čas. Stejně jako nám může být v tzv. obcování svatých blízký světec z dávného století, tak v jakémsi zvráceném obcování zlých nás tíží hřích prvních i všech dalších lidí. Protože žijeme v Kristu, tíží i nás to, co jej zahubilo: hříchy a nenávist všech lidí.

Spolu s kardinálem Špidlíkem si zde můžeme položit otázku: Kde všude sahá působnost tohoto nadpřirozeného prostředí? Zjevení nám říká, že mimo Boha a lidí existují také jiné rozumné bytosti, které nazývá obecně anděly, což vystihuje jejich funkci: jsou to poslové¹³⁰. A Písmo i tradice učí, že jsou andělé dobří a zlí, a že vliv obou je veliký. Výsledkem je boj za oponou viditelného světa, ve kterém chtěli na straně dobrých andělů bojovat i všichni staří mnichové. Proto také byli hojně napadáni zvláště formou špatných myšlenek a jejich boj se tedy soustředil zvláště na jejich odrážení.¹³¹

Kromě sociologie má také psychologie k tomuto tématu co říci. Například C. G. Jung se jako empirik zabýval stejnými jevy, jaké popisují mniši ve své démonologii. O démonech mluví v souvislosti se svou naukou o autonomních komplexech a projekci. Projekce je podle něj nevědomé, tedy nevnímané a neúmyslné promítnutí subjektivní duševní skutkové podstaty do vnějšího předmětu.¹³² Díky této projekci se necháme klamat a ovládat

¹²⁹ Srov. ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*, s. 268.

¹³⁰ „Z obsahu pojmu ‚posel‘ vyplývá, že jakmile předá poselství, zmizí. Pokud účinek nebo dojem z jeho poselství přetrvává, je to tím, že se snaží vzbudit zdání, že on sám je původcem poselství. Jestliže je ‚dobrým poslem‘, duševní obraz (nebo dojem), kterým mu propůjčuje tvář, nepřetrvává.“ MADRE, P. *Uzdravení a exorcismus. Jak rozlišovat?*, Praha: Paulínky, 2007, ISBN 978-80-86949-31-4, s. 176-177.

¹³¹ Srov. ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*, s. 269.

¹³² Srov. GRÜN, A. *Jak zacházet se zlým*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 80-7192-703-1, s. 11.

vlastními emocemi a nevidíme v objektu projekce vlastní skutečnost. Mnichové to popisovali jako oklamání démonem. Ovšem i my sami se můžeme stát obětí projekce někoho jiného a tehdy na nás dotyčný uplatňuje moc, které se jen obtížně vymykáme.¹³³

Moderní psychologie dále konstatuje, že lidské vědomí nikdy plně neovládá to, co je v něm obsaženo a člověk si nikdy plně neuvědomuje, co všechno ovládá jeho duchovní svět. Během uvědomování si určité myšlenky a pokoušení se o její uskutečnění se vynořují síly a představy, které rozvrátí nebo naopak posílí vědomý záměr. Proto je nutné rozlišovat, jak to, co se vynořuje z nevědomí, ovlivňuje vědomí, abychom dokázali odhalit jeho původ.¹³⁴

Velkým přínosem pro křesťanskou nauku o rozlišování duchů byla patristická literatura, která si pokládala otázku o původu myšlenek objevujících se ve vědomí. Órigenes rozlišuje čtyři možné původy myšlenky: naše srdce (tedy vzpomínka nebo úvaha), vnuknutí Boha, anděla, nebo zlého ducha. Rozlišují se podle důsledků, ke kterým vedou. Proto, abychom to ale odhalili hned na počátku si lze vypěstovat určitý cit. Ovšem i přesto to není jednoduché. Satan se totiž vydává za anděla světla (srov. 2 Kor 11,14) a snaží se člověka obelstít.¹³⁵ „Používá zvráceným způsobem svůj dar, který mu umožňuje předávat energii, či dokonce sílu shůry.“¹³⁶

Jiný známý autor, v jehož osobním vývoji mělo rozlišování duchů zvláštní místo – sv. Ignác z Loyoly – podobně rozlišuje myšlenky objevující se na popud člověka samotného a jiné, objevující se nezávisle na jeho vůli. Ve druhém případě jde o myšlenky připisované podnětům vycházejícím z bytostí odlišných od člověka, zvaných „duchové“. Podle ducha, ze kterého vycházejí, jsou tyto myšlenky dobré nebo zlé.

Je dobré si zde připomenout, že podle dnešního i minulého učení evangelia a církve není dobrý duch totožný s Duchem svatým, který je tvůrcem jak dobrého, tak zlého (na počátku též dobrého) ducha. Zlý duch jako princip zla,

¹³³ Srov. *tamtéž*, s. 11.

¹³⁴ MADRE, P. *Uzdravení a exorcismus. Jak rozlišovat?* s. 175.

¹³⁵ ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*. s. 272.

¹³⁶ MADRE, P. *Uzdravení a exorcismus. Jak rozlišovat?* s. 174.

který by byl přímým protikladem Ducha Božího jako principu dobra odpovídá manichejskému učení, které bylo odsouzeno jako bludné.¹³⁷

Stejně jako v démonologii starých mnichů, tak i v duchovních cvičeních sv. Ignáce, jde především o návod, jak zacházet se zlem v nás. Nejde jim o poznání podstaty démonů, ale o znalost technik, jak jim čelit.

Pojmem či obrazem démona se zkrátka snaží vyjádřit určitý jev. Z psychologického hlediska jsou démoni „obrazy nevědomých obsahů, jež na člověka útočí a snaží se ho dostat pod svou nadvládu“¹³⁸. A právě tím, že mniši promítají tyto nevědomé obsahy svou projekcí na demony, pojmenovávají je a mohou se proti nim i bránit. Učí se tak zacházet s nevědomím – zvláště s afekty a emocemi, aby se jimi nenechali spoutat.

I když forma jejich zkušeností a rad může být až primitivní, jejich cena je v životní bezprostřednosti.¹³⁹ Mnichové sami zakusili ohrožení a zranitelnost člověka, když se otevře vlastní skutečnosti. Dobře poznali, že zlo si posluhuje vychytralými technikami, setkává se s námi spíše jako rafinovaný démon a nelze přemoci jen trochou dobré vůle.¹⁴⁰

2.5. Zhoubné duchovní odcizení

V předcházející kapitole již bylo řečeno, že **důsledkem prvotního hříchu**¹⁴¹ je podlomení vlády duchovních schopností duše nad tělem, je narušen vztah člověka k sobě samému, k reálnému okolnímu světu i k Bohu. Kromě toho, že učení o prvotním hříchu má přímou souvislost s Kristovým tajemstvím, je výklad tohoto učení o narušené lidské přirozenosti důležitý pro zamyšlení se nad nebezpečností některých metod alternativní medicíny.

¹³⁷ Srov. *tamtéž*, s. 174.

¹³⁸ GRÜN, A. *Jak zacházet se zlým*, s. 15.

¹³⁹ Srov. ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla*, s. 274.

¹⁴⁰ Srov. GRÜN, A. *Jak zacházet se zlým*, s. 15 - 16.

¹⁴¹ Prvotní hřích, i když je důsledkem osobního hříchu Adama a Evy, je analogické označení pro „převzatý“, ne „spáchaný“ hřích, a není tedy skutkem, ale stavem – padlým stavem, jehož předávání je tajemství, které nemůžeme plně pochopit. Srov. KKC 404.

Po prvotním hříchu tedy člověk ztratil mimopřirozený dar integrity, který harmonicky sjednocoval všechny lidské mohutnosti – duchovní i tělesné. Hřích se jich zmocnil všech: vášně i touhy, vůle i rozumu, který se stal jakoby slepým. Lidská přirozenost tak byla zraněna, podrobena nevědomosti, utrpení a vládě smrti; je nakloněna ke hříchu (což nazýváme žádostivostí - „concupiscentia“ - náklonností ke zlému). (Srov. KKC 405.) **Důsledkem tohoto stavu je, že člověk nemůže najít sebe samého v pravdě a není schopen jednat v plné svobodě bez Boží milosti.**

Ovšem všechny jednotlivé komponenty lidské přirozenosti stvořené před hříchem si uchovávají svou základní pozitivnost a právě proto mohou být v hříšné neuspořádanosti účinným nástrojem zmaru a zkázy. Jinak řečeno: člověk má stále vlohy k ovládnutí vášní, k tělesné nesmrtelnosti i k využití určitého vrozeného vědění, ale bez prvotního daru integrity je usilování v řádu „nadpřirozeného“ vědění a moci odsouzeno ke karikatuře a lži.¹⁴²

V této souvislosti Philippe Madre vidí existenci neobvyklých „paranormálních“ darů nesouvisejících s charismaty jako možný pozůstatek toho, co nazýváme prvotní spravedlností. Podle něj musíme odlišovat tyto vrozené paranormální dary přítomné v lidské psychice od narození a paranormální dary získané jako výsledek okultních nebo věšteckých praktik.

U prvně jmenovaných jde o **samovolné** objevení rozmanitých darů (například zesílené intuice, telepatických pocitů či předtuch, psychokineze...) s velmi omezeným dopadem. Jejich cílený rozvoj ale není podle Madrehy v současném řádu věcí možný. Proto se člověk takovým pokoušením - ať už vědomě nebo nevědomě - vystavuje nebezpečí zhoubného duchovního odcizení. Dokonce takový pokus formuluje jako jistou formou spolčení se zhoubnými a temnými silami a překročení do zkušenosti zakázaného vědění.¹⁴³

Zhoubné duchovní odcizení - dále jen ZDO - je termín používaný Philippem Madrem k popsání zvláštní skutečnosti zhoubného dopadu určitého

¹⁴² Srov. MADRE, P. *Uzdravení a exorcismus. Jak rozlišovat?*, s. 170.

¹⁴³ Srov. *tamtéž*, s. 168-172.

typu lidského chování, které umožní vliv jednoho nebo více zlých duchů na lidskou psychiku a posléze i na zdraví. Ačkoli žádný duch nemůže přímo ovlivňovat tělesnou činnost a jeho jedinou zbraní je sugesce, může tato za určitých okolností vzbudit tělesné reakce.¹⁴⁴ Přitom zdůrazňuje, že nejde o vliv všeobecný, ani vnucený či nechtěný. Různé formy ZDO se objevují jen za určitých podmínek, jako plod více či méně vědomého spolčení s tajemstvím Zla. V takových případech člověk vědomě propůjčuje svou svobodu ke zlu, k modloslužbě nebo k výslovnému zpochybnění tajemství Kristova kříže jakožto tajemství spásy člověka.¹⁴⁵

Ve své knize „Uzdravení a exorcismus. Jak rozlišovat?“ dělí Philippe Madre ZDO do tří velkých kategorií vyjadřující míru pravděpodobnosti vzniku ZDO. Rozlišuje je podle duchovní a morální závažnosti z hlediska křesťanské víry. Možnost vzniku chování s vážným nebezpečím odcizení (tedy prostřední stupeň závažnosti) s sebou nese konkrétní uplatnění okultních věd, které jsou neoddelitelně spjaté s esoterismem. Spadá sem věštění, astrologie, spiritismus či magie, která je založená na víře v imanentní síly přírody, které si chce člověk podmanit nebo naklonit.¹⁴⁶ Naproti tomu ale nemají být za magické považovány „špatně pochopené nebo málo známé praktiky, které se neobracejí k mimopřirozeným silám, ale pouze k ‚nezvyklým přirozeným darům‘, které používají duchovně nezávadným způsobem.“¹⁴⁷

U chování s menším nebezpečím vzniku ZDO (nejlehčí stupeň závažnosti) je často potřebná modlitba za osvobození nebo dokonce modlitba exorcismu, přestože stupeň ZDO bývá dost nízký. Do této skupiny Madre řadí mimo jiné **úsilí o soustředění mysli v kontextu modloslužby**. Jde o techniky z Dálného východu, mezi které patří například jóga, zen a transcendentální meditace. V této souvislosti je nutné upozornit na nebezpečí chybné interpretace prožitků pokoje, uvolněnosti a vjemů světla či tepla automaticky provázejících některá tělesná cvičení. Pokládat tyto celkově příjemné pocity podobné

¹⁴⁴ Srov. MADRE, P. *Uzdravení a exorcismus. Jak rozlišovat?*, s. 176.

¹⁴⁵ Srov. *tamtéž*, s. 165.

¹⁴⁶ Srov. *tamtéž*, s. 183-189.

¹⁴⁷ *Tamtéž*, s. 187.

duchovní radosti za pravé útěchy Ducha svatého a snad i mystickou zkušenost je hrubě chybné pojmání duchovního života. Je zde nebezpečí upadnutí do kultu vlastního těla a zaměnění svých pocitů za pravé duchovní zkušenosti.¹⁴⁸

Meditativní praktiky pocházející z velkých mimokřesťanských náboženství však mohou být podle Ratzingera vhodným prostředkem napomáhajícím k vnitřně uvolněnému postoji před Bohem.¹⁴⁹ Například Madre tvrdí, že pokud duchovní praktika navazuje na osobní víru, tak nebezpečí ZDO nenastává. Přesto ji ale křesťanovi jako pomůcku duchovního růstu nedoporučuje, protože „pohyb“ opravdové křesťanské modlitby je téměř protichůdný k meditaci Dálného východu. Pravý modloslužebný postoj v této souvislosti vysvětluje jako obrácení se celé bytosti k božstvu nebo k „metafyzické autoritě“, která se jeví být vzdálená od skutečnosti, čímž se praktikující vědomě vzdává Krista. Jde oproti smlouvě se Zlem nebo s magií o chování méně závažné, ale stále nebezpečné.¹⁵⁰

Madre rozlišuje osobnost v psychologické rovině více „citlivou“, která bude vystavena nebezpečí vzniku ZDO více než osobnost zralejší ve skutečné víře. Ovšem nebezpečí hrozí i tehdy, když se k těmto praktikám uchylují lidé v dobrém úmyslu.¹⁵¹ Autor uvádí, že popisovaná možnost zhoubného vlivu zlých duchů v té míře, že by ničila tělesnou i duševní integritu konkrétního člověka, se stává skutečností jen za určitých podmínek a není až tak častý. Oproti tomu každodenní skutečností běžného života je pokušitelský vliv Zlovolného, který vrhá věřícího do duchovního zápasu. Tento boj ale neprobíhá v atmosféře strachu, nýbrž důvěry a postupně zjevuje Boží milosrdenství a Kristovu lásku.¹⁵²

¹⁴⁸ Srov. RATZINGER, J. *List biskupům katolické církve o některých aspektech křesťanské meditace*, čl. 27 a 28, s. 80.

¹⁴⁹ Srov. *tamtéž*.

¹⁵⁰ Srov. MADRE, P. *Uzdravení a exorcismus. Jak rozlišovat?* s. 190-194.

¹⁵¹ Srov. *tamtéž*, s. 186.

¹⁵² Srov. *tamtéž*, s. 197.

2.6. Padlý anděl

Jak bylo nastíněno v minulé kapitole, duševní i tělesná integrita může být ovlivněna působením zlých duchů. Proto je vhodné zmínit se v této práci alespoň krátce také o jejich existenci a tím také o existenci Zlého, pod jehož mocí je (dočasně) celý stvořený svět. (Srov. 1 Jan 5,19)

Ještě Starý zákon, který je jednoznačně přesvědčen o činnosti andělů a zlých duchů, má velmi mlhavou představu o jejich vlastním bytí a vztahu k Bohu. Využívá lidových představ své doby, ovlivněných mimo jiné i Babylónským náboženstvím, které obsahovalo složitou nauku o démonech a množství obřadů k osvobození věcí i lidí z jejich moci. Šlo o obřady magického charakteru, které v souladu s přesvědčením, že každá nemoc je způsobena nějakým zlým duchem, spadali do lékařského umění.¹⁵³

Problematika zlých duchů nabývá nového smyslu až ve světle Kristově, v okamžiku osvobození člověka z moci satana a jeho přísluhovačů. Písmo a církevní tradice vycházející z pozdního židovství, vidí v bytosti satana padlého anděla, který byl na počátku stvořen Bohem jako přirozeně dobrý. Společně s dalšími anděly se ale svobodně rozhodl radikálně a neodvolatelně odmítnout Boha a jeho vládu. Je to čirý duch a proto mocný. Ale přece jen je to tvor, který nemůže zmařit budování Božího království.

Navíc je nazýván „otcem lži“ (Jan 8,44), protože lstivě svádí člověka k tomu, co udělal a dále dělá sám: aby neposlouchal Boha. Povedlo se mu svést Adama a pokoušel se také Ježíše odvrátit od poslání, jež mu svěřil Otec. Ale Syn Boží přišel právě proto, „aby zmařil činy ďáblůvi“ (1 Jan 3,8), což také svou smrtí a zmrtvýchvstáním učinil.

Přítom nejenom svoboda lidí, ale i svoboda andělů, byla vykoupena Kristovou krví, jak se dozvídáme od církevních otců.¹⁵⁴ Ďábel už byl Kristem

¹⁵³ Srov. LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, s. 628.

¹⁵⁴ Srov. VELLA, E. *O satanovi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, 247 s., ISBN 978-80-7195-308-1, s. 35.

poražen a moc dobře to ví. O to usilovněji a s o to větší nenávisť k lidem ale využívá čas, který mu zbývá do druhého příchodu Ježíše Krista.

V důsledku hříchu našich prvních rodičů získal tento padlý anděl do určité míry nadvládu i nad člověkem, který ale přesto zůstává svobodným. Moc zlého není neomezená, i když působí vážné škody duchovního a nepřímo i fyzického rázu každému člověku i celé společnosti. Podle některých autorů není vyloučeno ani to, že dokáže za určitých podmínek v některých případech přímo ovlivňovat nejenom hmotné věci, ale také lidské tělo.¹⁵⁵

Křesťanovi by tato skutečnost díky Kristovu vítězství nad mocnostmi zla a Jeho zmrtvýchvstání neměla ani nahánět strach, ale ani by ji neměl popírat. Právě proto, že pravda o Kristově vítězství zahání strach, dovoluje zároveň také uznat moc Zlého.¹⁵⁶ Velmi výstižně se o realitě existence zvrácené duchovní bytosti vyjádřil papež Pavel IV. na generální audienci dne 15.11.1972.¹⁵⁷

Dopuštění ďáblu do činnosti je velkým tajemstvím Boží prozřetelnosti a my se můžeme spolehnout jen na to, že „všechno napomáhá k dobrému těm, co milují Boha“ (Řím 8,28).¹⁵⁸

¹⁵⁵ MADRE, P. *Uzdravení a exorcismus. Jak rozlišovat?* s. 32-33.

¹⁵⁶ Srov. RATZINGER, J. *O víře dnes*, s. 125.

¹⁵⁷ „Hřích je důsledkem proniknutí jistého temného a nepřátelského činitele, totiž ďábla, do nás a do našeho světa. Zlo není pouze nedostatkem, ale živou duchovní bytostí zvrácenou a zvrácenosti působící. Je to hroživá, tajuplná a strach nahánějící skutečnost. Kdo odmítá přijmout tuto realitu, opouští půdu biblického a církevního učení stejně jako ten, kdo ji chápe jako samostatný princip, který na rozdíl od všech tvorů nemá svůj původ v Bohu, nebo ten, kdo ji prohlašuje za pseudorealitu, za personifikaci neznámých důvodů veškeré naší bídy. (...) Démon je nepřítelem číslo jedna, je to pokušitel par excellence. Víme, že tato temná a svádějící bytost existuje a nepřestává vykonávat svůj vliv. Je lstivým ničitelem morální rovnováhy člověka, potměšilým svůdcem, který ví, jak proniknout do našeho nitra (prostřednictvím smyslů, fantazie, žádostivosti nebo různých utopistických myšlenkových konstrukcí a neuspořádaných sociálních kontaktů) a zasévat tam omyly.“ PAVEL VI. Proslov při generální audienci, cit. in: Ratzinger, J. *O víře dnes*. s. 113.

¹⁵⁸ Srov. KKC 395 – 407.

2.7. Význam Ježíšova uzdravování

Chceme-li blíže porozumět významu, jaký má Ježíšovo uzdravování nemocných popisované v NZ, musíme navázat na předchozí kapitolu a vysvětlit souvislost mezi vyháněním nečistých duchů a uzdravováním nemocných (srov. Mt 8,16-17).

Protože nemoc je v biblickém světě znamením moci satana nad člověkem (srov. Lk 13,16), ukazují zázračná uzdravení na **Ježíšovo vítězství nad satanem** a zároveň jsou **závdavkem dokonalosti** a **znamením přicházejícího Božího království** na této zemi (srov. Mt 11,5). Uzdravování i vyhánění zlých duchů tedy společně projevuje Ježíšovu moc.¹⁵⁹

Ježíš konal zázraky z vlastní moci, na rozdíl od učedníků po Velikonocích, kteří jednali ve jménu Ježíšově. Zázraky stvrzují Ježíšovu mimořádnou autoritu a přivádí tak věřícího k hlubšímu poznání identity původce těchto mocných činů. Pouhými slovy je pro Ježíše prakticky nemožné odhalit učedníkům svou pravou identitu Božího syna a Mesiáše. Proto ji zjevuje svým životem – mocnými skutky, zázraky, znameními.

Proto - jak upozorňuje například C. V. Pospíšil - mají zázraky uskutečněné Ježíšem v podstatě funkci **reálného znamení**. Ukazují nejen na cosi jiného (eschatologického), ale také osvobození v určité míře skutečně působí. Království sice ještě nedosáhlo své definitivní realizace, ale už je určitým způsobem přítomno. Směrem k eschatologické plnosti vzkříšení pak ukazují především uzdravení. Mocné skutky Ježíšovi jsou také úzce spjaty **s požadavkem obrácení**, které se ozývá v hlásání Království.¹⁶⁰

Při setkání s nemocným je jediným Ježíšovým požadavkem **víra nemocného**, protože „všechno je možné tomu, kdo věří“ (Mk 9,23). Spasitelná je ta víra trpících v Ježíše Krista, která v sobě zahrnuje víru v příchod království

¹⁵⁹ Srov. LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, s. 268.

¹⁶⁰ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 3. vyd. Praha: Krystal OP a Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 415 s, ISBN 80-85929-80-5 (Krystal OP) a ISBN 80-7195-000-9 (Karmelitánské nakladatelství), s. 97-99.

Božího. A nejenom víra nemocného, ale také víra jeho blízkých může být rozhodující. V příběhu o uzdravení ochrnutého (srov. Mk 2,1-12) Ježíš ukazuje fyzickým uzdravením také na duchovní uzdravení a zjevuje svou moc odpouštět hříchy. Nemoc je tedy také **symbolem stavu hříšníka**, který je vlastně duchovně slepý, hluchý a ochrnutý.¹⁶¹

Tady je důležité si uvědomit, že Kristova **solidarita s trpícími** projevující se uzdravováním stála Ježíše mnoho bolesti. Protože pro milujícího se bolest druhého stává jeho vlastní.¹⁶² A Ježíš tuto hlubokou empatii při uzdravování projevoval. Uzdravování tedy **nebylo magickým** výsledkem nějakého obřadu, modlitby či „formulky“, ale výsledkem Boží odpovědi na prosbu trpícího člověka.¹⁶³

Jako další znamení se jeví Ježíšovo časté **uzdravování v sobotu**, což velmi pobuřovalo Židy zachovávající šabat. Pokud ale s C. V. Pospíšilem budeme uvažovat o Ježíšově tajemném vzetí našich nemocí, slabostí a provinění na sebe, které vyvrcholilo v Jeho smrti na kříži, dospějeme k možnému důvodu, proč Ježíš uzdravoval v sobotu. Ukazovalo by to na obrovskou budoucí cenu, a tím také hodnotu těchto uzdravení. Navíc sobota byla znamením svobody člověka pro Hospodina a předzvěstí plnosti spásy.¹⁶⁴

2.8. Dar uzdravování a jeho zdroj

Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, Ježíš konal zázraky z vlastní moci. Tuto moc potom předal svým dvanácti apoštolům (Mk 3, 14-15; Mt 10,1; Lk 9,1-2) a později i dvaasedmdesáti učedníkům, když je vysílal do světa (Lk 10,9 a 17) Dal jim moc vyhánět nečisté duchy. Ještě později tuto moc odevzdal Ježíš všem, kteří věří:

„Kdo uvěří a přijme křest, bude spasen; kdo však neuvěří, bude odsouzen. Ty,

¹⁶¹ Srov. LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, s. 268.

¹⁶² Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 97-99

¹⁶³ Srov. LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, s. 629.

¹⁶⁴ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 97-99.

kdo uvěří, budou provázet tato znamení: Ve jménu mém budou vyhánět démony a mluvit novými jazyky; budou brát hady do ruky, a vypijí-li něco smrtícího, nic se jim nestane; na choré budou vzkládat ruce a uzdraví je.“ (Mk 16, 16-18)

Každý věřící pokřtěný křesťan tedy má autoritu a moc nad d'áblem. Potvrzuje to i jiné místo v Písmu svatém, kde Ježíš říká: „Nemocné uzdravujte, mrtvé probouzejte k životu, malomocné očist'ujte, démony vymítejte; zadarmo jste dostali, zadarmo dejte.“ (Mt 10,8) Na toto místo v Matoušově evangeliu se odkazují i laici, kteří při modlitbě za uzdravení nebo osvobození oslovují d'ábla přímo a rozkazují mu odejít, kam patří („V Ježíšově jménu ti přikazuji, abys vyšel!).

Církev ale laikům toto přímé oslovení v jejich vlastním zájmu zakazuje, protože se může lehce stát, že d'ábel zaútočí na toho, kdo se modlí. A to tehdy, je-li dotyčný sám psychicky méně vyrovnaný (určitý stupeň nevyrovnanosti máme všichni; jde o větší nevyrovnanost až labilitu), plný strachu, hněvu nebo pýchy. Pyšného člověka d'ábel snadno oklame. Nejčastěji tak, že jej uvede v omyl a umožní mu myslet si, že není tam, kde právě je a naopak že se nachází tam, kde právě není.

Proto křesťan, který slouží modlitbou za uzdravení a osvobození, které spolu úzce souvisí, musí být plný **lásky, pokory a poslušnosti**. Má v souladu s pokyny církve prosit Pána Ježíše, aby On poručil zlému duchu a vstoupil s ním do boje. („Prosím tě, Pane Ježíši, poruč zlému duchu, aby odešel!“)¹⁶⁵ Pokoušení k neposlušnosti je jednou z d'ábových zbraní. On udělal všechno pro to, aby vyprovokoval Ježíše k neposlušnosti vůči Otci a snaží se o to i u nás. Proto cokoli, o co žádá d'ábel, nemá křesťan udělat ne z toho důvodu, že jde o špatnou nebo dobrou věc, ale kvůli tomu, kdo o ni žádá.

Jde o dobré **rozlišovací znamení**. Jestliže si někdo není jist, odkud pochází jeho dar (protože i d'ábel uzdravuje), může poprosit Ježíše, aby mu ponechal jen to, co je od Boha a všechno ostatní si vzal. Vella píše, že kdykoli toto použil u význačných věštců a žádal je, aby mu dovolili poprosit Boha

¹⁶⁵ Srov. VELLA, E. *Ježíš – lékař těla i duše*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 351 s., ISBN 80-7192-851-8, s. 275-278.

o ponechání jen té moc, kterou mají od Něj, nikdy to neriskovali.¹⁶⁶ Stejně tak se ale takové zkoušky může zaleknout osoba navenek zbožná, přijímající pravidelně svátosti. Pokud je její reakcí na takový požadavek zloba, pomlouvání církve a neposlušnost, je to dost jasné znamení pravého zdroje jejích darů a schopností.

Při modlitbě za osvobození je časté vkládání rukou, což je „oblíbený kanál Ducha svatého“. U laika, který nemá dostatečnou pokoru a odstup, hrozí určité nebezpečí, že během tohoto úkonu přenesse ze sebe či na sebe nevědomky nežádoucí duchovní síly, které nemají se svatostí nic společného. Mohou se na něj také přenést nemoci, které chce vyléčit.¹⁶⁷

Z právě řečeného by mělo být jasné, jak důležitý je **zdroj uzdravení**. Pokud je tímto zdrojem Bůh, je uzdravení člověku ku prospěchu. Pokud jím ale je ďábel, potom člověka dřív nebo později zničí. Takové uzdravení zaslepuje, svádí z cesty a v konečném důsledku se obrací proti „uzdravenému“.¹⁶⁸

Učení církve je v tomto směru jasné a varuje před lehkomyšlným využíváním všech možných praktik:

Všechny praktiky magie a čarodějnictví, kterými člověk zamýšlí podrobit si skryté síly, aby mu sloužily, a tak dosáhnout nadpřirozené moci nad bližním, byť by to směřovalo i k jeho uzdravení, závažně odporují ctnosti zbožnosti. Takové praktiky jsou ještě více odsouzeníhodné, jsou-li spojeny s úmyslem škodit druhým, nebo když se dovolávají zásahu zlých duchů. Také nošení talismanů je hodno pokárání. Věštění nebo magie se často užívá ve spiritismu. Proto církev věřící před ním varuje. Uchylování se k tzv. přírodním léčebným metodám nesmí vést ani ke vzývání zlých mocností, ani ke zneužívání důvěřivosti druhých. (KKC 2117)

¹⁶⁶ Srov. *tamtéž*, s. 267. Dále srov. Skutky apoštolů: „Když jsme šli jednou do modlitebny, potkala nás mladá otrokyně, která měla věšteckého ducha a předpovídáním budoucnosti přinášela svým pánům značný zisk. Chodila za Pavlem a za námi a stále volala: „Toto jsou služebníci nejvyššího Boha. Zvěstují vám cestu ke spáse.“ A to dělala po mnoho dní. Pavlovi to bylo proti mysli, obrátil se proto na toho ducha a řekl: „Ve jménu Ježíše Krista ti prikazuji, abys z ní vyšel!“ A v tu chvíli ji ten zlý duch opustil.“(Sk 16, 16-18)

¹⁶⁷ Srov. CASADEI L.; CASADEI, F. *Ďáblovi tváří v tvář. Zkušenost rodiny pronásledované zlem*. Praha: Paulínky, 2009, 183 s., ISBN 978-80-86949-78-9, s. 170-171.

¹⁶⁸ Srov. VELLA, E. *Ježíš – lékař těla i duše*, s. 267.

2.9. Tajemství a smysl utrpení

Společným jmenovatelem všech obtíží, které potkávají člověka v jeho současném stavu narušené přirozenosti, je utrpení. Snad nejobvyklejší formou utrpení, se kterou se setká každý člověk, je určitě **nemoc**. A právě utrpení způsobené nemocí stojí v pozadí usilovné snahy člověka objevit jednak způsob, jak se nemoci zbavit, ale také pochopit, proč vůbec nemoc vzniká a zda má nějaký smysl. Podle toho, jak si odpoví na tyto otázky, potom člověk volí svou cestu k uzdravení. Proto také nacházení možných odpovědí – v tomto případě na otázku po smyslu nemoci - patří do této práce zabývající se alternativními cestami za uzdravením.

V povaze člověka, pokud se setká s nemocí, je ptát se: Proč? Tato otázka je zároveň nevyhnutelně obsažena v jakémkoli utrpení, které člověk snáší. Abychom poznali správnou odpověď, musíme pohlédnout na zjevení Boží lásky - nejbohatšího zdroje smyslu utrpení, které i tak vždy zůstane tajemstvím.

Podle Zjevení Starého a obzvláště Nového zákona má utrpení vést člověka k **obrácení ve smyslu obnovy dobra v člověku**. Boží milosrdenství tímto způsobem vyzývá k pokání, jehož úkolem je překonat zlo skrývající se v člověku v mnoha formách a upevňovat dobro.¹⁶⁹

Ovšem hluboký smysl utrpení pochopíme nejen objasněním transcendentního řádu spravedlnosti ve světle Zjevení (kdy je důsledkem zla opět zlo v jiné podobě). Totéž světlo musí ozářit tento řád především Láskou. „Kristus nás uvádí do tajemství a nechává nás nalézat „důvody“ utrpení podle toho, jak jsme schopni pochopit velikost Boží lásky.“¹⁷⁰

Kristus na otázku po smyslu utrpení odpovídá nejenom svým učením, ale především vlastním utrpením, které v Jeho mukách vstoupilo do nové dimenze a nového řádu věcí: je spojeno s láskou, která vytváří dobro utrpením dokonce ze zla. „Kristův kříž se stal pramenem, z jehož nitra potečou proudy

¹⁶⁹ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolský list *Salvifici doloris*. Praha: Zvon, 1995, 49 s., ISBN 80-7113-151-2. čl. 9-13.

¹⁷⁰ *Tamtéž*, čl. 13.

živé vody (srov. Jan 7,37-38).“¹⁷¹

Spásnou odpověď na svoje „proč?“ slyší člověk teprve tehdy, když se stává stále více účastným Kristova utrpení, kterým Ježíš pozvedl i lidskou bolest do roviny vykoupení. Skrze samotné jádro lidské bolesti uvádí Kristus člověka do Otcova království. „Utrpení nemůže být obráceno nebo změněno milostí zvnějšku, ale zevnitř.“¹⁷² Svým spasitelným utrpením a mocí svého Ducha pravdy a útěchy je Kristus zcela přítomen v každém lidském strádání. Každý člověk má tak svým způsobem účast na vykoupení, protože každý je také povolán k účasti na utrpení.¹⁷³

Na otázku, jak je možné mít účast na Kristově nekonečném a nevyčerpatelném vykoupení, či k němu dokonce cokoli přidat, nám odpovídá **tajemství církve**. Církev je neustále duchovně budována jako tělo Kristovo, ve kterém chce být Kristus spojen se všemi lidmi – především s trpícími. V tomto tajemství církve jako svého těla Kristus otevřel a stále otevírá své vykupující utrpení všem lidským útrapám. Své vykoupení sice dokonal „plně až do konce, ale zároveň je neuzavřel (...) zdá se, že k podstatě vykupujícího Kristova utrpení patří i to, že chce být neustále doplňováno“¹⁷⁴. Je doplňováno na základě jednoty a v lásce s Ním, stejně jako je církev v této dimenzi neustále doplňováno Kristovo vykupitelské dílo.

Protože si je církev vědoma toho, že lidské útrapy ve spojení s vykupujícím utrpením Kristovým jsou zvláštní podporou silám dobra, pohlíží na všechny trpící bratry a sestry jako na rozmanité nositele své nadpřirozené síly. Proto se církev s veškerou úctou a v celé vroucnosti své víry ve vykoupení sklání před utrpením, které má v jejích očích zvláštní hodnotu.¹⁷⁵

Člověk může ve svém trápení najít vnitřní mír a dokonce duchovní radost, pokud odpoví kladně na Kristovu výzvu: „**Vezmi svůj kříž a následuj mne!**“ (Mk 8,34; Mt 16,24). Tak se může duchovně spojit s Kristovým křížem a najít spásný smysl utrpení. Vidí totiž, že na jeho „proč“ odpovídá Kristus přímo

¹⁷¹ *Tamtéž*, čl. 18.

¹⁷² *Tamtéž*, čl. 26.

¹⁷³ Srov. *tamtéž*, čl. 19.

¹⁷⁴ *Tamtéž*, čl. 24.

¹⁷⁵ Srov. *tamtéž*, čl. 24-27.

ze středu vlastního utrpení – z kříže. Ale neodpovídá přímo, ani abstraktně, nýbrž povoláním, výzvou: „Pojď! Následuj mě!“

Stejně tak už ve Starém zákoně Hospodin neodpovídá na Jobovo „proč“ přímo a konkrétně, ale zdánlivě nesmyslně a oklikou. Staví Joba před nekonečný zázrak stvoření a ukazuje mu tak jeho nepatrnost a nevědomost o příčinách věcí. Job nakonec pochopí, sklání se před Hospodinem a vyznává, že je příliš nepatrný na to, aby pochopil důvody Hospodinova jednání.

Vidíme tedy, že na lidské „proč“ není v těchto případech dána konkrétní odpověď. Jednou je odpovědí vyzvání: „Pouč mě!“ a podruhé Ježíšovo „Následuj mě!“. V obou těchto výzvách je skryta i výzva hlubší, a sice: „**Důvěřuj mi!**“ Důvěřuj mi, že i toto tvoje utrpení má smysl, a že budu stále s tebou, abych ti je pomáhal nést. Dívej se s láskou i na ostatní trpící tak, jako já se dívám na tebe.

Takto dospějeme k dalšímu důvodu existence utrpení postaveném na podobnosti evangelia (např. o milosrdném Samaritánovi) – **probouzení lásky v lidech** jako nezištného daru sebe sama druhým trpícím lidem. Takto dává utrpení podnět ke skutkům lásky k bližnímu a k proměně celé lidské civilizace ve společenství lásky.¹⁷⁶

V souvislosti s tím můžeme říci, že utrpení je **výzvou k mravní velikosti člověka a osvědčení jeho duchovní zralosti**, jakož i ke **zvýšení vnímavosti a otevřenosti k působení spásné Boží síly**. Nicméně vždy je též zkouškou, a někdy velmi tvrdou, která nám odhaluje podivuhodný evangelijní paradox. Je to paradox, který zakoušejí všichni, kdo jsou účastní Kristova utrpení a mohou tak spolu se sv. Pavlem vyznat, že v slabosti se nachází jejich síla.

V listě Filipánům sv. Pavel také vyznává: „Všechno mohu v tom, který mi dává sílu“ (Flp 4,13). Odhaluje tak zkušenost člověka, který - pokud má podíl na Boží lásce - v nitru utrpení nachází sám sebe a „objevuje ‚život‘, o němž se domníval, že jej kvůli svému trápení ztratil“ (srov. Mk 8,35; Lk 9,24; Jan 12,25).¹⁷⁷

¹⁷⁶ *Tamtéž*, čl. 29-30.

¹⁷⁷ *Tamtéž*, čl. 23.

Člověk tak objevuje skutečný smysl a význam svého utrpení: **nadpřirozený** a zároveň **plně lidský**. Lidský proto, že v něm člověk nachází sebe sama, svou důstojnost, své člověčenství a poslání a zároveň nadpřirozený, který tkví v Božím tajemství vykoupení světa.

Utrpení je neproniknutelné tak, jako je neproniknutelný i člověk a patří tak k tajemství člověka, které se opravdu vyjasňuje jen v tajemství vtěleného Slova. Pouze v Kristu a skrze Krista se tedy osvětluje záhada bolesti a smrti, „neboť na kříži je ‚Vykupitel člověka‘, muž bolesti, který na sebe vzal muka tělesná i duševní všech časů, aby mohli v lásce porozumět (všichni lidé dobré vůle) spásnému smyslu svých bolestí i odpovědím na otázky, které kladou“.¹⁷⁸

Ve spojení s Ježíšem tak nemusíme v nemoci prožívat nesmyslnou bezmoc, ale pokud **své utrpení spojíme s Ježíšovým utrpením**, nabývá toto mimořádné duchovní plodnosti. Proto „každý člověk, jehož existence je zásadně ohrožena, při pohledu na toho, kterého přiblíží, získává pevnou naději, že nalezne svobodu a vykoupení“.¹⁷⁹

¹⁷⁸ *Tamtéž*, čl. 31.

¹⁷⁹ JAN PAVEL II. Encyklika *Evangelium vitae*, 1. vyd. Praha: Zvon, 1995, 137 s., ISBN 80-7113-139-3, čl. 50.

3. ZDRAVÍ A NEMOC V DNEŠNÍ DOBĚ

Po stručném seznámení se s příspěvkem spirituální teologie, která křesťanovi poskytuje základ pro veškeré rozlišování, můžeme soustředit pozornost na nejzákladnější pojetí zdraví a nemoci v současné době.

Rozsahu ani zaměření této práce nepřísluší zabývat se všemi možnými pohledy na zdraví a nemoc člověka. Do středu našeho zájmu spadá samozřejmě křesťanské pojetí, dále pohled té oblasti, kterou nazýváme alternativní medicína a pro zasazení do kontextu dnešní doby také pohled v současnosti nejvíce rozšířený.

3.1. Současné pojetí zdraví

Podle profesora Jara Křivohlavého je definovat zdraví stejně tak obtížné jako definovat život, prostor a čas.¹⁸⁰ Nicméně Světová zdravotnická organizace vymezuje zdraví jako „stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, a nikoli pouze nepřítomnost nemoci či slabosti“¹⁸¹. Jde tedy o definování zdraví z takřka globálního pohledu na člověka. Nicméně laika je hodně, dalo by se říci až utopisticky, vysoko. Podle MUDr. Ruckého může tento nedosažitelný ideál ve spojení s nerealistickými představami o možnostech moderní medicíny vést až k nebezpečné **iluzi o absolutním zdraví, na které má právo každý člověk**. S tím úzce souvisí iluze, že zdraví je **záležitost pouze technická**, a že za naše zdraví jsou zodpovědní lékaři a vědci vyvíjející nové léky.¹⁸²

Stejný autor, když mluví o zdraví, zmiňuje i další deformované pohledy na zdraví v dnešní době. Jde především o vnímání zdraví jako **symbolu**

¹⁸⁰ Srov. RUCKI, Š. *Je někdo z vás nemocen?*, 1. vyd. Praha: Návrat domů, 202 s., ISBN 978-80-7255-159-0, s. 24.

¹⁸¹ „Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity.“ Dostupné na: <http://www.who.int/suggestions/faq/en/>.

¹⁸² Srov. GRÜN, A., DUFNER, M. *Zdraví jako duchovní úkol*, Svitavy: Trinitas, 1994, 60 s., ISBN 80-901457-1-X, s. 7.

osobní síly, jako projevu silné osobnosti. A nemoc je pak chápána jako osobní selhání a slabost. Péče o zdraví, sama o sobě dobrá a Bohem chtěná, může ale také nabývat až **kultovních rozměrů**. Je to tehdy, pokud je posilování a podpora zdraví chápáno jako životní krédo a tím je pozornost člověka odváděna od hlubšího smyslu života. V současnosti se také stále více prosazuje pohled na zdraví jako na určitý **druh zboží, komoditu** – tedy něco, co lze kupovat.

Tento komerční přístup je pak hnacím motorem současného rozvoje medicíny. Jsou vyvíjeny stále lepší a dražší léky i přístroje. „Není jisté, zda tato nebezpečně roztočená spirála nepřinese ve svém dlouhodobém vývoji zhoubné následky pro lidstvo jako takové. Již nyní jsme stavěni před těžko řešitelné etické problémy při volbě pacientů, kterým může být poskytnuta špičková léčba při současně omezených finančních zdrojích.“¹⁸³

Společnost je stále hůře schopna financovat vzrůstající náklady ve zdravotnictví, přičemž zároveň jdou miliardové částky vniveč díky nesprávnému životnímu stylu. V závislosti na našich přehnaných požadavcích vůči životu a vůbec celkovém postoji vůči životu se objevují stále nové nemoci. Nedaří se ztlumit náklady ve zdravotnictví a problém zdraví se nám tak zjevně vymyká z rukou.¹⁸⁴

Konečně pak tím stěžejním důvodem, proč se dnes stále více lidí obrací k alternativní medicíně, je omezení moderní medicíny pouze na **biologickou, tělesnou rovinu** a to ještě pouze ve svém často **izolovaně** vymezeném oboru. Alternativní medicína oproti tomu nabízí celistvější pohled na zdraví člověka včetně jeho psychologické až duševní a duchovní stánky. V metodách alternativní medicíny, jejíž kořeny sahají často do východních náboženství, je kladen důraz na harmonickém vyvážení člověka. Na jeho souzvuk s božskou kosmickou energií či s vesmírným duchem.¹⁸⁵

¹⁸³ Srov. RUCKI, Š. *Je někdo z vás nemocen?*, s. 25.

¹⁸⁴ Srov. GRÜN, A., DUFNER, M. *Zdraví jako duchovní úkol*, s. 7.

¹⁸⁵ Srov. RUCKI, Š. *Je někdo z vás nemocen?*, s. 25-26.

3.2. Křesťanské pojetí zdraví

Křesťanské chápání zdraví vyplývá z víry v Boha – Stvořitele a z poznání naší existenciální závislosti na NĚm. Bůh je ten, který nás miluje a chce pro nás to nejlepší. Všechno přijímáme z Jeho ruky jako nezasloužený dar. A právě toto chápání **zdraví jako daru** se z myšlení současného moderního člověka zcela vytratilo. Pokládáme se za pány svého osudu a podlehlí jsme nebezpečné iluzi, že máme vše ve svých rukou. Avšak tajemství života a smrti člověka drží v rukou pouze Bůh.¹⁸⁶

Klíč k vyváženému, stálému a tedy i zdravému způsobu života leží podle řehole sv. Benedikta ve stálém vztahu k Bohu, který je stále přítomný a jehož láskyplný pohled je na nás stále upírán.¹⁸⁷

3.2.1. Zdraví jako obnovení narušeného vztahu mezi člověkem a Bohem

Přestože Písmo svaté nepodává žádnou přesnou definici zdraví, můžeme biblické pojetí zdraví vyčíst z různých příběhů o uzdravení. Velmi poučný je příběh o uzdravení deseti malomocných, které Ježíš potkal na své cestě do Jeruzaléma. Ježíš nad nimi neprováděl žádné obřady uzdravování, ale jednoduše je poslal ke kněžím, kteří v té době byli kompetentní diagnostikovat jak malomocenství, tak uzdravení z něho. A z těchto deseti, kteří po cestě zpozorovali, že jsou očištěni, se pouze jeden vrátil, aby poděkoval Ježíši a velebil Boha. Tehdy přichází důležitý výrok Ježíše: „Nebylo jich očištěno deset? Kde je těch devět? (...) Vstaň a jdi, tvá víra tě zachránila.“ (podle kralického překladu *uzdravila*) (Lk 17, 17-19). Tedy deset jich bylo očištěno, ale pouze jeden uzdraven a zachráněn jako celá osoba.

¹⁸⁶ Srov. *tamtéž*, s. 26.

¹⁸⁷ Srov. GRÜN, A., DUFNER, M. *Zdraví jako duchovní úkol*, s. 38.

Vidíme tady, že to nejdůležitější, oč Bohu jde, je uzdravení celého člověka a **obnovení narušeného vztahu mezi člověkem a Bohem**. Nejde o pouhé tělesné zdraví, po kterém (oprávněně) touží všichni. Málokdo je už ale ochoten podřídit svůj život Bohu a žít jej pro Boží slávu. „Nikdo není skutečně zdrav v biblickém pojetí, pokud nepadl k Ježíšovým nohám a neděkoval mu za jeho vykoupení. Biblická definice zdraví tedy vždy zahrnuje aspekt, kdy se člověk vrací k dárci života a zdraví, tj. k Bohu, a uctívá jej. Je to návrat ze stavu odcizení do stavu harmonie se Stvořitelem a zahrnuje zrušení nepřátelství mezi Bohem a člověkem pro náš hřích.“¹⁸⁸

3.2.2. Křesťanská dietetika - zdraví jako jednota duše a těla

Podle Anselma **Grüna** by dnes opět mělo být úkolem církve hlásat a žít jednotu těla a duše – **jednotu tělesného zdraví a duchovního života**. Postupně se totiž stalo, že se církev stále více zaměřovala pouze na nadpřirozenou spásu duše a zdravou životosprávu spolu s pomíjejícím tělem přenechala medicíně. Nebylo to tak ale vždy. Raná církev vycházela z antické medicíny, která zahrnovala všechny aspekty zdravého životního stylu. Tento smysl pro moudrou míru zahrnovala i Benediktova řehole a později v této tradici pokračovali i Albertus Magnus a Hildegarda z Bingen. Zahrnovali do svých pojednání o asketice – nauce o duchovním životě, dietetická pravidla i asketická cvičení s cílem upevnit zdraví člověka a uvést jej do větší svobody.

V jejich dílech jde o křesťanskou dietetiku – tedy o křesťanské umění zdravé životosprávy, lišící se od daru a služby uzdravování. Přitom víme, že víra má v sobě vždy i dimenzi terapeutickou. Proto církev nesmí přenechávat zdraví pouze lékařům a psychologům. Nejen zpytování svědomí patří z tohoto hlediska k duchovnímu životu. Patří sem i pozornost k projevům těla – ne primární a samoučelná starost o tělo, ale umění mu naslouchat, protože toho o stavu

¹⁸⁸ RUCKI, Š. *Je někdo z vás nemocen?*, s. 30.

lidského nitra vyjeví často víc, než svědomí. Tělo se tak stává výrazem duše.¹⁸⁹

Zakladatelem **dietetiky** – tedy nauky o zdravém životě – je Herodikos ze Selymbrie, který žil v 5. stol. Před Kristem. Dále dietetiku rozvinul Hippokrates a od té doby byla středem lékařství až do vrcholného středověku. Například Řekové pokládali léčení nemocí až za druhotný úkol lékařství, ke kterému se lékař musí uchýlit, pokud nedbáme jeho pokynů o pravidlech zdravého života.

Nejen lékaři, nýbrž i teologové a duchovní vůdci požadovali zdravou životosprávu a již zmiňovaná velká mystička Hildegarda z Bingenu hlásá, že co platí pro spiritualitu, platí i pro zdravý život těla a duše. Máme se řídit scholastickou zásadou o milosti, která předpokládá přirozenost a na ní buduje.

Abychom si pravidla dietetiky více přiblížili, využijeme po vzoru Anselma Grüna Galénova rozdělení života člověka do šesti oblastí, vždy s přihlédnutím k duchovní dimenzi.¹⁹⁰

První oblast se týká světla a vzduchu – tedy **životního prostředí**. Patří sem jak naše bydlení, tak hudba nebo aktuálně televize a další věci i vzruchy, kterými se obklopujeme. Sice nemáme záviset na vnějších věcech, ale máme pamatovat na to, že jsme lidé a valná většina vjemů k nám přichází skrze zrak. Proto není lhostejné, čím se obklopujeme a s vnějším pořádkem může vstoupit řád i do naší duše.

Na **druhou oblast - zdravé jídlo a pití**, je dnes kladen obzvlášť velký důraz, zvláště v souvislosti s ekologií. Není pochyb o tom, že v jídle i pití je důležitá uměřenost a rozumná vyváženost. U mnohých lidí dnešní doby je vztah k jídlu narušen. A to zvláště směrem k přejídání, kterým se snaží přehlušit všechny obtíže a utéci jak od své reality, tak od Boha. Na druhou stranu je ale také velmi častým jevem ideologizace zdravé výživy a její postavení na piedestal náležející pouze Bohu. Anselm Grun tvrdí, že boj o „jídlo s mírou“ je marný bez spirituální motivace, bez připuštění svých potlačovaných tužeb a smíření se s Bohem. Podle něj také způsob, jak jíme a pijeme, vypovídá mnoho

¹⁸⁹ Srov. GRÜN, A., DUFNER, M. *Zdraví jako duchovní úkol*, s. 7-8.

¹⁹⁰ Srov. *tamtéž*, s. 22-23.

o naší duchovní zralosti, o našem vztahu ke světu i k Bohu.

Třetí oblastí je střídání pohybu a klidu, práce a volna. Na tuto zásadu myslel i Bededikt z Nursie při sestavování denního rozvrhu pro své mnichy. Benediktinský denní řád odpovídá přirozenému lidskému biorytmu. Znamé „ora et labora“ vlastně říká, že zdravý duchovní život není bez zdravého životního stylu možný. Potřebuje jasnou formu a rituály, ve kterých nacházíme svou identitu a cítíme se v nich dobře. Jinak se může stát, že v důsledku stále nových volných rozhodnutí vyvíjíme násilí na sobě samých a pro nemožnost splnění našich vysokých požadavků chodíme s permanentně špatným svědomím. Duchovní život spočívající jen na vůli přepíná naše síly a špatné svědomí není nikdy dobrým duchovním rádcem.

Ve **čtvrté oblasti** se mluví o **střídání spánku a bdění**. I tady je důležitá přiměřenost. Není dobré ani mnoho spát, ani trpět nedostatkem spánku. Spánek by se neměl stát pouhým prostředkem k cíli, kterým je výkonnost v práci příštího dne. Spánek není účelovou věcí. Má být místem, kde k nám často promlouvá Bůh. Příležitostí k odevzdání se do Božích dlaní. Není jen nutným zotavením pro tělo, ale také pro duši, která začíná být činná jiným způsobem. Chceme-li žít zdravě, musíme dbát i na realitu snů, stejně skutečnou jako realitu bdělého vědomí. Z té se můžeme dozvědět význam toho, co se během dne skutečně seběhlo a jak na tom doopravdy jsme – vůči sobě i vůči Bohu.

Pátá oblast se zabývá **vyměšováním, vylučováním a s tím související sexualitou**. Všechny tělesné funkce vypovídají o člověku, tedy i ty „nejnižší“. Podle Grodecka, zakladatele psychosomatiky, se například podle zácpy dá usuzovat na zadržování něčeho, co by mělo být vyloučeno. V duchovním životě je také nutné naučit se správně zacházet se sexualitou. Její eliminace má za následek uschnutí a ustrnutí v růstu, protože sexuální energie je vždy energií života. Existují dvě cesty správného začlenění sexuality do duchovního života: cesta manželství a cesta celibátníka. První cesta vede přes transformaci sexuality v touhu po sjednocení s Bohem a druhá přes připuštění hluboké rány způsobené touhou po sjednocení s druhým pohlavím.

Poslední, **šesté dietetické pravidlo** se týká **vášně, emocí a citů duše**,

protože i tyto mohou být příčinou nemocí. Negativním myšlenkám a citům nelze dávat v sobě prostor beztrestně. Nestačí je ale nahradit myšlenkami pozitivními. Musíme si je nejprve připustit, procítit, a tak se propracovat až k citům ležícím „pod nimi“, jako jsou například touha po porozumění, lásce a sblížení. Toto všechno bychom pouhým potlačením negativního citu neobjevili. Tak jako umožnění volného průchodu agrese ničí, tak naopak její potlačování působí onemocnění. Měli bychom se na ni s vnitřní bdělostí zadívat, „vyžít“ ji a sledovat, kam nás dovede. Nevydat se pasivně na pospas, ale naučit se s negativními myšlenkami a pocity aktivně zacházet a tak využít sílu, která je v nich skryta.

Při usilování o takový zdravý život, jaký byl s pomocí dietetických pravidel právě popsán, nesmíme zapomenout na cíl našeho snažení, kterým je vždy oslava Boha – ať už v těle zdravém, nebo nemocném. Nesmíme nikdy zdravý životní styl užívat jako samoučelný prostředek.

Naše tělo je dost důležité na to, abychom s ním dobře zacházeli a dbali na jeho potřeby. Vždyť je to dar od Stvořitele, chrám Ducha svatého. A proto by naším cílem mělo být tělo otevřené a transparentní pro Božího Ducha. Jen v takovém těle budeme vnitřně zdraví (lhostejno zda tělo bude navenek zdravé či nemocné) a budeme druhým přispívat ke spáse.¹⁹¹

3.3. Pojetí zdraví v principech alternativní medicíny

Na tomto místě pokládáme za vhodné zopakovat a zdůraznit, že v této práci metodami AM nemyslíme bylinnou léčbu, vodoléčbu či klimatoterapii. Jde o metody vycházející z esotericko-gnozeologického pojetí světa nebo z orientálních náboženství. To, že nejsou všeobecně uznávané, je vysvětlováno určitou nedostatečností vědy, která zatím nebyla schopna odhalit a uspokojivě popsat zákonitosti působení kosmických sil a paranormálních schopností.¹⁹²

¹⁹¹ *Tamtéž*, s. 22-33.

¹⁹² Srov. GROM, B. *Esoterika dnes. Teologické texty*. 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 90-91.

Z tohoto pohledu by se také dalo říci, že metody alternativní medicíny pracují v jiné rovině - pojmáno analogicky s psychologickým výkladem změněných stavů vědomí S. Grofem. Podle něj lze mnoho z těchto zkušeností jednoty popsat jen pojmy staroindických a čínských duchovních filozofií, protože západní psychologické školy jsou správné jen ve své rovině a východní systémy ve všech ostatních rovinách spektra vědomí¹⁹³. Podobně alternativní medicína pracuje s energetickými a informačními systémy v těle, kdežto vědecká medicína se zabývá biochemickými pochody – jde tedy o rozdílný úhel pohledu.

Podíváme-li se na základní principy metod alternativní medicíny, zjistíme, že ve všech se vždy nějakým způsobem objevuje myšlenka zdraví jako harmonického vyvážení duchovní i fyzické energie. Cílem je dosažení harmonie jednotlivých a v ideálním případě všech těl člověka, které jsou jakýmsi zářivými energetickými obaly kolem fyzického těla. Rozlišuje se různý počet těchto těl. Kromě pozemského je to tělo éterické, astrální, emocionální, mentální, kauzální a duchovní, která se samozřejmě všechna navzájem ovlivňují.¹⁹⁴

Aby byl člověk zdravý, musí energie protékat tělem harmonickým vyrovnaným způsobem. Každé přerušení toku způsobuje nemoc. Ale nerovnováha v daném meridiánu nemusí znamenat, že je nemocný související orgán. Může to znamenat, že s některou stránkou osobnosti člověka nebo s jeho životním stylem není něco v pořádku.¹⁹⁵ Psychika, životní postoje a vnitřní konflikty tedy hrají velkou roli:

Je jisté, že osobnost bezkonfliktního typu je vůči nemocem imunní (...). Je důležitější zvážít a léčit duševní symptomy pacienta než specifické projevy nemocí, jako jsou horečka, bušení srdce (...), které zmizí, jakmile budou vyléčeny ‚duševní potíže‘. Povaze nemoci není věnována pozornost. Pacient je ošetřován a uzdraví se – pak nemoc zmizí.¹⁹⁶

Je to vysvětlováno tím, že pokud je léčebným zásahem dosaženo ztracené harmonie, začne docházet k automatickým, různě rychle nastupujícím změnám.

¹⁹³ Srov. *tamtéž*.

¹⁹⁴ Srov. STANĚK, J.; BRZOBOHATÁ, J. *Léčení ne-moci duchem*, Vydali vlastním nákladem Staněk J. a Brzobohatá J., 1992, 58 s., ISBN [neuvedeno], s. 9-10.

¹⁹⁵ Srov. COATES, N.; JOLLYMAN, N. *Jde o život*, s. 222.

¹⁹⁶ *Tamtéž*, s. 28–282.

Kromě úlevy od bolesti je popisován pocit vnitřní síly, impuls dělat věci jinak¹⁹⁷, osvícení – pochopení či poznání nějakého chybného vnitřního postoje, závislosti či zaslepenosti. Tedy je zde úzká vazba na duševno a duchovno člověka. Na psychosomatické vztahy je zde brán velký ohled.

Důsledkem pojetí zdraví jako harmonického proudění energií je však také přesvědčení, že pokud splním všechny předpoklady, musí se zákonitě dříve či později dostavit harmonické sladění organismu v podobě zdraví. Přitom splnit tyto předpoklady je sice velmi obtížné, ale pro člověka ne nemožné. Pro úplné uzdravení musí být nalezena a pochopena příčina nemoci, k čemuž jsou často používány takové diagnostické schopnosti, které se mohou jevit jako jasnovidické. Hranice mezi „zvýšenou citlivostí“ a jasnovidickými schopnostmi - pokud nějaká je - je obtížně rozlišitelná.

Je proklamováno (v souladu s učením o božské jiskře v každém člověku), že stejně jako jasnovidné, tak i léčitelské schopnosti v sobě může do určité míry vyvolat každý. Léčitelské schopnosti bývají ztotožňovány s darem uzdravování zmiňovaném v Bibli.¹⁹⁸

Kdo chce v sobě tyto schopnosti vyvolat, může se setkat například s těmito instrukcemi:

Největším pomocníkem v pránickém léčení je síla a koncentrace mysli léčitele, jeho myšlenkové spojení s nemocným orgánem nebo částí těla. Můžete aplikovat jak prosbu, tak i příkaz buňkám nemocného orgánu. Nejpodivnější na tom je, že se budou podřizovat vaší prosbě a rozkazu – díky jejich vlastnímu vědomému rozumu. Neustále opakujte při předávání pránické energie -OHM -OHM... Díky systematické praxi Pránajámy můžete získat nejen nadpřirozenou sílu koncentrace a mocnou vůli, ale i svěží tělo, zdatného ducha a pevné zdraví. [...] Ten, kdo se chce uzdravit, zbavit se stavu, kdy člověk myslí jen na svou nemoc, toho určitě dosáhne.¹⁹⁹

Shrneme-li poselství léčebných metod alternativní medicíny, můžeme spolu s M. Wilde stručně charakterizovat, jak se lze uzdravit: jednoduše, přirozeně, božskými metodami a přece autonomně.²⁰⁰

¹⁹⁷ Srov. *tamtéž*, s. 272.

¹⁹⁸ Srov. ZEMANOVÁ, R. *Bioenergie bez záhad*, 1. vyd. Praha: Babetext, 1991, 93 s., ISBN 80-900178-0-1, s. 5-6.

¹⁹⁹ *Tamtéž*, s. 85.

²⁰⁰ Srov. WIDL, M. *Křesťanství a esoterika*, s. 21.

3.4. Současné pojetí nemoci

Jestliže zdraví chápeme – jak už bylo řečeno – jako stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, nabízí se nemoc jednoduše kontradiktorně definovat jako stav nepohody – tělesné, duševní a sociální. Můžeme tedy říci, že jde o ztrátu pohody celé osoby, která začíná okamžikem, kdy je narušena živoucí jednota těla a některý orgán či funkce přestane pracovat v harmonii s celkem. Nemocná část naopak pracuje na úkor celku a tím jej poškozuje.

Tento dnes všeobecně (v západní kultuře) rozšířený pohled na nemoc se nejvíce blíží mechanistickému pojetí těla jako stroje, který lze či nelze chemicky nebo mechanicky opravit. Chápeme už sice, že psychika má větší dopad na fungování těla, než jsme si mysleli, ale kromě toho, že jsme tento fenomén nazvali psychosomatickými poruchami, s tím moc zacházet neumíme.

Kromě mechanicismu je náš současný pohled na nemoc ovlivněn také kolébkou evropské civilizace – antickým Řeckem. Z řecké filosofie jsme však poněkud pozapomněli to pozitivní: ideál harmonického vyvážení tělesné i duševní krásy, kde tělesná krása a ctnost patří neoddělitelně k sobě, a podvědomě se řídíme spíše negativním aspektem: tělo je podřadné a je vězením pro duši.

Tento negativní postoj se bohužel úspěšně proplížil i do křesťanství a vesele se v něm rozbujel, i když vlastně vůbec křesťanský – jak jsme se snažili ukázat v kapitole o zdraví – není. Pramení z něj určité opovrhování tělem, vyjádřené oblíbeným sloganem, že tělo má jít do hrobu zhuntované. Tímto heslem jakoby se řídilo mnoho z těch současníků, kteří zrovna nevyznávají opačný extrém dnešní doby: kult tělesné krásy a zdraví.

Většinu tělesných nemocí, se kterými se dnes běžně setkáváme, lze podle MUDr. Ruckého zařadit pod řecký pojem *astheneia*, který lze volně přeložit jako *slabost*. Slabost ve smyslu následků hříšného pádu. Pojem *astheneia* se často vyskytuje v Pavlových listech a je překládán někdy jako slabost, jindy jako tělesná nemoc. Bývá interpretován také jako vrozený či získaný sklon nebo dispozice k nemoci zděděná po rodičích či prarodičích

a jindy také jako tělesné vady vrozené či vzniklé kolem porodu..²⁰¹

Příčiny těchto nemocí jsou velmi různorodé. Jak vnitřní ve smyslu psychosomatickém, tak vnější ve smyslu reakce na okolí. Mnoho nemocí si člověk na zcela přirozené rovině zapříčiňuje sám svým způsobem života nedbajícím na zásady zdravé životosprávy, svými rozvrácenými vztahy a v neposlední řadě i svou kolektivní činností, jejíž negativní dopady na přírodu se ve větší míře snaží řešit až v posledních desetiletích. Ale ne všechny nemoci se dají takto jednoduše zařadit.

I když je vlastní zavinění člověka nepochybné, přece jen se můžeme ptát: Proč vlastně člověk takto sebedestruktivně jedná? Může si skutečně za všechno sám? Jaké jsou hlubší příčiny vzniku nemoci? - Všemi těmito otázkami se budeme zabývat v dalších kapitolách.

3.5. Křesťanské pojetí nemoci

Ústředním bodem křesťanského učení o zdraví a nemoci je dogma o prvotním hříchu. Bez této věroučné pravdy je existence veškerého utrpení včetně nemoci a smrti v biblickém pojetí nevysvětlitelná.

Ještě před tím, než se budeme zabývat i možnými pozitivními přínosy nemoci, je nutné zdůraznit, že pro křesťana je nemoc zlem a zůstává jím i tehdy, když dostává smysl.²⁰² Nemoc totiž nemá podíl na lidské důstojnosti, a proto je zcela legitimní s ní bojovat. Člověk má právo na život s lidskou důstojností pramenící z toho, že Pánem života je Bůh. Je dobré si však také uvědomit, že toto právo na život není mocí nad životem.²⁰³

²⁰¹ RUCKI, Š. *Je někdo z vás nemocen?*, s. 39.

²⁰² Srov. LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, s. 268.

²⁰³ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRO PASTRACI MEZI ZDRAVOTNÍKY, *Charta pracovníků ve zdravotnictví*, 1. vyd. Praha: Zvon, 1996, 109 s., ISBN 80-7113-168-7, s. 45.

3.5.1. Nemoc jako následek hříšného pádu

V knize Genesis se dozvídáme, že Bůh člověka po jeho stvoření umístil do zahrady Eden, čímž je míněno ani ne tak geografické místo, jako spíše zvláštní postavení člověka před Stvořitelem – zvláštní stav nevinnosti, zakládající se na Božím milostivém zásahu, nazývaný prvotní stav²⁰⁴. Člověku je zdarma a nezištně Bohem darován dar zvláštní důvěrnosti a přátelství s Ním, což je zároveň i účelem a cílem celého díla stvoření člověka.

Tento cíl ovšem člověk nemůže sám ze své přirozenosti dosáhnout, již z principu nemůže nikdy sám ze sebe naplnit své konečné určení. Výše zmíněný milostivý zásah – tzv. posvěcující milost ale s lidskou přirozeností nakládá tak, že člověk v prvotním stavu získal zvláštní mimopřirozené dary (velmi úzce spojeny s lidskou přirozeností, ale přitom ze samotné přirozenosti automaticky nevyvoditelné). Teologie uvažovala, že těmito mimopřirozenými dary (*dona praeternaturalia*) byli *nesmrtelnost, integrita, bezbolestnost, vlité vědění a práce prostá námahy*, ale Magisterium potvrdilo jen první dva dary.²⁰⁵

Smysl lidských vlastností (mimopřirozených darů nesmrtelnosti a integrity) v prvotním stavu je osvětlen Božím darem milosti, který měl plně rozvinout člověka v jeho přirozenosti. Souhlas s touto milostí byl podle sv. Tomáše prvním svobodným úkonem Adamovým.²⁰⁶

Člověk se ve stavu prvotní svatosti a spravedlnosti plně účastnil Božího života, byl s Bohem v důvěrném společenství. Pokušitel ale vnukl člověku myšlenku, že Boží vůle stojí v rozporu s lidskou svobodou. Boží přikázání se pod tímto pohledem jevílo jako zákaz ničící lidskou svobodu a ne jako ta nejlepší příležitost pro ni, jak byla Bohem zamýšlena. Člověk začal o Bohu pochybovat, nedůvěřovat mu, a tak se stal vůči němu nevěrným a podezíravým, čímž jej zradil.²⁰⁷

²⁰⁴ Srov. SCOLA, A.; MARENGO, G.; PRADES LÓPEZ, J. *La persona umana. Antropologia teologica*. Milano: Jaca Book (Amateca), 2000, ISBN-10: 88-16-40536-8, druhé ISBN-13: 978-88-16-40536-3, s. 211.

²⁰⁵ Srov. *tamtéž*.

²⁰⁶ Srov. *tamtéž*, s. 216.

²⁰⁷ Srov. *tamtéž*., s. 237.

Prvotní hřích je proto závažnou, tajemnou událostí v dějinách člověka, a protože milost prvotní spravedlnosti nebyla udělena jen Adamovi jako osobě, ale coby praotci celého lidstva, není prvotní hřích (jen) hříchem osobním, ale týká se celé lidské přirozenosti. Tento hřích měl takový dopad, že poškodil přirozenost všech Adamových potomků, vstoupil do prvotního stavu a odtud pronikl do celé Adamovy existence včetně schopnosti předávat život. Člověk ztratil harmonické souznění všech svých složek a mohutností (dar integrity) i dar nesmrtnosti, se kterým se pojila i plnost lidského zdraví.

Ovšem všechny jednotlivé komponenty lidské přirozenosti stvořené před hříchem (vášeň, touha, rozum, vůle) si uchovávají svou základní pozitivnost, nemohou být samy o sobě špatné, a „právě proto mohou být v hříšné neuspořádanosti účinným nástrojem zmaru a zkázy“²⁰⁸. Nástrojem v konečném efektu destruktivní činnosti člověka, podněcované a osnované tajemstvím Zla.

Adamův hřích tak zapříčinil skutečnost, že celý svět bolestně zakouší přítomnost hříchu, se kterým udělají zkušenost všichni lidé v důsledku neuspořádaného užívání vlastní svobody.²⁰⁹ Ale nejenom člověk, i veškeré „tvorstvo bylo vydáno marnosti – ne vlastní vinou, nýbrž tím, kdo je marnosti vydal“ (Řím 8,20). Příroda se stala nepřátelskou k člověku i sama k sobě a člověk byl „vyhnán z ráje na zem“.

Jedním z důsledků Adamova prvotního hříchu je také nemoc spolu se smrtí, vinou, utrpením a přírodními katastrofami. Dokud při svém druhém příchodu nestvoří Kristus všechno nové a my od Něj neobdržíme vzkříšené a proměněné tělo – tělo oslavené, bude naše současné tělo zranitelné, podléhající nemocem, marnosti a pomíjitelnosti tohoto světa.

A pokora přijmout tuto pravdu náleží k našemu lidství. Je to pravda o naší nedostatečnosti, hříšnosti a nedokonalosti projevující se mimo jiné tím, že býváme nemocní. Tato skutečnost zjevuje pravdu o naší odkázanosti na Boží milost a milosrdenství. Nepřijali bychom své lidství, kdybychom nepřijali nemoc.²¹⁰

²⁰⁸ *Tamtéž*, s. 223.

²⁰⁹ *Srov. tamtéž*.

²¹⁰ GRÜN, A., DUFNER, M. *Zdraví jako duchovní úkol*, s. 17-18.

Ale přijmout a někdy snad i pochopit její konkrétní formu v konkrétním okamžiku není vůbec jednoduché. V další kapitole se na porozumění tomuto aspektu více zaměříme.

3.5.2. Nemoc jako symbol

Charta pracovníků ve zdravotnictví doporučuje v křesťanském smyslu pomáhat nemocnému rozvíjet trojí blahodárny postoj vůči nemoci, když cituje z proslovu Jana Pavla II.: v první řadě je to **vědomí o skutečnosti nemoci** bez jejího minimalizování či přehánění; dále **přijetí** „ne s více méně slepou rezignací, ale s vědomím, že Pán může a chce vytěžit dobro ze zla“; a konečně **„obět’**, přinesená z lásky k Pánu a k bratřím.“²¹¹

Tento křesťanský postoj ukazující na postavení se nemocného odhalením, přijetím a konečně i obětováním nemoci do světla pravdy se ovšem nevyklučuje s odhalováním toho, co nám nemoc může říct o nás samotných. Nemoc totiž může být také „symbolem, jímž se vyjadřuje naše duše. Nemoc nám poskytuje důležitou zprávu o našem skutečném stavu. A tuto zprávu potřebujeme, kdykoli jsme hluší vůči hlasu Božímu, který zní v našem svědomí a v našich snech.“²¹²

Často totiž žijeme mimo sebe a potlačujeme skutečné potřeby a touhy, žijeme v rozštěpu se svými představami o naplněném životě. Potom je tělo nuceno vyjádřit to, co si duše nechce přiznat, i když by to ráda, a proto to potlačuje. Ani myšlením do těchto oblastí mnohdy nepronikneme z toho prostého důvodu, že vlastníme dostatek obranných mechanismů eliminujících všechno trapné a nepříjemné.

Podle Gruna existují „pro lidské sebepoznání čtyři prameny:

- naše myšlenky a city,
- naše sny jako obrazová reprezentace našeho stavu,

²¹¹ JAN PAVEL II, proslov pronesený v Lurdech dne 15.8.1983, č. 4 in *Charta pracovníků ve zdravotnictví*, s. 49-50.

²¹² GRÜN, A., DUFNER, M. *Zdraví jako duchovní úkol*, s. 9.

- naše tělo jako výraz duše,
- rovina našeho jednání, tedy naše chování, naše zvyklosti, způsob, jak zvládáme všední den, naše práce a běh našeho života.²¹³

Právě z důvodu, že nemoc nám může umožnit pochopit něco, čemu jsme dosud nemohli rozumět, můžeme se na nemoc dívat spíše jako na partnera a přítele, než jako na nepřítele. Nesmíme se ale ptát jen rozumu, raději bychom měli vnímat s vnitřní bdělostí tělo jako orgán duše. Potom nás nemoc hluboce spojí s naším tělem, stane se výzvou a může i zprostředkovat setkání s naším stínem. Z tohoto pohledu může nemoc být vlastně pokusem o sebeuzdravení, nejvýhodnějším řešením v daném okamžiku či ochranou před něčím horším, včetně psychického nebo fyzického zhroucení.

Takto nemoc může fungovat jako samočinná ochrana před psychickým přetížením i fyzickým sebezničením, což ukazuje na samočinné sebezáchovné procesy lidského těla. Tyto ale mohou selhat a v takovém případě se dnes můžeme setkat dokonce s „nemocí, kdy pacient není schopen onemocnět“. Taková „nemoc“ potom vede po letech zdánlivého zdraví k náhlému těžkému zhroucení až smrti.²¹⁴

Tuto skutečnost můžeme dobře pochopit na základě fungování bolesti. Bolest sama, jakkoli nepříjemná, je ochrannou pojistkou těla. Zabezpečuje je před různými formami sebeničení: například bolesti kloubů zabezpečují před jejich přetížením; bolesti během popálení před příliš dlouhým kontaktem se zdrojem žáru a tím pádem vznikem již nevratných poškození; bolestivá ztuhlost svalů před nežádoucím pohybem působícím devastaci důležitých nervových struktur. Jakákoli porucha v systému zabezpečujícím vnímání bolesti má pro tělo vždy katastrofální následky.

Ačkoli výše popsaný pohled na nemoc jako na symbol a zdroj sebepoznání a jakousi ochranu pře přetížením je veskrze pozitivní, skrývá v sobě určité nebezpečí šablonovitosti. Toto nebezpečí tkví v přílišném zjednodušování nemoci na příčinu, jíž je nějaký psychický nedostatek a zákonitý důsledek, jímž

²¹³ *Tamtéž.*

²¹⁴ Srov. *tamtéž*, s. 10-11.

je určitá nemoc. My ovšem nemůžeme a ani nesmíme – jak upozorňují mnozí autoři – každou nemoc okamžitě zaškatulkovat jako důsledek nesprávné výchovy, nezdravého rodinného prostředí, nějakého komplexu nebo potlačení. Takový přístup může být (kromě již zmiňovaného zjednodušení) pro nemocného nespravedlivý a urážlivý.²¹⁵ Kromě psychické deprivace z fyzické bolesti způsobené samotnou nemocí ještě přibude deprese z nově objevené psychické nedostatečnosti probuzením pocitu viny.

Ovšem i toto je možné pozitivně překonat a propracovat se k pohledu na nemoc jako na určitou šanci.

3.5.3. Nemoc jako příležitost

I když je nemoc vlastně důsledkem prvotního hříchu, a ve Starém zákoně najdeme příběhy, kdy byla nemoc, popřípadě i smrt, důsledkem konkrétního hříchu (např. malomocenství Mirjam nebo nemoc a smrt prvního dítěte Davida a Bat-šeby), nemůžeme ani zde zjednodušovat na jednoznačnou rovnici: hřích = nemoc. O tom nás ostatně přesvědčuje jiný starozákonní příběh – příběh o Jobovi.

Job byl postižen snad všemi představitelnými způsoby. Přišel o veškerý majetek, všechny děti a poté i o svoje zdraví. Jeho přátelé, kteří jej přišli utěšit a sdílet s ním jeho zoufalství, začínají posléze Joba přesvědčovat, že to všechno je důsledkem nějaké jeho nevěrnosti – hříchu proti Hospodinu. Job se tomuto obvinění ale vytrvale brání a Hospodin jeho nevinu na konci příběhu potvrzuje. Právě díky prožitému utrpení nakonec Job prohlubuje své poznání i vztah k Hospodinu a poznává Jeho velikost a slávu. Jóbovo utrpení je použito Hospodinem pro vytříbení víry a formaci Jóbova charakteru.²¹⁶

Podobné poučení se nám dostává i v Novém zákoně z příběhu o uzdravení slepého od narození. Na otázku učedníků po příčině slepoty – zda jde

²¹⁵ Srov. *tamtéž*, s. 16.

²¹⁶ Srov. RUCKI, Š. *Je někdo z vás nemocen?*, s. 40.

o důsledek hříchu toho člověka nebo jeho rodičů - odpovídá Ježíš: „Nezhřešil ani on, ani jeho rodiče; je slepý, aby se na něm zjevily skutky Boží.“ (Jan 9,13). Takže Ježíš ukázal, že tento slepý – stejně jako Job - neměl na svém postižení vlastní vinu. Učedníci zde vlastně chápali nemoc podobně, jako ji dnes chápe psychosomatika. Pouze místo psychologické roviny uvažovali na rovině morální.

I když různé zkoušky a soužení jsou důsledkem lidské porušenosti a aktivity Zlého (jak ukazuje kniha Job), přesto nepřestává platit, že Bůh má stále vše pod kontrolou. Děje se to s Jeho svolením. A to ve smyslu tvrzení svatého Augustina, že „Boží moudrost a moc jsou tak velké, že všechno, co zjevně odporuje jeho vůli, ve skutečnosti spěje k dobrým výsledkům či cílům, jež Bůh předem vytyčil. Nikdy by nedovolil zlu se projevit, kdyby díky své absolutní dobrotě je nemohl nějak využít.“²¹⁷ Stejně to vidí i Wilfrid Stinissen, když tvrdí, že „Bůh zachází se zlem tak mistrně, že výsledek je lepší, než kdyby žádné zlo jakživo neexistovalo.“²¹⁸

Nemoc nám totiž zřetelněji než cokoli jiného ukazuje naši situaci před Bohem. Ukazuje nám naši lidskou chatrnost a omezenost. To, že podstatná není ani moje výkonnost, ani moje zdraví, ani má síla, ale pouze a jedině moje schopnost otevřít se Bohu. Rozhodující je, abych byl pro Boha „průsvitný“ - průsvitný pro Jeho lásku, dobrotu a milosrdenství. Aby mým prostřednictvím zasvítla alespoň trocha Božího zahřívajícího a uzdravujícího světla, to je důležité. Potom už ani tak nezáleží na tom, prosvítá-li Bůh mým zdravím nebo mou nemocí. Konkrétní způsob prosvítání už není naše věc, my máme pečovat pouze o svou průsvitnost.²¹⁹

Je už v Boží povaze, že Boží světlo může zářit skrze nemocné tělo daleko intenzivněji než skrze zdravé. Tuto zkušenost dosvědčuje mnoho Božích lidí, kteří dokázali svou nemoc nebo tělesné postižení proměnit v požehnání pro sebe i pro ostatní. Víme, že i apoštol Pavel trpěl nějakou pravděpodobně

²¹⁷ KUBÍČEK, J. *Božia Vôľa – zbožná fráza?* Bratislava: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 101 s., ISBN 80-89231-05-5, s. 8.

²¹⁸ *Tamtéž.*

²¹⁹ Srov. GRÜN, A., DUFNER, M. *Zdraví jako duchovní úkol*, s. 17.

dosti nepříjemnou nemocí, pro kterou třikrát prosil Pána, aby jej této nemoci zbavil. Odpověď byla ale jiná: „Stačí, když máš mou milost; vždyť v slabosti se projeví má síla.“ (2. Kor 12, 9).

Podobně Jákob, jehož noční intenzivní setkání s Bohem skončilo tím, že jej Bůh udeřil do kyčle (Gen 32,23-33). Jeho kulhání mu pak po celý život připomínalo ono setkání s Bohem, při kterém se mu dostalo požehnání a stal se Izraelem, bojovníkem Božím.

Alespoň v některých fázích svého života byla těžce nemocná i Hildegarda z Bingenu píšící knihy o zdravém životě, nemocí trpěla Terezie z Avily reformující Karmel a ustavičně neduživý a nemocný byl i Bernhard z Clairvaux - opat, kazatel a mystik.²²⁰

Co se týče dnešní doby, je díky své knize „Krok vpřed“ velmi známá Joni Eareckson Tada. Žena, která si v osmnácti letech skokem do vody poranila krční páteř tak, že skončila na vozíku plně ochrnutá na spodní polovinu těla a převážně i od krku dolů. Svědčí ve svých knihách o svém boji za uzdravení, o růstu ve víře a smířování se s ochrnutím vedoucím až k vyznání, že dokáže být šťastná v tom stavu, v jakém se nachází. V celkově silném a upřímném poselství zmiňuje několik zajímavých momentů:

Při sešlosti přátel u nich na farmě ji posadili na gauč mezi ostatní, takže nikdo nepoučený by nepoznal její ochrnutí a ona si mohla představovat, že všechno je jako dřív. V té situaci si uvědomila, že „za tu krátkou dobu, co tu tak sedím na gauči – snad je to asi pětáctyřicet minut – jsem pochopila, jak snadno bych mohla zapomenout na Boha, kdybych opět mohla chodit“.²²¹ Konstatuje, že Bůh jednoduše sfoukl světla, která ji v jejím životě fascinovala a přivedl ji k sobě. Cituje v této souvislosti z článku Samuela Rutherforda ze 17. století:

Kdyby mi Bůh před nějakým časem řekl, že mne učiní tak šťastným, jak jen to je na tomto světě možné, a pak by mi řekl, že mi za tím účelem zmrzačí ruku nebo nohu a vezme mi všechny obvyklé prameny radosti, považoval bych to za velmi podivný způsob jednání a pochyboval bych, zda tak může splnit svůj záměr.

²²⁰ Srov. *tamtéž*, s. 20.

²²¹ EARECKSON, J. E.; ESTES, S. *Krok vpřed*. 1. vyd. Bratislava: Creativpress, 1991, 152 s., ISBN 80-7131-004-2., s. 59.

A přece – jak se právě v takovém počínání projevuje jeho moudrost!²²²

Na jiném místě se Joni zamýšlí také nad tím, jestli bychom vůbec dokázali odhadnout význam Ježíšových probodených rukou a představit si alespoň částečně utrpení, jež dobrovolně podstoupil, kdyby nás nikdy nikdo neranil.²²³

Nesmíme ale na základě těchto úvah dojít k názoru, že Bůh jakoby bezcitně využívá utrpení k tomu, aby nám otevřel oči a přivedl nás na správnou cestu. Jako křesťané víme, že Bůh má spočteny všechny vlasy na naší hlavě a utrpení člověka mu není lhostejné. „Ježíšovy skutky a mnohá uzdravení, která učinil, dokazují, jak velice se Bůh stará i o tělesný život člověka.“²²⁴

3.6. Pojetí nemoci v alternativní medicíně

Poněvadž v alternativní medicíně je vždy kladen důraz na celistvý pohled na člověka a univerzální zachování rovnováhy, nejuvýstižnějším popisem nemoci je zde prosté porušení rovnováhy. Rovnováhou pak je míněna vyváženost tělesných a ještě více duchovních energií všech těl člověka (tělo éterické, astrální...)²²⁵

Při onemocnění dochází k narušení rovnováhy postupně na všech úrovních podle stádia onemocnění. Nejdříve dochází k disharmonii na jemněhmotné úrovni jakoukoli ztrátou nebo přerušením plynulosti toku energie. Dříve či později následuje i fyzické projevení obtíží. Proto léčitel může odhalit nemoc dlouho před tím, než je diagnostikovatelná oficiální medicínou. Léčba spočívá v obnovení toku energie, které je ovlivnitelné metodami dotykovými i bezkontaktními, jež spouštějí podvědomé samoléčící procesy v lidském těle.²²⁶

²²² *Tamtéž*, s. 145.

²²³ Srov. *tamtéž*, s. 149.

²²⁴ JAN PAVEL II. Encyklika *Evangelium vitae*, čl. 47.

²²⁵ Srov. COATES, N.; JOLLYMAN, N. *Jde o život*, s. 272.

²²⁶ Srov. [Http://zivotni-energie.cz/kraniosakralni-terapie.html](http://zivotni-energie.cz/kraniosakralni-terapie.html)

Původní příčina vzniku disharmonií je spatřována většinou v chybné činnosti lidského ducha ve smyslu nesprávného smýšlení a tím i nesprávných reakcí v životních situacích. Pokud jde o opakovaný stav, dochází k oslabení vitality některého orgánu nebo místa v těle. To se stává oblastí nejmenšího odporu vůči narušení rovnováhy, a tím i vůči vniknutí narušitelů. Tato místa jsou viditelná na astrálním těle léčiteli obdařenými jasnovidností.²²⁷

V pacientově těle je třeba odstranit artefakty, které přinesla existence v umělém světě. Uvolnit cestu přirozenému toku samoregulačních pochodů. Posílit oslabené, zeslabit přečnívající. Odstranit bloky v mysli, úzkosti a zlobu... Zlikvidovat těžké kovy, které ruší vodivost tkání, ruší jemné informační kanály nervové soustavy. Jednotlivá rušivá pole spolu rezonují, zesilují se a přinášejí chaos.²²⁸

Můžeme shrnout, že metody alternativní medicíny se pokoušejí různými způsoby stimulovat vlastní samoléčící schopnosti organismu, který je naprogramován tak, aby se za všech okolností snažil obnovit a udržet rovnováhu nazývanou v oblasti fyziologických funkcí homeostáza. To vše bez použití chemických léků a tedy i bez vedlejších účinků.

²²⁷ Srov. STANĚK, J.; BRZOBOHATÁ, J. *Léčení ne-Moci duchem*, s. 11-12.

²²⁸ JONÁŠ, J. *Tajenky života. Dveře stále otevřené*. 2. vyd. Praha: Eminent, 1995, 149 s., ISBN 80-85876-07-8. s. 115.

DISKUSE

V dnešní době se většina lidí hledajících pomoc u alternativní medicíny neptá, co za ní stojí. Jsou přitahováni konkrétními terapiemi a praktikami a zajímá je pouze vliv na jejich zdraví a kvalitu života.²²⁹

Dnešní konzumní kultura považuje za samozřejmé, že si každý člověk dle vlastního uvážení vezme od každého – ať už je to křesťanství, některé východní náboženství, metody AM nebo hnutí v rámci New Age – to, co považuje za nejlepší. Vždyť i v některých praktikách New Age je Bůh pouze tím, kdo podporuje rozvoj jednotlivce. Hodnoty jako samostatnost, autenticita, svoboda a další jsou považovány za posvátné.²³⁰

Ještě před tím, než budeme uvažovat o přijatelnosti a případné nebezpečnosti v této práci popisovaných metod AM, chceme provést jasné rozlišení od metod, které jednoznačně nejsou slučitelné s křesťanstvím, a kterými jsme se v této práci podrobněji nezabývali.

Písmo svaté jasně varuje před vším, co by mělo něco společného s věštěním či s jasnovidností:

At' se u tebe nevyskytne nikdo, kdo by provedl svého syna nebo dceru ohněm, věštec obírající se věštbami, mrakopravec, ani hadač ani čaroděj ani zaklínač ani ten, kdo se doptává duchů zemřelých, ani jasnovidce ani ten, kdo se dotazuje mrtvých. Každého, kdo činí tyto věci, má Hospodin v ohavnosti. (Dt 18, 10-12)
Skutky lidské svévole jsou zřejmé: necudnost, nečistota, bezuzdnost, modlářství, čarodějství, rozbroje, hádky, žárlivost, vášeň, podlost, rozpory, rozkoľy, závist, opilství, nestřídmost a podobné věci. Řekl jsem už dříve a říkám znovu, že ti, kdo takové věci dělají, nebudou mít podíl na království Božím. (Gal 5, 19-21)

Otázky, které napomáhají k rozlišení, zda se v konkrétním případě nejedná o metodu související s výše citovanými zakázanými jevy, jsou prezentované v příloze této práce. Jsou to jevy, které se mohou spojovat s praktikami vycházejícími z velkých východních náboženství a projevovat se ve formě

²²⁹ Srov. *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, s. 37.

²³⁰ Srov. *tamtéž*, s. 6.

různých metod, které jsou všechny shrnovány pod alternativní medicínu.

Člověk v nich jednou z psychických a emočních důvodů vyhledává rady ohledně své budoucnosti a podruhé pomoc kvůli tělesnému trápení. Vždy se ale snaží dostat něco, co mu může dát jen Bůh, od někoho jiného, který všechny Boží dary umí mistrně napodobovat jako skrz pokřivené zrcadlo.

Bible říká, že nemůžeme sloužit dvěma pánům. Jestliže chceme celým srdcem následovat Pána, který nás žárlivě miluje, pak nemůžeme běhat za cizími bohy. Kromě toho, že (i když většinou z nevědomosti) zraňujeme Jeho srdce, vydáváme se dobrovolně na nebezpečné území Protivníka, kterému tak umožňujeme konat jeho ničivé dílo. To, s jakými úmysly a jakým vědomím to děláme, sice hraje roli, ale nic to nemění na podstatě skutečnosti. Už jako děti jsme mohli poznat, že dotknout se něčeho rozžhaveného znamenalo spálit se, ať už jsme tomu předtím věřili, nebo ne.

Na výše uvedených tvrzeních se lze pravděpodobně bez větších obtíží shodnout s většinou křesťanů i sympatizantů křesťanství. Mnohem obtížnější je shoda na tom, co mezi tyto „cizí bohy“ patří a co ne. Jsou výše zmíněné oblasti jednoznačně označené výstražným znamením, ale existuje také jakási „šedá zóna“ - jak ji nazývá Francis MacNutt, na které se křesťanští znalci zatím neshodnou. Sem patří hypnóza, jogínské cvičení „očistěné“ od své filosofie²³¹, akupunktura i homeopatie.

U těchto metod je dnes snaha používat je čistě „racionálně“, odtrženě od filosofie, která stála za jejich vznikem a původně zdůvodňovala jejich účinnost. Týká se to především **akupunktury** a **jógy**. V obou případech se vedou spory, zda je toto odtržení možné. Svůj pohled na danou problematiku nabízí například MUDr. Susa, když srovnává teorii stojící za čínskou a indickou medicínou.

Čínská medicína vychází z taoismu a indická je postavená na učení uloženém ve védách, přesto mají obě dvě léčebné úspěchy. Z toho Susa vyvozuje, že na teorii a potažmo ani na názvosloví asi tolik nezáleží. Obojí

²³¹ Srov. MacNutt, F. *Služba osvobozování od zlých duchů*, s. 233.

vychází z myšlenkového světa, v němž vyrostli ti, kteří je formulovali.²³² A ti zase vycházeli z jim dostupných znalostí.

Poslední tvrzení je v tomto kontextu stěžejní. Čínský lékař zkrátka vycházel z tisíciletých zkušeností: „Ta žena vypadá tak a tak a má takovéhle potíže – tomuto celkovému obrazu říkáme ‚oslabení sleziny‘ – a pomůže jí toto.“²³³ Pravděpodobně opět na základě zkušeností s drážděním určitých míst na povrchu těla a zjištění, že tímto způsobem je možné ovlivnit funkce vnitřních orgánů, vznikla akupunktura. Akupunkturní dráhy jsou pak podle Susy „jakýmsi výtvarným vyjádřením této zkušenosti“²³⁴. Ale úspěch léčby všeobecně, stejně jako ani v případě čínské medicíny, není dokladem teorií, které se kolem toho říkají.

Podobně se v této souvislosti vyjadřuje i Jonáš. Říká, že žádná **energie čchi** patrně neexistuje. Představa čchi proudící v meridiánech je pravděpodobně jedním z vyjádření „velkolepého zlepšovacího návrhu Orientu“, který uvedl do souvislostí různé orgány a místa na kůži či klouby. Za existencí aktivních bodů si ovšem stojí a meridiány považuje za jejich pomyslné spojnice.

Jonáš také upozorňuje na to, že když mluví o energiích, které působí na člověka a ovlivňují jeho biofyzikální projevy (krevní oběh, činnost nervové a hormonální soustavy), nemá na mysli žádné dosud neobjevené nebo neprokázané energie. Myslí tím světelné a geomagnetické záření, elektrický spád vznikající mezi zemí a horními vrstvami atmosféry, zvuk, chemickou energii a další. Člověk musí být otevřeným systémem, ve kterém musí nepřetržitě komunikovat zevní a vnitřní prostředí, aby mohl tuto energii využít nebo aby mu neublížila.²³⁵

Ovšem nejenom na povrchu lidského těla, ale i uvnitř probíhají neustálé pochody s jediným cílem: udržet rovnováhu vnitřního prostředí – takzvanou **homeostázu** – a tím i život organismu. S touto funkcí se pojí i sebeuzdravovací schopnosti organismu, se kterými počítá každý druh

²³² Srov. SUSA, Z. *Tělo a duše ve zdraví a nemoci*, s. 85.

²³³ *Tamtéž*, s. 83.

²³⁴ *Tamtéž*. Dále srov. obr. č. 2 a 3 v Příloze II. této práce.

²³⁵ Srov. JONÁŠ, J. *Křížovka života*, s. 22-23. Také srov. obr. č. 1 v Příloze II. této práce.

medicíny.²³⁶ I vědecká medicína uznává (ale často bez efektu pro praxi) schopnost organismu – konkrétně centrálního nervového systému – zpracovat všechny přijaté informace a reagovat nějakým opatřením, které má ochrannou nebo léčebnou funkci. Organismus si vytváří celý vzorec nebo spíš řetězec opatření, které jsou souhrnně označovány jako reflexní reakce. Pro jejich komplexnost se hledání prvotní příčiny onemocnění často stává detektivní prací.

Zastánci západní i východní medicíny se pak snaží vysledovat tyto souvislosti, ale pracují s různými paradigmaty. Západní medicína se opírá o hormonální, imunitní a nervový systém, pomocí něhož nachází vztahy v závislosti na inervaci různých oblastí ze stejného segmentu a další vztahy na základě biochemických pochodů. Východní medicína přináší další možnosti seberegulace organismu, kterými jsou například aktivní body v akupunktuře a mikrosystémy v **reflexní terapii**.

Přítom teorie, kterými se západní medicína pokouší vysvětlit jejich účinek, se různí. Například podle Růžičky a Šmiraly existuje minimálně dvacet čtyři teorií, včetně teorie endorfinové, reflexní a biokybernetické, které se snaží vysvětlit účinnost akupunktury.²³⁷ Existují také pokusy o objektivizaci účinků reflexní terapie například pomocí snímání bioelektrické aktivity paravertebrálních svalů následně po provedení reflexní terapie na plosce nohy.²³⁸

Co se týče **jógy**, tak některé cviky hathajógy jsou dnes běžně používány ve fyzioterapeutické praxi, většinou aniž by dotyčný terapeut vůbec věděl, odkud pocházejí. Ve strečinku se asi polovina cviků nápadně podobá jógovým pozicím a také jeho provádění je podobné²³⁹. Mnoho současných systémů cvičení (například Pilates) z jógy vychází. Také autogenní trénink vytvořený Němcem Schultzem prokazatelně vyšel z jógových tradic.²⁴⁰

Pokud bychom si tedy chtěli položit otázku, zda zmiňované metody

²³⁶ Pokud bychom měli udělat zjednodušující rozlišení, pak oficiální vědecká medicína se zaměřuje spíše na potlačení nežádoucích reakcí a alternativní medicína zase na podporu a stimulaci žádoucích reparačních schopností organismu.

²³⁷ Srov. VOGRALÍK, V. G. *Akupunktura*. Praha: Avicenum, 1992, s. 62.

²³⁸ Srov. ZAPLETAL, S. *Vliv reflexní terapie z chodidla na bioelektrickou aktivitu paravertebrálního svalstva u pacientů s vertebrogenním algickým syndromem*. Diplomová práce na FTK UP Olomouc, r. 1997.

²³⁹ Srov. VOTAVA, J. A KOLEKTIV. *Jóga očima lékařů*, s.112.

²⁴⁰ Srov. *tamtéž*, s.110.

mohou působit i bez doprovodných náboženských filosofií, pak u akupunktury a reflexní terapie bude odpověď „ano“. Odpověď na otázku, zda zmiňované metody díky svým filosofiím neodvádí dříve či později své příznivce od křesťanství, už tak jednoduchá není.²⁴¹ Podle některých může být cvičení hathajogy bez kontextu s indickou náboženskostí užitečné. Nebezpečí vidí pouze v manipulaci samozvaných guruů a v duchovní škodlivosti jimi hláсанých směsek gnostických náboženství.²⁴² Existuje dokonce i „křesťanská jóga“.

Jóga je podezírána především ze snahy o **sebevykoupení**. Spolu s některými dalšími metodami, kterým nebyl v této práci dán větší prostor, může jejich společné poselství znít asi takto: „Není potřeba žádného zjevení ani spásy, které by nepocházely ze samotných lidí, stačí zkušenost spásy nacházející se v našem nitru (sebespasení), pomocí psychofyzických technik, které přivádějí k trvalému osvětlení.“²⁴³

Některým metodám AM také můžeme vyčítat nebezpečí **zjednodušení a zavádějícího pohledu**. A to v duchovní oblasti – v tom, jak člověk chápe sám sebe. Holistický přístup všeprostopující energie, která musí plynule harmonicky proudit, aby mohl být člověk zdravý, může vést k přesvědčení, že stačí navodit ztracenou rovnováhu, obnovit tok energie a změnit smýšlení – prozřít, aby byl člověk zdravý a šťastný. Přičemž to všechno

²⁴¹ Srov. Svědectví P. Jacquese Verlinda, který (před svým obrácením) následoval Maharishi Mahesh Jógího až do Indie a na cestě jógy, po měsících v meditaci téměř bez jídla a bez spánku, došel až k samadhi - úplnému sjednocení samého se sebou. Verlinde píše: „Nositeli kosmických sil jsou jiné bytosti. Abych to mohl vysvětlit, používám **příkladu radiových vln**. I zde máme co činit s dlouhodobou energií, která sama neobsahuje informace. Tyto vlny však mají svou modulaci, která je nositelem informací. Jako médium se otevíráme všem vlnám, ale na tom by ještě nebylo nic zlého. Tyto vlny však obsahují také modulaci s informacemi, které nejsme schopni odfiltrovat. Tito „paraziti“ pak využívají příležitosti, aby vstoupili do mne. Duchové bytosti využívají naší otevřenosti, aby se v nás zabydly. Když přijímám energii, otevírám se také pro ně.(...) Chci proto s veškerou vážností varovat před pokusy zasadit jógistické praktiky, mantru a jiné východní rity do křesťanského prostředí. Někdo nyní může namítnout, že jsem netolerantní. Na základě svých osobních zkušeností však nemohu mluvit jinak. Připouštím, že moje zkušenost byla extrémní. Ale právě v tom je její přednost: pomáhá otevřít oči. (...) Kdo se vydá malými kroky na tuto cestu, začne tak trochu s jógou, trochu se spiritismem a pohrává si s okultismem, nechá se trochu zasvětit do esoteriky, konzumuje do sebe po kapkách jed.“ VERLINDE, J. Křesťanství a okultismus. *Světlo*, 1998, č. 8 a 9.

²⁴² Srov. HALÍK, T. *Odpověď* 9.3.2009. Dostupné na: <http://www.krestanskaakademie.cz/vase-dotazy/> [9.11.2010]. Zde mimo jiné píše, že „názor, že „jóga je od ďábla a hinduističtí bohové jsou démoničtí“ je projevem neinformovanosti, nevzdělanosti, kulturních a náboženských predsudků“. A doporučuje pečlivě rozlišovat. Píše také, že „katolický pohled není tak černobílý a opírá se o tomistický realismus, který uznává ještě sféru ‘přirozených hodnot’, které samy o sobě nejsou dobré ani zlé, nýbrž se takovými stávají podle úmyslu a cíle, s nímž a k čemu jsou užívány“. *Tamtéž*.

²⁴³ *Ježíš Kristus, nositel živé vody*, s. 29.

je v jeho vlastní moci. Výstižně to formuluje José Silva v předmluvě své knihy:

Nemusíte být nemocní. Nemusíte zemřít na následky podlomeného zdraví. Vaším přirozeným stavem a právem je žít ve stavu dokonalého zdraví až do dne, kdy zemřete z přirozených příčin. (...) Nejdůležitější je, že se sami naučíte předcházet nemocem, dokonce i nehodám, a pomáhat v tom i druhým.²⁴⁴

Křesťané neznevažují vliv mysli na tělo, ani zodpovědnost za své vlastní zdraví. Přesto nevěří, že by měli na zdraví automatické právo. Křesťanská víra naopak spočívá „v přesvědčení, že člověk se musí zříkat projektování vlastního života a přijmout v tomto ohledu Boží iniciativu, aby tak směl vejít do Pánova záměru spasit nás“²⁴⁵ Nemoc je v křesťanském pojetí důsledkem hříchu a z hříchu nás přišel vysvobodit Ježíš Kristus. Pokud tuto spojitost vypustíme, Ježíš se stane pouze jedním z Kristů.

A právě tento poslední aspekt je spojující a zdá se být zároveň i nejdůležitějším. Jde o to, že filosofické a duchovní pozadí skryté za některými metodami AM mohou být nebezpečím pro víru v tom smyslu, že vedou k rozředění, relativizaci a reinterpretaci křesťanství, které se tímto mísí se „štěpy“ jiných náboženství.²⁴⁶

Například MUDr. Rucki vidí hlavní nebezpečí okultismu v oblasti léčitelství v tom, že „spolu s určitou léčebnou metodou přijímáme falešný obraz světa (existence neosobní kosmické energie), zkreslené vnímání člověka (součást božského vesmírného ducha) a falešný pohled na zdraví a nemoc (existence zemského záření, porucha energetické rovnováhy v organismu atd.)“²⁴⁷

Proč je však tento zkreslený obraz světa tak nebezpečný? Protože nás může minout s cílem našeho života, kterým je Bůh sám. Spása je potom věčná blaženost přebývání v Bohu, opakem věčná vzdálenost od Boha v nenaplněnosti, nazývaná věčné ztracení. Tuto reálnou možnost ztracení si můžeme uvědomit, když se podíváme na dřevo kříže a toho, kdo na něm visí. Zde si potom můžeme položit prostou otázku: **„Kdyby neexistovala tato tragická možnost (věčné**

²⁴⁴ SILVA, J., STONE, R. B. *Člověk – léčitel*, s. 7.

²⁴⁵ PENNESI, A. O. *Křesťanství podle New Age*, s. 46.

²⁴⁶ Srov. WIDL, M. *Křesťanství a esoterika*, s. 93.

²⁴⁷ RUCKI, Š. *Alternativní medicína – pomoc, nebo nebezpečí?*, s. 22.

zatracení), od čeho by nás Kristus vlastně vykoupil?“²⁴⁸

A nejenom samo vykoupení Ježíšem Kristem, ale především způsob, jakým je Ježíš uskutečnil, je něčím naprosto neslučitelným s filosofií sebespasení stojící za některými alternativními metodami. S přijetím ukřižovaného Mesiáše má velké těžkosti jak Ind, tak Číňan či Japonec, Řek nebo Žid - člen jakékoli nekřesťanské kultury či náboženství. **Ukřižovaný Bůh** je velkým pohoršením pro všechny. Proto také kříž Ježíše z Nazareta stojí nad všemi kulturami a náboženstvími a je tak zásadním paradigmatem universalismu víry.²⁴⁹

Universalismus víry ovšem není synkretistické spojování střípků různých náboženství a filosofických přístupů ke světu v nový celek. Není ani tvrzením, že všechna náboženství jsou stejně pravdivá. Něco takového by mohl tvrdit jedině Bůh, protože jen z božské pozice lze vynést soud nad všemi náboženstvími. Jde o uznání vlastního omezeného pohledu a nenárokování si jediné celé pravdy. „Absolutní pravda není iluze, nýbrž tajemství a vyslovit ji může jen ten, kdo je Tímto tajemstvím, které nás všechny (a naše chápání pravdy) přesahuje“²⁵⁰.

Katolická církev oficiálně uznává, že v mimokřesťanských náboženstvích jsou semena pravdy. Jejich náboženství a filosofie představují směs pozitivního a negativního.²⁵¹ Ve své historii křesťanství také často přijalo a naplnilo novým obsahem a významem mnoho prvků z „pohanského“ světa, jako například pohanské svátky původně oslavující bůžky různých kultů. Křesťanství je od tohoto obsahu odvrátilo a zacílilo na slavení pravého Boha.

Lze podobně uvažovat i o některých sporných metodách alternativní medicíny? Je možné jen pracovat s empiricky zjištěnými vztahy v organismu bez souvislosti s celým nábožensko-filosofickým systémem, který za nimi v současnosti nacházíme? Jsme jako křesťané schopni zůstat při dlouhodobém studiu a praktikování těchto metod (ať už v roli pacienta nebo terapeuta) naplnění Duchem svatým v zacílení na Ježíše Krista?

²⁴⁸ POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 291.

²⁴⁹ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 318.

²⁵⁰ HALÍK, T. *Prolínání světů. Ze života světových náboženství*, s. 247.

²⁵¹ Srov. POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 317.

Můžeme předpokládat, že opravdu zralý křesťan schopný rozlišovat, v neustálé pozornosti k vedení Duchem svatým, by nakonec za předpokladu upřímného hledání pravdy k cíli dospěl. Ale kolik hůře rozlišujících a začínajících křesťanů by svedl na scestí? Zde nám může posloužit jako příklad vyjádření sv. Pavla v listě do Korinta, kde řešili problém jezení masa obětovaného modlám. Ačkoli Pavel konstatuje, že ví, že by mu pozření takového masa nikterak neublížilo, chce se jej raději zříci, aby neuvedl ve zmatek a zkázu svého bratra, čerstvě obráceného z pohanství. (Srov. 1 Kor. 8,1-13)

Křesťan by si tedy s ohledem na svědomí bližního i svědomí vlastní neměl pokládat otázku: Jak blízko mohu přijít k ohni, aby mě ještě nespálil? Ale spíš: Kde je oheň, abych se mu mohl vyhnout a tak ukázat i druhým bezpečnou cestu vedoucí ke spáse. Je tedy třeba pečlivě rozlišovat a bránit se tomu, co se Bohu protiví.

Pokud chceme uvažovat i o možnosti **okultního zatížení** metod AM, stává se situace ještě složitější, protože tento aspekt prakticky nelze probádat. Jak prokázat vliv jakékoli metody na duchovní život člověka? Tady nám nestačí konstatování, že došlo ke zlepšení zdravotního stavu, protože ten se stává až druhořadým. Vždyť „, jaký prospěch bude mít člověk, získá-li celý svět, ale svůj život ztratí? (Mt 16,26). I zlý duch dokáže vyléčit. Ale pouze zdánlivě – přenesení problém jinam a prohloubí jej.

V této oblasti se musíme spolehnout na svědectví a osobní zkušenosti. Ale právě tyto si značně protiřečí. Stojí proti sobě četná osobní svědectví o tom, jak různé metody alternativní medicíny svádí na scestí a vedou ke stavům vyžadujícím modlitbu za osvobození, nebo dokonce exorcismus²⁵². Na druhé straně mnozí věřící dosvědčují, že jim stejné metody nijak neuškodily a od víry

²⁵² Srov. rozhovor s exorcistou: „Podle zkušeností exorcisty P. Pavla Havláta až 50 % lidí, kteří potřebují osvobození od svázanosti zlem mělo kontakt s okultní medicínou. Nejedná se o posedlost (případy, kdy je následkem okultního léčení posedlost, jsou výjimečné). Jedná se reálně proniknutí či vliv démonických sil. To může mít tragické následky na psychické zdraví a duchovní život. Místo tělesných bolestí se objeví se úzkostné stavy (mohou vést až k pokusům o sebevraždu), těžkosti v modlitbě (může jít o usínání, nemožnost se soustředit) nebo se objeví narušení rodinných vztahů.“ ŠIMONÍK, J. *Praktiky některých současných léčitelů v konfrontaci s uzdravující službou církve*. Diplomová práce na katedře pastorální a spirituální teologie CMTF UP Olomouc, 2009, s. 82-83 a příloha č. I. Dále srov. např. svědectví dostupné na: <http://www.jesus.sk/svedectvi/svedectvi--ex-homeopata>. Dále srov. Příloha III. této práce.

neodpadli²⁵³. Při takových srovnáních se samozřejmě okamžitě objeví problém nemožnosti změření hloubky víry a otevřenosti Duchu svatému včetně otevřenosti pravdivé sebereflexi.

Na základě všech výše uvedených důvodů můžeme spolu s Vellou a dalšími tvrdit, že pro eventuálního zájemce o některou z metod AM je zcela zásadní samotná **osoba terapeuta** (léčitele, doktora). Není totiž jedno, kdo člověka léčí. Určitý dar - Vella jako příklad uvádí dar telepatie - může být přirozeným darem u člověka s lépe vyvinutou pravou mozkovou hemisférou. Může to být také charisma od Boha, a nebo něco okultního, pocházející od ďábla. Závisí to všechno na osobě, která je telepatie schopna. Někdy je však velmi těžké rozlišit, co je dobré a co je zlé.²⁵⁴

Pro **osobu pacienta** je zase nejdůležitější jeho pořadí hodnot a vlastní svědomí. Jestliže si cokoli, například vlastní zdraví, dosadí na první místo před Boha, stává se z této skutečnosti modla, bez ohledu na to, jak dobrá sama v sobě ona věc je. Směrodatný je dále postoj jeho svědomí. Jestliže něco pokládá za zlé (i když tomu tak ve skutečnosti není), potom rozhodnutí toto zlé i přesto udělat pro něj znamená odvrácení od Boha – tedy hřích.

Celé popisované oblasti New Age a AM není třeba se obávat jako něčeho, co nás může přemoci. V každém případě je třeba brát vážně poměrně rozsáhlé, svůdné i dost mocné nekřesťanské proudy, „které nabízejí jinou záchranu, než je Ježíšova a jinou moc, než je moc Ducha, svěřená křesťanům jako vrcholný dar vzkříšeného Krista. Křesťan má jasně vědět o jejich neslučitelnosti s poselstvím evangelia.“²⁵⁵

Můžeme si však být jisti, že realita Boha přesahuje všechno, co by člověk mohl očekávat. Duch Boží vane, kam chce a pokud člověk pravdivě hledá Boha, může jej nalézt na konci jakékoli cesty. Ale pro křesťana je odvrácení od cesty křesťanství krokem zpátky a odvrácením od pravého Boha zjeveného v Ježíši Kristu.

²⁵³ Srov. svědectví otce Dechaneta praktikujícího jógu dostupné na: <http://www.jogin.cz/joga-a-krestanstvi>. Dále srov. Příloha III. této práce.

²⁵⁴ Srov. VELLA, E. *Ježíš – lékař těla i duše*, s. 286.

²⁵⁵ OPATRŇY, A. *Okultismus. Teologické texty*. 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 103.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo za pomoci spirituální teologie dospět k rozlišovacím znakům kontroverzních (sporných) metod AM, pomocí nichž by si křesťan mohl odpovědět na otázku, zda je určitá konkrétní metoda v souladu s jeho vírou a neznamena pro něj žádné, zvláště duchovní nebezpečí.

Dospěli jsme k závěru, že do centra našeho uvažování o nebezpečí konkrétních metod AM musíme postavit Ježíše Krista. Vždyť už svatí otcové prohlašovali, „že není uzdraveno to, co na sebe nevzal Kristus“ (AG 3). Pouze ve spojení s ním má člověk sílu vzdorovat ďáblu, který je otcem lži (srov. Jan 8,44).

Když se nad současným popíráním hříchu a s tím spojeným popíráním existence ďábla zamýšlel (tehdy ještě) kardinál Ratzinger, připisoval současné vymizení vědomí „ďábelského“ paralelnímu poklesu svatosti. Protože nesvítí světlo svatosti lidí sjednocených s Kristem, může se ďábel skrývat v anonymitě.²⁵⁶

Na základě těchto úvah bohužel musíme konstatovat, že celá problematika vzbuzuje při zahrnutí všech úhlů pohledu více otázek než odpovědí. „Není snadné rozlišit mezi dobrem, které vede k Dobru, a dobrem, které vyústí ve velmi jemné nahrazení Boha-Osoby jeho transcendentálními atributy (Dobrem, Krásou, Pravdou). Solovjov tvrdí, že dobro stejně jako krása nebo pravda, nevztáhnou-li se ke Kristu, mohou klamat.“²⁵⁷

Přidáme-li k tomuto racionálnímu křesťanskému pohledu realitu životních příběhů lidí, které praktikování nejenom metod AM z „první skupiny“ zmiňované v úvodu této práce, ale i ze sporné „šedé zóny“, přivedlo k nutnosti modlitby za osvobození nebo dokonce až k exorcismu, musíme se přidat na stranu hlasů vybízejících k ostražitosti.

²⁵⁶ Srov. RATZINGER, J., *O víře dnes*, str. 123.

²⁵⁷ TENACE, M. in *Od Sofie k New Age*, str. 37

Na druhou stranu se zdá, že není nutné zatracovat naprosto všechno, co se týká sporných metod AM. Křesťanství mělo při svém vzniku sílu postavit tradice, se kterými se setkalo, do zcela nových duchovních souvislostí. Není možné udělat totéž i s určitými metodami AM, ponechat jejich empirické jádro a očistit je od nánosů magie a modloslužby? Je třeba si položit otázku, zda by se v případě naprostého odmítnutí těchto metod nevytlilo s vaničkou i dítě.

V případě akceptování empirického jádra zmíněných metod ovšem vyvstává otázka další, a sice: kam až je možné zajít? Například v listě biskupům katolické církve o některých aspektech křesťanské meditace dochází kardinál Ratzinger k závěru, že původní meditativní praktiky pocházející z velkých mimokřesťanských náboženství lidstva, mohou napomáhat vnitřně uvolněnému postoji před Bohem.

Je to ale možné pouze za splnění určitých předpokladů. Nejdůležitějším předpokladem je, aby si meditující byl vědom toho, že jediným předmětem křesťanské kontempace je Boží láska, které není možné se „zmocnit“ pomocí žádné metody nebo techniky. Dále také hrozí nebezpečí upadnutí do kultu svého těla a zaměnění vlastních pocitů za pravé duchovní zkušenosti.²⁵⁸

Podobně Ivančič rozlišuje v případě akupunktury a akupresury, že pokud jde pouze o stlačování určitých bodů na povrchu těla, jde o normální (fyzikální) proceduru. Spojení s čínským náboženstvím projevujícím se vzýváním bohů už ale odmítá. Dále pak ve spojitosti s okultními praktikami vyznává, že „tomu, kdo žije v přátelství s Ježíšem, se nemůže nic stát“.²⁵⁹

Ze své vlastní zkušenosti dobře víme, že výsledný stav čehokoli nikdy nezávisí na jedné izolované příčině. Vždy jde o souběh více faktorů. Asi nejvýznamnějším argumentem proti používání některých alternativních metod, které jsou v praxi ověřené jako fungující, je opět v praxi ověřené nebezpečí vzniku

²⁵⁸ Srov. RATZINGER, J. List biskupům katolické církve o některých aspektech křesťanské meditace z 15. 10. 1989. In *Mezinárodní teologická komise, Křesťanství a ostatní náboženství. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 1999, 85 s., ISBN 80-85929-33-3.*, čl. 27, 28, 31.

²⁵⁹ IVANČIČ, T. *Zůstaňte ve mně a já ve vás: Seminář duchovní obnovy s prof. Tomislavem Ivančičem*, s. 74.

duchovních svázaností až posedlosti. Je ale těžké odhalit všechny faktory, které vedou k „duchovnímu odcizení“. Jakou roli zde hraje osobnost postiženého člověka ve všech jeho dimenzích a jakou jeho okolí a vůbec celkové nastavení společnosti? Asi nikdy nebudeme vědět, co všechno vstupuje do hry. Ale víme, že jde o oblast, kde je důvod k ostražitosti a k pečlivému rozlišování.

RESUME

Tato práce se zabývá nábožensko-filosofickými principy vybraných metod alternativní medicíny, konkrétně akupunktury, reflexní terapie a jógy. Hledá odpověď na otázku, zda existují takové podmínky, po jejichž splnění by křesťan mohl tyto metody praktikovat bez nebezpečí pro svůj duchovní život. Tuto problematiku staví do širších souvislostí různých pohledů na zdraví a nemoc. Věnuje se nejen pohledu alternativní medicíny, ale s pomocí spirituální teologie především pohledu křesťanskému.

Příloha práce obsahuje kromě návodných otázek pro konkrétní rozhodování také několik svědectví dokumentujících současný názorový rozptyl a osobní zkušenosti praktikujících křesťanů se zmiňovanými metodami alternativní medicíny.

SUMMARY

This thesis deals with religious and philosophical principles of selected methods of alternative medicine, namely acupuncture, reflexology and yoga. It is trying to specify whether or not there exist some specific conditions, under which a Christian could apply these methods without a risk to his/her spiritual life. This thesis puts the issue in the broader context of different perspectives on health and illness. It views the topic not only from the perspective of the alternative medicine, but in terms of spiritual theology it is focused primarily on the Christian perspective.

The Annex of this thesis contains guiding questions for a decision making process as well as several testimonies documenting the current wide opinion on methods of alternative medicine among practising Christians and their personal experience with them.

BIBLIOGRAFIE

I. Prameny

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 1993, 4. přepracované vydání, 283 s., ISBN 80-900881-7-1.

Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 603 s., ISBN 80-7192-438-5.

GRÜN, A., DUFNER, M. *Zdraví jako duchovní úkol.* Svitavy: Trinitas, 1994, 60 s., ISBN 80-901457-1-X.

JAN PAVEL II. Encyklika *Veritatis splendor.* Praha: Zvon, 1994, 131 s., ISBN 80-7113-114-8.

Katechismus katolické církve. Praha: Zvon, 1995, 793 s., ISBN 80-7113-132-6.

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE. *Společenství a služba. Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, 62 s., ISBN 80-9271-971-9.

PAPEŽSKÁ RADA PRO KULTURU, PAPEŽSKÁ RADA PRO MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG. *Ježíš Kristus, nositel živé vody.* Praha: Česká biskupská konference, 2003, [Vydání pro vnitřní potřebu], 92 s.

PENNESI, A. O. *Kristus podle New Age.* Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2000, 111 s., ISBN 80-7266-048-9.

RUCKI, Š. *Alternativní medicína – pomoc, nebo nebezpečí?* Albrechtice: Nakladatelství Křesťanský život, 2008, 155 s., ISBN 978-80-7112-127-5.

RUCKI, Š. *Je někdo z vás nemocen?* 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2007, 202 s., ISBN 978-80-7255-159-0.

WIDL, M. *Křesťanství a esoterika*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, 151 s., ISBN 80-7192-217-X.

VELLA, E. *Ježíš – lékař těla i duše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 351 s., ISBN 80-7192-851-8.

II. Slovníky a encyklopedie

ADO, A. V. A KOL. AUTORŮ. *Filozofický slovník*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1981, 555 s., ISBN 25-017-81.

BLEY, S. A KOLEKTIV AUTORŮ. *Malý slovník sekt*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, 143 s., ISBN 80-7192-246-3.

HEŘT, J. *Výkladový slovník esoteriky a pavěd*. 1. vydání Praha: nakladatelství Věra Nosková, 2008, 264 s., ISBN 978-80-903320-6-5.

LÉON-DUFOUR, X. A KOLEKTIV AUTORŮ. *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1991, 658 s., ISBN [neuvedeno].

III. Literatura

ALTRICHTER, M. *Příručka spirituální teologie*. 1 vyd. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007, 141 s., ISBN 978-80-86715-00-1.

AMBROS, P. *Teologicky milovat církev*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2003, 459 s., ISBN 80-86715-11-6.

BARTOŇOVÁ, M; BAŠNÝ, Z.; MERHAUT, B.; SKARNITZL, R. *Jóga: od staré Indie k dnešku*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1971, 232 s., ISBN 08-027-71.

BOUBLÍK, V. *Teologická antropologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 188 s., ISBN 80-7192-490-3.

- CASADEI, L.; CASADEI, F. *Ďáblovi tváří v tvář. Zkušenost rodiny pronásledované zlem*. Praha: Paulínky, 2009, 183 s., ISBN 978-80-86949-78-9.
- COATES, N.; JOLLYMAN, N. *Jde o život. Nejnovější poznatky špičkového zdravotnického pracoviště SPRINGHILL CENTRE, jak předcházet nemocem a jak je léčit*. 1. vyd. Praha: nakladatelství Erika, 1992, 292 s., ISBN 80-85612-10-0.
- CROMPTON, P. *Taiči*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1996, 212 s., ISBN 80-7198-061-7.
- EARECKSON, J. E.; ESTES, S. *Krok vpřed*. 1. vyd. Bratislava: Creativpress, 1991, 152 s., ISBN 80-7131-004-2.
- GRÜN, A. *Jak zacházet se zlým*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, 84 s., ISBN 80-7192-703-1.
- HALÍK, T. *Prolínání světů. Ze života světových náboženství*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2006, 279 s., ISBN 80-7106-834-9.
- HEŘT, J. Mikrosystémy. In KOLEKTIV AUTORŮ. *Alternativní medicína: možnosti a rizika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995, 207 s., ISBN 80-7169-151-8.
- IVANČIČ, T. *Zůstaňte ve mně a já ve vás: Seminář duchovní obnovy s prof. Tomislavem Ivančičem*. 3. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996, 125 s., [Zpracováno kolektivem s laskavým svolením autora podle magnetofonového záznamu přednášek.]
- JANČA, J. *Alternativní medicína: komplexní prevence a léčba přírodními prostředky*. 2. vyd. Praha: Eminent, 1993, 260 s., ISBN 80-900176-3-0.
- JANČA, J. *Reflexní terapie: tajemná řeč lidského těla*. 1. vyd. Praha: Eminent, 1991, 203 s., ISBN 80-900302-6-2.
- JAN PAVEL II. Apoštolský list *Salvifici doloris*. Praha: Zvon, 1995, 49 s., ISBN 80-7113-151-2.

- JAN PAVEL II. Encyklika *Evangelium vitae*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995, 137 s., ISBN 80-7113-139-3.
- JAN PAVEL II. Encyklika *Veritatis splendor*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994, 131 s., ISBN 80-7113-114-8.
- JONÁŠ, J. *Křížovka života (Moudrost orientální medicíny a dnešek)*. 3. vyd. Litvínov: Dialog, 1990, 269 s., ISBN 80-85194-03-1.
- JONÁŠ, J. *Tajenky života. Dveře stále otevřené*. 2. vyd. Praha: Eminent, 1995, 149 s., ISBN 80-85876-07-8.
- KILHAM, CH. S. *Pět Tibeťanů. Rozšířený rituál tajných cvičení pro zdraví, energii a osobní sílu*. Praha: Levné knihy KMa, 2005, 113 s., ISBN 80-7309-256-5.
- KOMBERCOVÁ J., SVOBODOVÁ, M. *Autorehabilitační sestava*. Praha: Gemma, 1995, 229 s., ISBN: 80-85206-21-8.
- KUBÍČEK, J. *Božia Vôľa – zbožná fráza?* Bratislava: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 101 s., ISBN 80-89231-05-5.
- MACNUTT, F. *Služba osvobození od zlých duchů*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, 327 s., ISBN 978-80-7195-260-2.
- MADRE, P. *Uzdravení a exorcismus. Jak rozlišovat?* Praha: Paulínky, 2007, 295 s., ISBN 978-80-86949-31-4.
- MILTNER V. *Lékařství staré Indie*. 2. vydání Praha: Avicenum, 1990, 207 s., ISBN 08–101-90.
- MURPHY, J. *Léčebné síly v nás*. 1. vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 1996, 108 s., ISBN 80-85975-93-9.
- PAPEŽSKÁ RADA PRO PASTRACI MEZI ZDRAVOTNÍKY, *Charta pracovníků ve zdravotnictví*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1996, 109 s., ISBN 80-7113-168-7.
- POSPÍŠIL, C.V. *Ježíš Kristus – Pravda dějin*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, 134 s, ISBN 978-80-7195-369-2.

- POSPÍŠIL, C. V. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 3. vyd. Praha: Krystal OP a Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 415 s, ISBN 80-85929-80-5 (Krystal OP) a ISBN 80-7195-000-9 (Karmelitánské nakladatelství).
- RATZINGER, J. List biskupům katolické církve o některých aspektech křesťanské meditace z 15. 10. 1989. In MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *Křesťanství a ostatní náboženství*. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 1999, 85 s., ISBN 80-85929-33-3.
- RATZINGER, J. *O víře dnes. Rozhovor s Vittorioem Messoriem*. 1.vyd. Praha: Zvon, 1994, 164 s., ISBN 80-7113-100-8.
- RUPNIK, M. I. *Uvedení do duchovního života*. Velehrad: Refugium Velehrad – Roma, 2003, 68 s., ISBN 80-86715-09-4.
- SCOLA, A.; MARENGO, G.; PRADES LÓPEZ, J. *La persona umana. Antropologia teologica*. Milano: Jaca Book (Amateca), 2000, ISBN-10: 88-16-40536-8, druhé ISBN-13: 978-88-16-40536-3.
- SILVA, J., STONE, R. B. *Člověk – léčitel*. 1. české vyd. Praha: Radost, 1994, 179 s., ISBN 80-85189-21-6.
- STANĚK, J.; BRZOBOHATÁ, J. *Léčení ne-moci duchem*. Vydali vlastním nákladem Staněk J. a Brzobohatá J., 1992, 58 s., ISBN [neuvedeno].
- SUSA, Z. *Tělo a duše ve zdraví a nemoci*. Brno: nakladatelství Facta Medica, 2008, ISBN 978-80-904260-0-9.
- ŠIMONÍK, J. *Praktiky některých současných léčitelů v konfrontaci s uzdravující službou církve*. Diplomová práce na katedře pastorální a spirituální teologie CMTF UP Olomouc, 2009, 86 s.
- ŠPIDLÍK, T. *Prameny světla. Příručka křesťanské dokonalosti*. 3. vyd. Velehrad: Refugium, 2005, 471 s., ISBN 80-86715-34-5.
- TENACE, M. Pravá a falešná Sofia. In AMBROS, P. (red.) *Od Sofie k New Age. Studijní texty Centra Aletti*. Velehrad: Refugium, 2001,

ISBN 80-86045-68-4.

VELLA, E. *O satanovi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, 247 s., ISBN 978-80-7195-308-1.

WEISMAYER, J. *Život v plnosti*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994, 231 s., ISBN 80-85527-52-9.

VOGRALIK, V. G. *Akupunktura: bodová reflexní terapie*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1992, 351 s., ISBN 80-201-0196-9.

VOTAVA, J. A KOLEKTIV *Jóga očima lékařů*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1988, 170 s., ISBN: 08 – 052 – 88.

ZAPLETAL, S. *Vliv reflexní terapie z chodidla na bioelektrickou aktivitu paravertebrálního svalstva u pacientů s vertebrogenním algickým syndromem*. Diplomová práce na katedře fyzioterapie FTK UP Olomouc, 1997, 73 s.

ZEMANOVÁ, R. *Bionergie bez záhad*. 1. vyd. Praha: Babtext, 1991, 93 s., ISBN 80-900178-0-1.

IV. Články z periodik

FUCHS, G. Eko místo ego v hnutí New Age. *Teologické texty*. 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 94-97.

GROM, B. Esoterika dnes. *Teologické texty*. 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 89-93.

KASPER, W. Reinkarnace a křesťanství. *Teologické texty*. 1991, s. 119-120.

OPATRNÝ, A. Okultismus. *Teologické texty*. 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 102-103.

SUDBRACK, J. Křesťanství a nová religiozita. *Teologické texty*, 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 110.

VERLINDE, J. Křesťanství a okultismus. *Světlo*, 1998, č. 8 a 9.

V. Internetové zdroje

CINCIALOVÁ M. L. *Spirituální teologie a úvod do duchovního života (skripta pro studenty VOŠ Caritas – CMTF UP, akad. rok 2008/9)*. Dostupné na:
https://www.portalcmtf.upol.cz/index_dt.php [12.2.2010]

Kraniosakrální terapie:

<http://zivotni-energie.cz/kraniosakralni-terapie.html>, [8.10.2010].

Odpověď Tomáše Halíka na dotaz týkající se jógy z 9.3.2009:

<http://www.krestanskaakademie.cz/vase-dotazy/> [9.11.2010]

Svědectví ex-homeopata :

<http://www.jesus.sk/svedectvi/svedectvi--ex-homeopata> [6.11.2010].

Svědectví křesťanského jogína - Otce Dechaneta :

<http://www.jogin.cz/joga-a-krestanstvi> [9.11.2010].

Wikipedie:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/%c5%AOiacu>, [8.10.2010].

World health organization:

<http://www.who.int/suggestions/faq/en/>, [27.10.2010].

PŘÍLOHA I.

Kritéria pro rozlišení metod AM:

V této příloze se pokusíme shrnout všechny otázky, které je vhodné si položit při zkoumání metod AM. Křesťan by měl pečlivě rozlišovat, co vyplývá z křesťanského zjevení a má oporu v tradici církve a co je cizí. V obou případech má spolu se svatým Pavlem „zkoumat duchy, zdali jsou z Boha“ a to bez úzkosti, ale s plnou poctivostí. Protože „i zde je povrchnost nebo snaha o velké zjednodušení komplikovaných jevů špatným rádcem a vadnou metodou“.²⁶⁰ Neměli bychom něco označovat za okultní na základě povrchního hodnocení jen proto, že dané skutečnosti momentálně nerozumíme.

MUDr. Rucki uvádí ve své knize šest rozlišovacích otázek navržených J Neidhartem:

- 1) Účinkuje tato léčebná metoda pouze v souvislosti s nějakou filosofií? Pokud ano, s jakou? Je tato filozofie slučitelná s Božím slovem? V listu Koloským je řečeno: „Dejte si pozor, aby vás někdo nesvedl prázdným a klamným filosofováním, založeným na lidských bájích, na vesmírných mocnostech a ne na Kristu. V něm je přece vtělena všechna plnost božství; v něm jste i vy dosáhli plnosti. On je hlavou všech mocností a sil.“ (Kol 2,8-9)
- 2) Přivádí mě tato metoda blíže k Bohu, nebo oslabuje mou víru? „Po jejich ovoci je poznáte.“(Mt 7,16) Mám pokoj s Bohem při používání této metody?
- 3) Vyskytují se u této léčebné metody pojmy, které nacházím v esoterice nebo okultismu? (Srov. Dt 18, 9-12)
- 4) Pracuje tato metoda s kosmickou energií nebo neosobní silou z kosmu jako náhražkou za Ducha svatého? (Ef 6,12)

²⁶⁰ OPATRŇY, A. Okultismus. *Teologické texty*. 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 103.

- 5) Je s určitou metodou léčení spojováno také sebespasení nebo zbožštění člověka? Jde o prastaré pokušení formulované v první knize Mojžíšově: „Nikoli, nepropadnete smrti. Bůh však ví, že v den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé.“ (Gn 3,4-5)
- 6) Hledám touto metodou pomoc ve víře v Boha, nebo v pověrách? (Srov. Zj 21,8-27; 22,14-15)²⁶¹

Dále MUDr. Rucki přidává další kritéria, která formuluje takto:

- 7) Jaké jsou vědecké důkazy pro skutečnou účinnost dané metody? Jako příklad uvádí, že u akupunktury lze alespoň část účinků vysvětlit uvolňováním endorfinů v lidském mozku; u bylin lze v normálních koncentracích účinek vysvětlit Bohem ustanovenými přírodními zákony.
- 8) Je tato metoda dnes provozována ve spojení s esoterickými praktikami a rituály? Je její praktické použití v konkrétním případě provozováno v rámci okultních praktik? Toto je zřejmě nejcitlivější a nejsložitější otázka, protože existují metody (nejčastěji akupunktura, homeopatie a jóga), které jsou aplikovány bez duchovního pozadí, čistě pragmaticky. Jsou potom akceptovatelné pro křesťana? Rucki se zde odvolává na svatého Pavla (V práci zmiňovaný příklad jezení masa obětovaného modlám.) a považuje to za otázku svědomí křesťana. Existuje však i opačný postup, kdy jsou původně bezproblémové metody aplikovány v souvislosti s jednoznačně okultním kontextem, jako například bylinky určované pomocí virgule.²⁶²

Jako pomocné otázky směřující ani ne tak k samotným metodám, jako k jejich filosofickému podkladu, bychom mohli uvést dotazy pro rozlišování hnutí New Age Gottharda Fuchse. Jde vlastně o rozšíření výše uvedené první otázky a zní :

1. Jak je tomu ve filosofickém podkladu dané metody s utrpením a křížem,

²⁶¹ Srov. RUCKI, Š. *Alternativní medicína – pomoc, nebo nebezpečí?*, s. 129.

²⁶² Srov. *tamtéž*, s. 130-131.

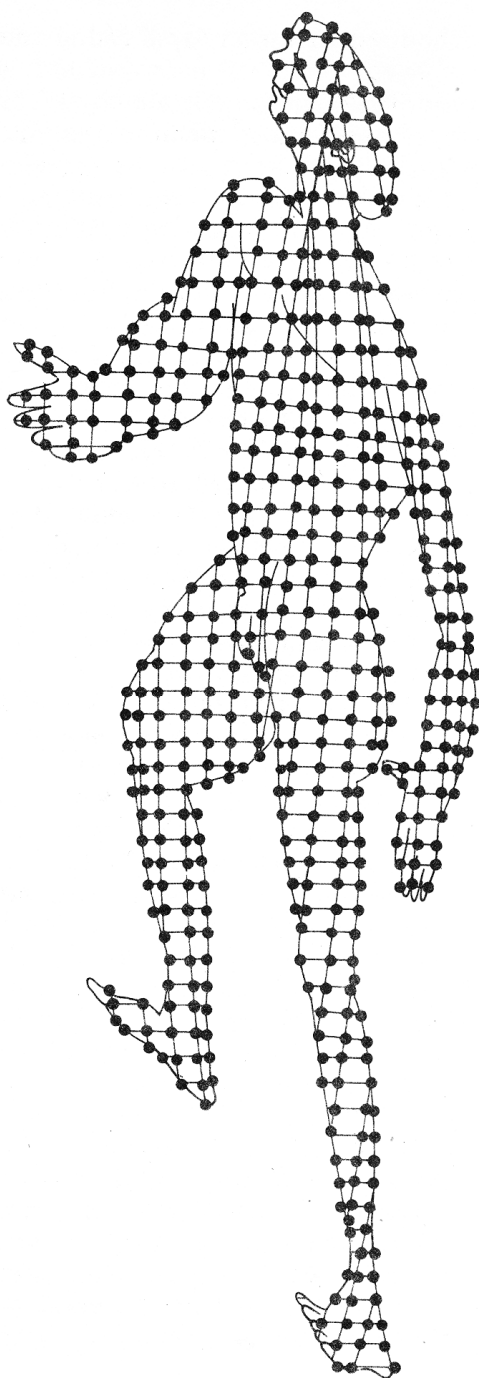
s „dopuštěním“ utrpení a jeho zvládnutím?

2. Jak je tomu s blahodárným rozdílem mezi Bohem a světem – člověkem? Co znamená zbožšťování světa a člověka? Křesťanství je charakteristické zdůrazňováním transcendence Boha vůči imanentnímu světu právě proto, aby světské věci nebyly zbožšťovány a absolutizovány.
3. Jak je tomu se zprostředkováním spásy, s představou o prostředníku spásy? Zraněný lékař z Nazareta, Ježíš Kristus, má zřetelně jiný profil než postavy guruů hnutí New Age.
4. Nejde v hnutí New Age o přílišný intelektuální optimismus? Kde se tu opravdu uplatňuje temná stránka skutečných dějin, ničivá stránka dějin přírody, propastnost a démoničnost zla?²⁶³

²⁶³ Srov. FUCHS, G. Eko místo ego v hnutí New Age . *Teologické texty*. 1991, roč. 2, č. 3-4, s. 97.

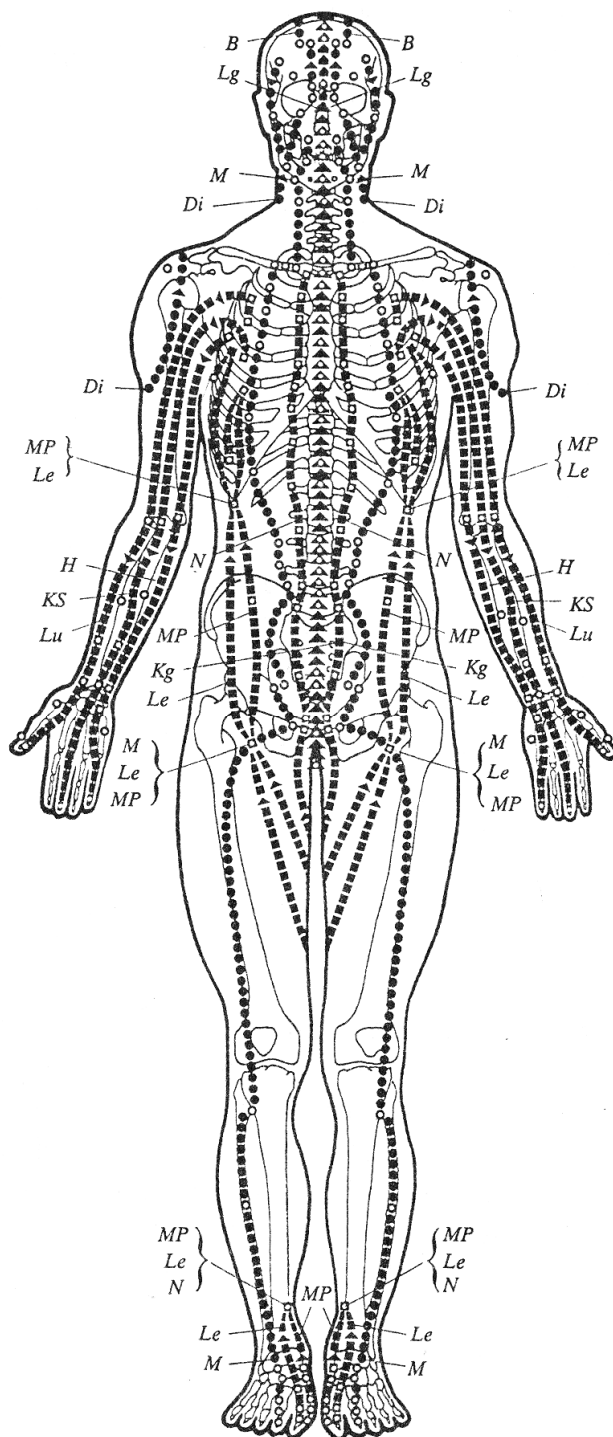
PŘÍLOHA II.

Obr. 1: Síť meridiánů dle představy J. Jonáše

Převzato z: JONÁŠ, J. *Křížovka života (Moudrost orientální medicíny a dnešek)*. 3. vyd. Litvínov: Dialog, 1990, 269 s., ISBN 80-85194-03-1, s. 23.

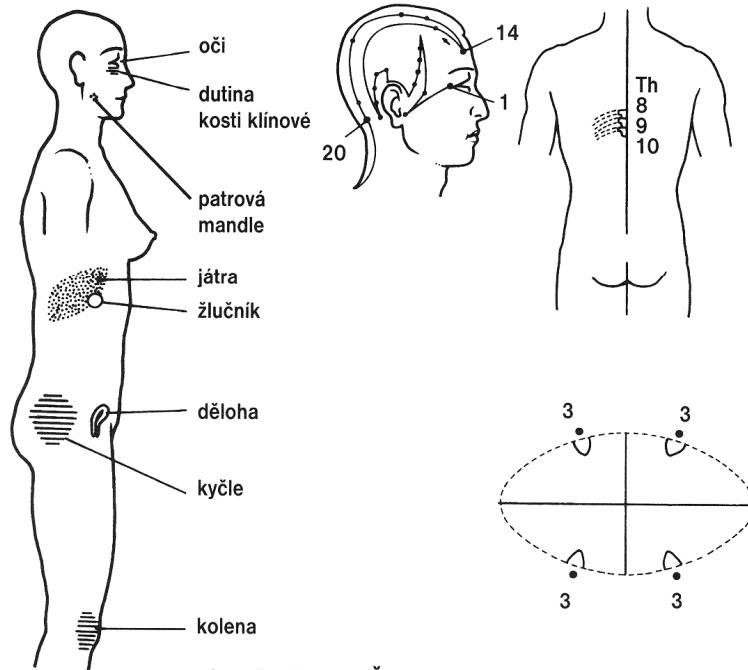
Obr. 2: Akupunkturní dráhy

Převzato z: JANČA, J. *Alternativní medicína: komplexní prevence a léčba přírodními prostředky*. 2. vyd. Praha: Eminent, 1993, 260 s., ISBN 80-900176-3-0, s. 64.

Obr. 3: Akupunkturní dráhy žlučníku a jater spolu se souvisejícími orgány

Jaro ⊕ Žl; ⊖ J

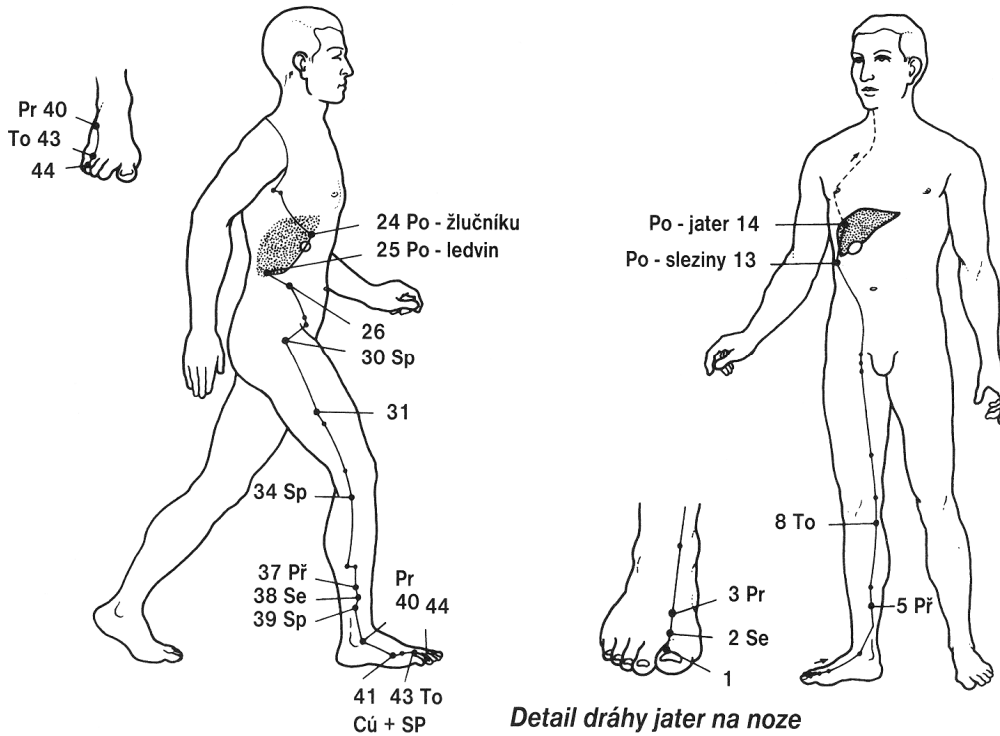

Fyziologie orgánů:

- Žl** - uchovává žluč
- zajišťuje její evakuaci
- dle psychologů je místem rozhodování, má vliv na statečnost a rozhodnost
- J** - uchovávají krev, která je odtud odváděna do celého těla
- řídí uvolňování jangové energie; z akumulace energie v určitých místech (oči, hlava) vznikají psychické poruchy, rudo za očima, vztek, migrény atd.
- významná detoxikační činnost pro organismus
- vliv na dělohu, vazivo, svaly, klouby

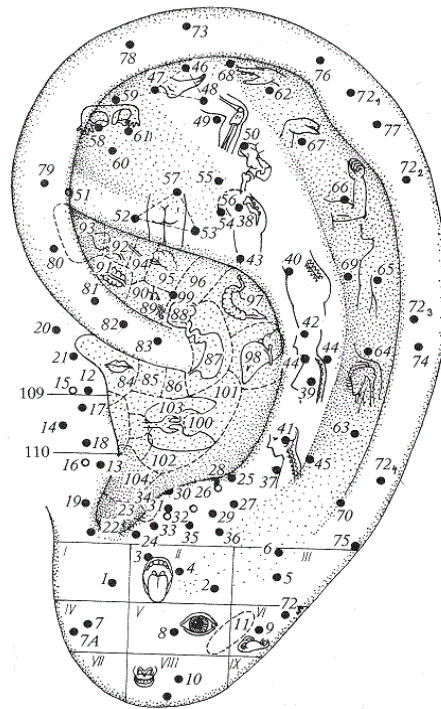
Dráha žlučníku - Žl

Dráha jater - J

Převzato z: KOMBERCOVÁ J., SVOBODOVÁ, M. *Autorehabilitační sestava*. Praha: Gemma, 1995, 229 s., ISBN: 80-85206-21-8, s. 138.

Obr. 4: Body ušní akupunktury - aurikuloterapie (mikrosystémy)

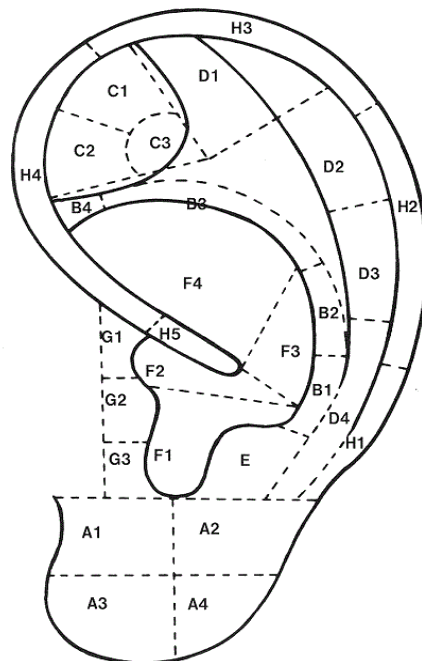
**BODY UKLIDŇUJÍCÍ
(BOLEST)**
55, 29, 95
(26A, 51, 34)

HORMONÁLNÍ BODY
22, 23, 58, 13
(79, 34)

BODY VEGETATIVA
51, 100, 34, 7A
(55, 29, 87)

Převzato z: Janča, J. *Alternativní medicína: komplexní prevence a léčba přírodními prostředky*, s. 68.

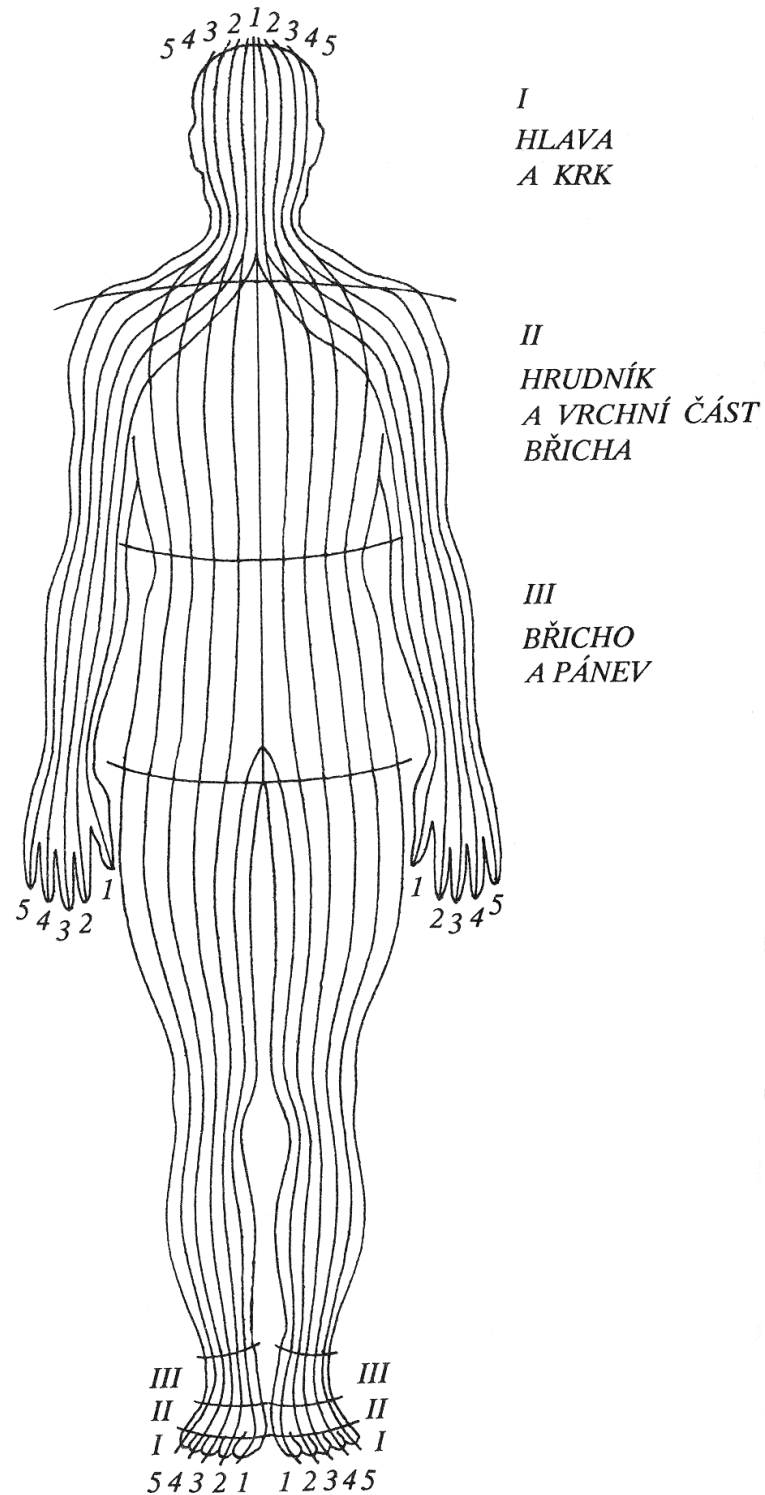
Obr. 5: Orientační rozdělení ušního boltce pro akupresuru (mikrosystémy)

A 1-4 oblast hlavy
B 1-4 oblast páteře
C 1-3 dolní končetina
D 1-4 horní končetina
E centrální nervový systém
F 1-2 dutina hrudní
F 3-4 dutina břišní
G 1-3 speciální body
H 1-2 mícha a tělové body
H 3 alergie
H 4 pohlavní orgány
H 5 centrální bod 0

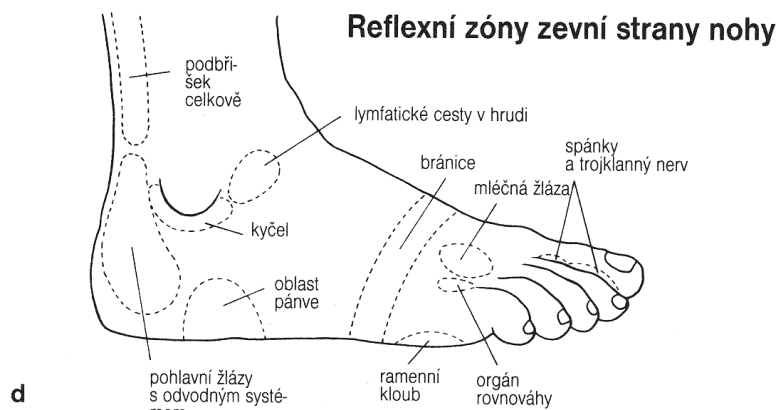
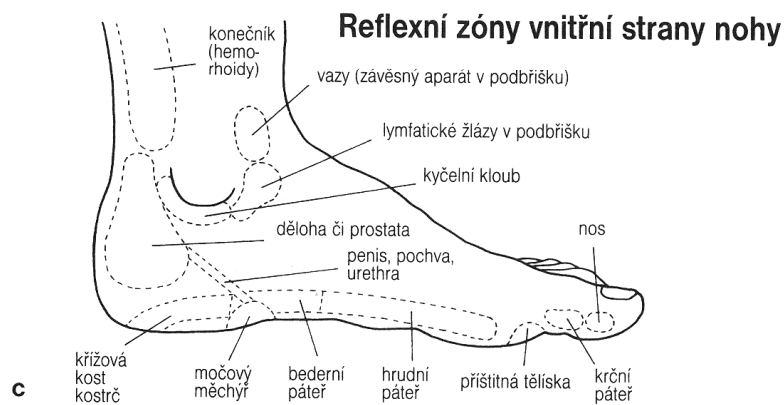
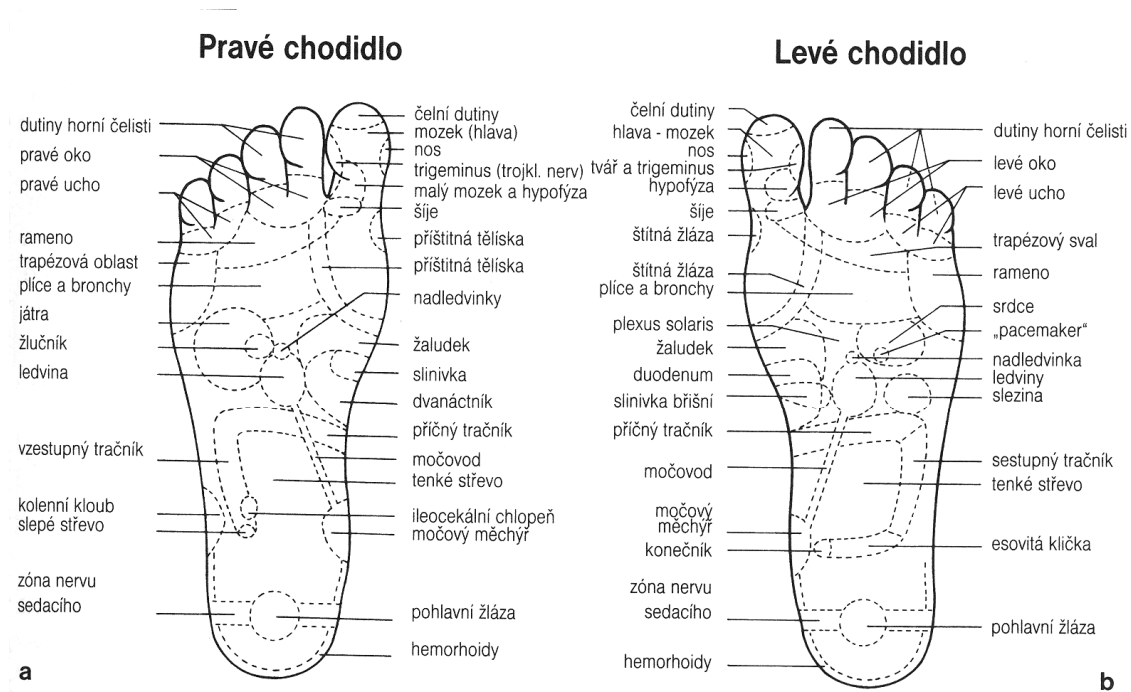
Převzato z: KOMBERCOVÁ J., SVOBODOVÁ, M. *Autorehabilitační sestava*, s. 72.

Obr. 6: Tělesné zóny v reflexní terapii - představa pro zlepšení orientace

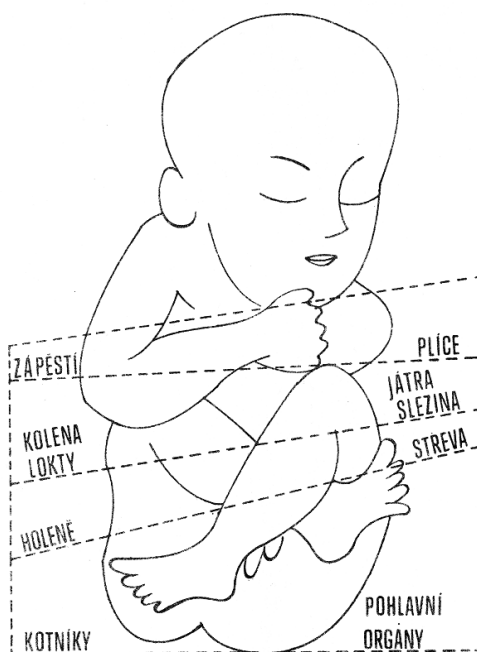
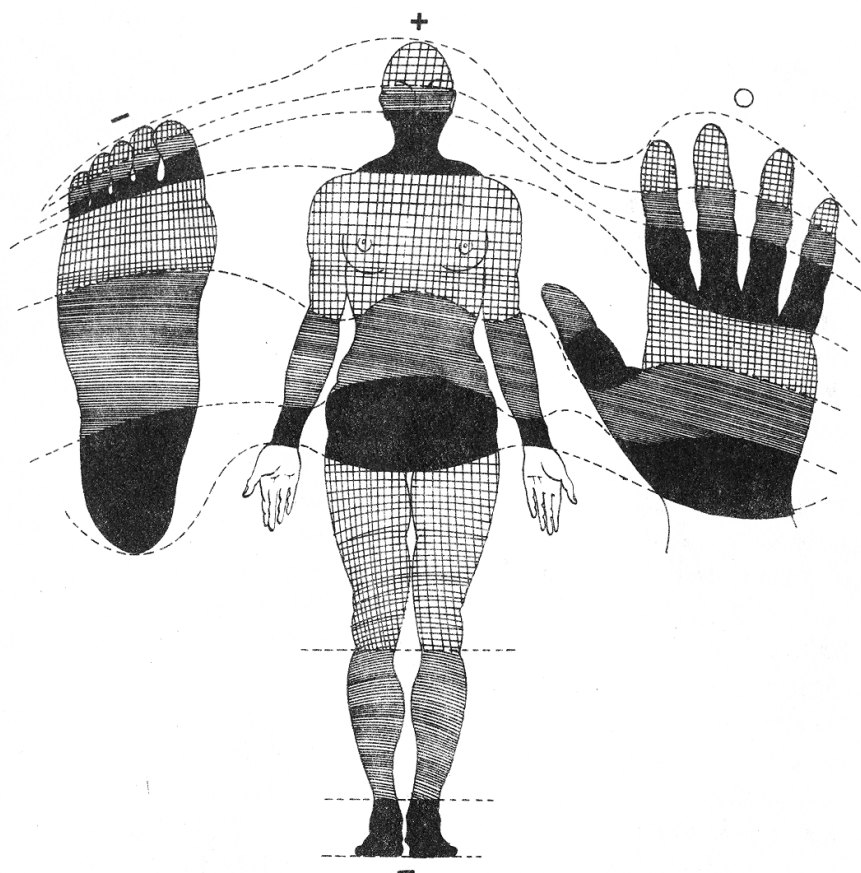
Převzato z: Janča, J. *Alternativní medicína: komplexní prevence a léčba přírodními prostředky*, s. 40

Obr. 7: Reflexní terapie – mikrosystém plosky nohou

Převzato z : KOMBERCOVÁ J., SVOBODOVÁ, M. *Autorehabilitační sestava*, s. 73.

Obr. 8: Vztahy částí lidského organismu - vzájemně se ovlivňující zóny

Převzato z: JONÁŠ, J. *Křížovka života (Moudrost orientální medicíny a dnešek)*. 3. vyd. Litvínov: Dialog, 1990, 269 s., ISBN 80-85194-03-1, s. 38-39.

PŘÍLOHA III.

Svědectví č. 1

- 1) **Mohl/a byste se krátce představit (např.: žena středního věku, pracuji ve zdravotnictví...)? Mohl/a byste zjednodušeně charakterizovat svoji víru?**

Žena, 42 let, VŠ vzdělání, podnikám, věřící, nedělní bohoslužby i přes týden, zpověď asi 2krát za měsíc.

S alternativní medicínou mám zkušenosti ještě před svou konverzí – před 10 lety.

- 2) **Máte nějaké osobní zkušenosti s některou z metod alternativní medicíny (např. reiki, akupunktura, homeopatie, jóga, reflexní terapie...)? Pokud ano, s jakou metodou a jako pacient či terapeut?**

Manžel měl kurs reiki, tak to občas používal, když jsem byla unavená – fungovalo to. Chodila jsem jako pacient na akupunkturu, homeopatika.

- 3) **Pomohla vám tato metoda dlouhodobě zlepšit váš fyzický či psychický zdravotní stav?**

Reiki, akupunktura – okamžitý účinek. Ale dlouhodobě ne.

- 4) **Můžete hodnotit nějakým způsobem vliv této metody (metod) na váš duchovní život (žádný vliv, přiblížení se nebo vzdálení se Bohu)?**

Neměly vliv na můj duchovní život, protože jsem tehdy žádný neměla.

- 5) **Můžete uvést osobní zkušenost s některou z metod alternativní medicíny u někoho vám blízkého?**

Akupunktura mi pomohla konkrétně po porodu – měla jsem problémy s kojením. Měla jsem pak více mléka, ale bylo to jen krátkodobé. Stejně jsem kojila pouze 2 měsíce. Byla to spíš psychická záležitost, problémy v manželství a tu žádná akupunktura nepomůže.

- 6) **Kdybyste se měl/měla nyní rozhodnout pro některou z metod alternativní medicíny, absolvovala byste ji? Pokud ano, kterou z metod?**

Ne. Už bych to více nepoužila. Věřím tomu, co říká o. Vojtěch Kodet, který má zkušenosti i jako exorcista. A který před tím varuje.

Důležitá je pohoda, vnitřní vyrovnanost, čisté srdce, vztah s Bohem. Tohle kdybych tehdy měla, tak bych kojila i dva roky.

Svědectví č. 2

- 1) **Mohl/a byste se krátce představit (např.: žena středního věku, pracuji ve zdravotnictví...)? Mohl/a byste zjednodušeně charakterizovat svoji víru?**

Jsem žena, je mi 38 let, pracuji jako vysokoškolský pedagog v oblasti humanitních věd. Jsem věřící křesťanka, katolička, snažím se pravidelně navštěvovat bohoslužby a dle časových možností se účastnit i modlitebního společenství. K víře vedu i své děti.

- 2) **Máte nějaké osobní zkušenosti s některou z metod alternativní medicíny (např. reiki, akupunktura, homeopatie, jóga, reflexní terapie...)? Pokud ano, s jakou metodou a jako pacient či terapeut?**

Mám osobní zkušenost s jógou (jako cvičící zájemce, klient) a s homeopatií (nejprve jako pacient, později i terapeut).

- 3) **Pomohla vám tato metoda dlouhodobě zlepšit váš fyzický či psychický zdravotní stav?**

Homeopatie pomohla mně i mým blízkým zlepšit celkový zdravotní stav, jak na rovině psychické, tak fyzické.

- 4) **Můžete hodnotit nějakým způsobem vliv této metody (metod) na váš duchovní život (žádný vliv, přiblížení se nebo vzdálení se Bohu)?**

Nepozorovala jsem, že by mě homeopatie (klasická) Bohu vzdalovala, spíš naopak - uvědomuji si nutnost přistupovat ke studiu případu s pokorou a ochotou pomoci bližnímu. S tím souvisí i nutnost co nejpečlivěji se věnovat studiu léku a odpovídajících symptomů, včetně kazuistik.

Osobně se domnívám, že je tento směr alternativní medicíny některými katolickými kazateli neprávem směřován s veskrze „duchařskými“ směry alternativní medicíny (např. astrologií, astromedicínou apod.). Zde je nutné, aby křesťan zapojil do svého rozhodování zejména zdravý rozum. Na vině je dle mého soudu legislativně nejednoznačně definované postavení homeopatie vůči klasické medicíně. V západních zemích (např. Německu) je běžná spolupráce homeopatů a klasických lékařů (viz k tomu např. nedávno publikovaný článek http://zpravy.idnes.cz/homeopatika-lecba-o-ktere-se-radeji-prilis-nemluvi-fso-kavarna.asp?c=A100714_163555_kavarna_chu).

- 5) **Můžete uvést osobní zkušenost s některou z metod alternativní medicíny u někoho vám blízkého?**

Díky dobře zvolenému konstitučnímu léku došlo ke zlepšení zdravotních potíží mého šestiletého syna, který se od tří měsíců věku potýkal s recidivujícími záněty horních cest dýchacích (od 2,5 let jeho věku, kdy se začal léčit homeopaticky, se výrazně zlepšila jeho imunita; pouze jedenkrát bylo nutné podat ATB, a to na spálovou angínu). Podobné zlepšení jsem zaznamenala i u svého manžela, jenž vyhledal homeopatickou pomoc kvůli astmatu (nyní

se obejde bez vysokých dávek antihistaminik i sprejů proti dušnosti). Velkou pomoc homeopatie jsem ocenila zejména v případě svého otce, který si 11 let léčí rakovinu prostaty – homeopatika dokázala zlepšit kvalitu jeho života a prodlužovat jej zmírňováním potíží, které provázejí toto onemocnění. Na tomto místě bych mohla jmenovat řadu dalších případů z vlastní praxe.

6) Kdybyste se měl/měla nyní rozhodnout pro některou z metod alternativní medicíny, absolvovala byste ji? Pokud ano, kterou z metod?

Svého rozhodnutí věnovat čas homeopatii nelituji, rozhodla bych se pro ni znovu. Z ostatních alternativ považuji za užitečné např. aromaterapii, fytoterapii.

Svědectví č. 3

1) Mohl/a byste se krátce představit (např.: žena středního věku, pracuji ve zdravotnictví...)? Mohl/a byste zjednodušeně charakterizovat svoji víru?

Jsem žena, 35 let, lékařka, veřící křesťanka, navštěvuji pravidelně nedělní bohoslužby, nejsem členkou modlitebního společenství, 1 ročně se zúčastňuji duchovní obnovy.

2) Máte nějaké osobní zkušenosti s některou z metod alternativní medicíny (např. reiki, akupunktura, homeopatie, jóga, reflexní terapie...)? Pokud ano, s jakou metodou a jako pacient či terapeut?

Zkušenosti mám z jógou jako cvičenec, s homeopatií jako terapeut.

3) Pomohla vám tato metoda dlouhodobě zlepšit váš fyzický či psychický zdravotní stav?

Zdravotní potíže mám již 15 let, absolvovala jsem nejrůznější rehabilitační cvičení na posílení posturálních svalů. Poslední tři roky cvičím intenzivně Yengarovu jógu (cvičení s pomůckami). Zjistila jsem, že některé cviky již znám z rehabilitace – vlastně jsem dosud cvičila jógu pod názvem „rehabilitační cvičení“ (-: Cvičení jsem si vybrala podle odborných znalostí cvičitelky. Po roce cvičení jógy mě moje fyzioterapeutka pochválila za zlepšení držení těla. (-: Určitě mělo cvičení vliv i na psychiku – díky silnému relaxačnímu účinku jógových sestav jsem načerpala nové síly k starostlivosti o své 3 malé děti.

4) Můžete hodnotit nějakým způsobem vliv této metody (metod) na váš duchovní život (žádný vliv, přiblížení se nebo vzdálení se Bohu)?

Jóga jako zdravotní cvičení neměla žádný vliv na můj duchovní život.

Homeopatie mě jako terapeuta vedla k větší pokoře k Bohu.

Naučila mě naslouchat pacientovi, poslechnout si jeho bolest, utrpení. V klasické

medicině jsem se soustředila hlavně na laboratorní výsledky, výsledky vyšetřovacích metod, přesné medicínske diagnózy.

5) Můžete uvést osobní zkušenost s některou z metod alternativní medicíny u někoho vám blízkého?

V poslední době vedu semináře pro porodní asistentky o využití homeopatie na porodním sále. Jako matka tří dětí jsem velice ráda, že můžu přispět k přirozenějšímu porodu miminek, k lepšímu hojení poporodních ran, k rozkojení maminek....

Jako lékařka mám radost, že můžu svým pacientům nabídnout šetrnou komplementární metodu, zvláště u diagnóz, u kterých se klasická medicína neosvědčila.

6) Kdybyste se měl/měla nyní rozhodnout pro některou z metod alternativní medicíny, absolvovala byste ji? Pokud ano, kterou z metod?

Kromě homeopatie a jógy bych zvolila podle potřeby akupunkturu, aromaterapii nebo fytoterapii.

Svědectví č. 4

1) Mohl/a byste se krátce představit (např.: žena středního věku, pracuji ve zdravotnictví...)? Mohl/a byste zjednodušeně charakterizovat svoji víru?

Jsem muž, 45 let, nakladatel. Vystudoval jsem medicínu, několik psychoterapeutických směrů, seznámil jsem se s některými šamanskými a spiritistickými směry. Díky Boží milosti jsem se vrátil ke katolické víře, téměř denně navštěvuji bohoslužbu.

2) Máte nějaké osobní zkušenosti s některou z metod alternativní medicíny (např. reiki, akupunktura, homeopatie, jóga, reflexní terapie...)? Pokud ano, s jakou metodou a jako pacient či terapeut?

Mám zkušenost s odnožemi reiki – Shambala, Merkaba aj., akupunkturou, homeopatií, aurikuloterapií, léčitelstvím atd.

3) Pomohla vám tato metoda dlouhodobě zlepšit váš fyzický či psychický zdravotní stav?

Zlepšení stavu psychického či fyzického trvalo od několika dní po několik let.

4) Můžete hodnotit nějakým způsobem vliv této metody (metod) na váš duchovní život (žádný vliv, přiblížení se nebo vzdálení se Bohu)?

Akupunkturu a aurikuloterapii považuji za pomáhající terapeutické postupy,

pokud je vykonává kvalifikovaný lékař, ostatní ve svém důsledku za dočasně pomáhající při problémech, z duchovního hlediska za zavádějící.

5) Můžete uvést osobní zkušenost s některou z metod alternativní medicíny u někoho vám blízkého?

Všechny výše jmenované techniky jsou účinné – ne ale u každého. Někdy se jedná o placebo efekt. Účinek je nejčastěji dočasný, v řadě případů trvalý (bradavice u dětí, tik, psychosomatické problémy aj.) – vzhledem k proměnlivosti zdravotního stavu lze těžko přesněji hodnotit efektivitu. Vnitřní obrácení k Bohu a zklidnění vede ke zlepšení psychosomatických problémů.

6) Kdybyste se měl/měla nyní rozhodnout pro některou z metod alternativní medicíny, absolvovala byste ji? Pokud ano, kterou z metod?

S velkým úspěchem akupunkturu, aurikuloterapii souběžně s farmakoterapií.

Svědectví č. 5

1) Mohl/a byste se krátce představit (např.: žena středního věku, pracuji ve zdravotnictví...)? Mohl/a byste zjednodušeně charakterizovat svoji víru?

Žena, 37 let, zdravotnice t.č. na mateřské dovolené. Jsem věřící křesťanka, pravidelně navštěvuji nedělní bohoslužby, jsem členkou Modliteb matek, ke zpovědi chodím několikrát za rok...

2) Máte nějaké osobní zkušenosti s některou z metod alternativní medicíny (např. reiki, akupunktura, homeopatie, jóga, reflexní terapie...)? Pokud ano, s jakou metodou a jako pacient či terapeut?

Jóga, reflexní terapie, léčitelství – jako pacient.

3) Pomohla vám tato metoda dlouhodobě zlepšit váš fyzický či psychický zdravotní stav?

Dlouhodobě asi ne.

4) Můžete hodnotit nějakým způsobem vliv této metody (metod) na váš duchovní život (žádný vliv, přiblížení se nebo vzdálení se Bohu)?

Žádný vliv, event. v případě léčivých rostlin užívaných v léčitelství díky za jejich léčivý účinek.

5) Můžete uvést osobní zkušenost s některou z metod alternativní medicíny u někoho vám blízkého?

Jako dítě jsem s rodiči navštívila léčitele pro opakované záněty horních cest dýchacích. Nějaký čas jsem dodržovala doporučení – pití čajů, očistné kůry – bramborový škrob. Účinek byl nejistý, po zhoršení jsem několikrát do roka brala antibiotika.

Tříletý syn byl nějakou dobu léčen dle rad léčitele pro atopický ekzém, mírné zlepšení nastalo, ale k trvalejšímu vymizení došlo až vlivem léta, během něho jsme neléčili nijak. Určitou roli hraje i věk.

6) Kdybyste se měl/měla nyní rozhodnout pro některou z metod alternativní medicíny, absolvovala byste ji? Pokud ano, kterou z metod?

Snad reflexní terapii – reflexní masáž, event. využití reflexologie nohy. Známa – věřící Mgr. fyzioterapie ji využívá, prý úspěšně. I mě instruovala k autoterapii, ještě jsem ji nevyužila.

Svědectví č. 6

1) Mohl/a byste se krátce představit (např.: žena středního věku, pracuji ve zdravotnictví...)? Mohl/a byste zjednodušeně charakterizovat svoji víru?

Jsem muž, 40 let, VŠ – Mgr. pedagogického směru, dále DPS „Malá teologie“ na VOŠ Jabok a spousta hodin různých kurzů a výcviků převážně v práci s lidmi v krizi a v závislostech, sociální pracovník a vedoucí sociální služby.

Nejsem si jistý, jestli výše popsaná charakteristika je charakteristikou mé víry, ale budiž: římský katolík, pravidelně navštěvuji nedělní bohoslužby, svátost smíření cca měsíčně, nejsem členem modlitebního společenství, člen rady místní organizační složky jedné křesťanské sportovní organizace, akolyta.

2) Máte nějaké osobní zkušenosti s některou z metod alternativní medicíny (např. reiki, akupunktura, homeopatie, jóga, reflexní terapie...)? Pokud ano, s jakou metodou a jako pacient či terapeut?

Ano, jako pacient jsem se setkal s homeopatií a akupunkturou, které mě i přes můj vrozený skepticismus překvapily tím, že byly na mé problémy účinné.

Pokud sem patří i Shia-Tsu masáže, tak i toto. Na totálně zablokovanou páteř nepomáhaly klasické masáže, ale Shia-Tsu ano.

3) Pomohla vám tato metoda dlouhodobě zlepšit váš fyzický či psychický zdravotní stav?

Již jsem odpověděl v předchozí otázce. Pro doplnění uvádím ještě tolik, že úleva byla trvalá, symptomy (senné rýmy) nezmizely zcela, ale přestaly mít podobu

astmatických záchvatů. I když jsem tuto léčbu absolvoval mezi lety 1997 – 98, doposud jsem nezaznamenal alergické projevy takové intenzity, jako před léčbou. Pro úplnost ještě uvádím, že výhradně medikamentózní léčba zabírala pouze krátkodobě, v době akupunktury a homeopatie jsem jiné medikamenty neužíval a po ní jsem nasadil už jen slabší varianty volně dostupné bez receptů, poslední dva roky už ani to ne.

Shia-Tsu masáže jsem absolvoval u mé dobré známé (katolička, VŠ PhDr. psychologie), cca 9 setkání, opět mi to velmi pomohlo.

4) Můžete hodnotit nějakým způsobem vliv této metody (metod) na váš duchovní život (žádný vliv, přiblížení se nebo vzdálení se Bohu)?

Obávám se, že nemohu, protože to s mým duchovním životem nijak nesouviselo. Lékařka byla zároveň absolventkou všeobecné medicíny, což byla její hlavní živnost a do mého duchovního života nijak nemluvila.

Masérka mi dávala do souvislostí, jak některé somatické projevy typicky souvisí s typem vykonávané práce a dávala mi doporučení i z hlediska psychohygieny. Sám jsem si uvědomil, o kolik byly mé problémy (somatické) menší, když jsem pravidelně praktikoval autogenní trénink. Do tohoto tréninku pochopitelně patří i složky, které lze jinak nazvat třeba zpytování svědomí, vědomí si Božího obrazu v nás a další věci, o nichž hovoří např. Bible.

Spíše jsem ale vnímal ovlivnění mého tělesna a psychiky.

5) Můžete uvést osobní zkušenost s některou z metod alternativní medicíny u někoho vám blízkého?

Mám hodně známých lékařů, kteří říkají, že na tom něco může být.

Navíc východní medicína má tradici starší, než naše. Dovolím si ještě historickou vsuvku: tradiční čínská medicína, resp. ji praktikující lékaři, přežili i období, kdy se nepovedené léčebné zásahy trestaly smrtí. A nikde se nepíše o tom, že by to bylo povolání sebevrahů nebo že by v nějakém delším období lékaři prostě nebyli...

6) Kdybyste se měl/měla nyní rozhodnout pro některou z metod alternativní medicíny, absolvovala byste ji? Pokud ano, kterou z metod?

Výše zmiňované zajisté a bez problémů. Co se týká jiných, tak bych si o nich v první řadě sháněl informace, jestli mi mohou na danou diagnózu nějak pomoci. Rovněž tak informace o konkrétním léčiteli. Podotýkám: primární vyšetření a diagnostika u lékaře.